

रामेछाप नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
रामेछाप, बागमती प्रदेश

राजश्व सुधार कार्ययोजना २०७९

अन्तिम प्रतिवेदन

प्राविधिक सहयोग

नेपाल डेभलपमेन्ट कन्सल्टेन्सी
गोठार, काठमाण्डौ
बागमती प्रदेश

बिषय-सूची

तालिका सूची.....	ग
चित्र सूची	ग
परिच्छेद १: परिचय.....	१
१.१ पृष्ठभूमि	१
१.२ राजस्व सुधार योजनाको औचित्य	२
१.३ योजनाले राखेका उद्देश्यहरू	४
१.४ योजना तर्जुमा विधि र प्रक्रिया	५
१.४.१ पृष्ठभूमि.....	५
१.४.२ तथ्याङ्क तथा सूचना संकलन	६
१.४.३ मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी.....	७
१.४.४ अन्तिम प्रतिवेदन पेश.....	७
१.५ योजनाका सीमाहरू.....	७
परिच्छेद २: नगरपालिकाको संक्षिप्त परिचय.....	९
२.१ नगरपालिकाको परिचय.....	९
२.२ ऐतिहासिक चिनारी तथा नामाकरण	९
२.३ अवस्थिति	९
२.४ राजनैतिक एवं प्रशासनिक विभाजन	१०
२.५ जनसङ्ख्या.....	१०
२.६ जातजाति, धर्म र भाषा	११
२.७ शिक्षा तथा स्वास्थ्य	१२
२.८ पेशागत अवस्था	१३
२.९ सडक तथा यातायात	१३
२.१० मानव संसाधनको अवस्था.....	१३
२.११ भौतिक सम्पतिको अवस्था	१४
परिच्छेद ३: स्थानीय तहको राजश्व अधिकार तथा आय संभाव्यता	१५
३.१ राजश्व अधिकार सम्बन्धी कानुनी व्यवस्था	१५
३.२ आन्तरिक आय परिचालनको वर्तमान अवस्था.....	१९
३.३ आन्तरिक आय सङ्कलनको प्रमुख क्षेत्र र सम्भावना विश्लेषण	२०
३.३.१ स्थानीय कर राजश्व	२१
३.३.२ गैर कर राजश्व	२८

परिच्छेद - चार: आय संकलनको संस्थागत क्षमता तथा संकलन अवस्था	३५
४.१ राजश्व परिचालन सम्बन्धी नीति तथा संयन्त्र	३५
४.२ आय संकलनको संस्थागत क्षमता	३६
४.३ आन्तरिक आय परिचालन	३८
४.४ राजश्व परिचालनमा रहेका सवालहरु	३९
परिच्छेद - पाँच: राजश्व सुधार कार्ययोजना	४३
५.१ राजश्व सुधार कार्ययोजना	४३
५.१.१ प्रभावकारी राजश्व संकलनका रणनीति तथा कार्यनीति	४३
५.१.२ राजश्व सुधार कार्ययोजना	४५
परिच्छेद - छ: आगामी तीन बर्षको आय प्रक्षेपण	५४
६.१ राजश्व सुधार कार्ययोजनाका आधारमा राजश्व प्रक्षेपण	५४
६.२ आगामी तीन आर्थिक बर्षको राजश्व प्रक्षेपण	५६
परिच्छेद - सात: अपेक्षित नतिजा	५९
७.१ अपेक्षित नतिजा	५९
अनुसूची १ - मस्यौदा प्रतिवेदन प्रस्तुतीकरणको माईन्यूट	६१
अनुसूची २ - मस्यौदा प्रतिवेदन प्रस्तुतीकरणका फोटोहरु	६३
अनुसूची ३ - सूचना संकलन फाराम	६४
अनुसूची ४ - सूचना संकलन फाराम	६७
अनुसूची ५ - सुझाव तथा पृष्ठपोषण तालिका	७७

तालिका सूची

तालिका १: योजना तर्जुमाका चरणहरू	५
तालिका २: नगरपालिकाको वडा विभाजन	१०
तालिका ३: जनसंख्याको वडागत वितरण	११
तालिका ४: नगरपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण	१३
तालिका ५: नगरपालिकाको भौतिक सम्पतिको विवरण	१४
तालिका ६: नगरपालिकाको आन्तरिक आय परिचालनको वर्तमान अवस्था	१९
तालिका ७: संभाव्य सम्पति करदाता तथा सम्पति कर	२१
तालिका ८: मालपोतको संभावित प्रक्षेपण	२३
तालिका ९: व्यवसाय करको अनुमानित प्रक्षेपण	२४
तालिका १०: विज्ञापन करको संभावित प्रक्षेपण	२६
तालिका ११: घर जग्गा बहाल करको अनुमानित प्रक्षेपण	२७
तालिका १२: सरकारी सम्पतिको बहाल र बिक्रीबाट हुने संभाव्य आयको विवरण	३१
तालिका १३: राजश्व परामर्श समितिको विवरण	३५
तालिका १४: नगरपालिकाको आयको अवस्था	३८
तालिका १५: नगरपालिकाको कुल आयमा आन्तरिक आयको हिस्सा	३९
तालिका १६: राजश्व सुधार सम्बन्धी रणनीति र कार्यनीति	४३
तालिका १७: राजश्व प्रशासन सुधार योजना	४५
तालिका १८: कर राजश्व सुधार योजना	४८
तालिका १९: गैर कर राजश्व सुधार योजना	५०
तालिका २०: आगामी तीन आर्थिक वर्षको राजश्व प्रक्षेपणको आधार	५४
तालिका २१: आगामी ३ आर्थिक वर्षको आय प्रक्षेपण	५७
तालिका २२: अपेक्षित आय संरचना	५९

चित्र सूची

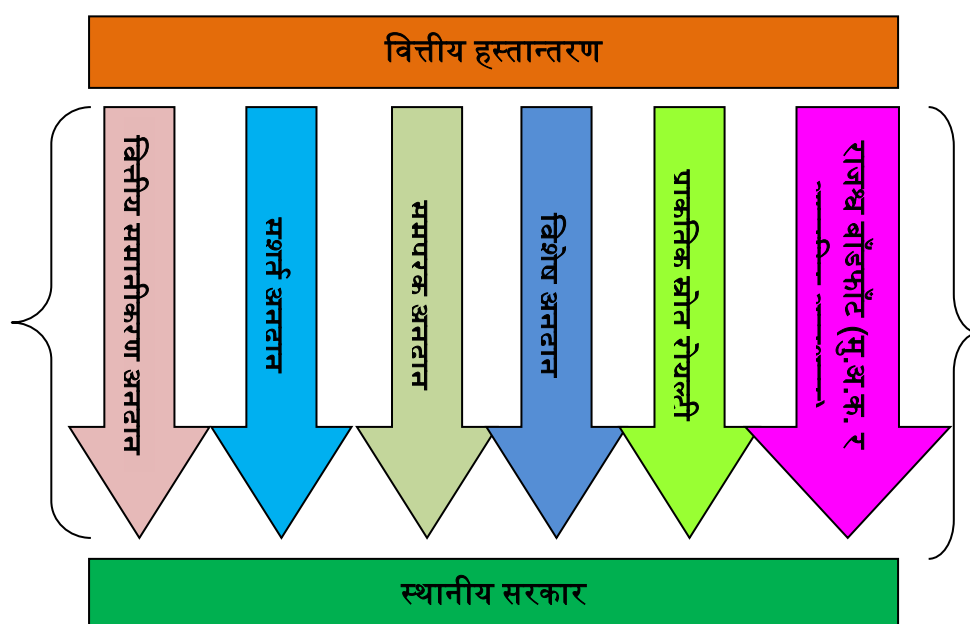
चित्र १: जनसंख्याको वडागत वितरण	११
चित्र २: कुल आयमा आन्तरिक आयको योगदान	६०

परिच्छेद १: परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको मूल राज्य सञ्चालन संरचना सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय गरी तीन तहको हुने तथा राज्यशक्तिको प्रयोग तीनै तहले विद्यमान संवैधानिक व्यवस्था रहेको छ । संवैधानिक अधिकारभित्र रही स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले स्थानीय सरकारहरूलाई कार्य जिम्मेवारी तथा स्रोत परिचालन गर्न सक्ने उलेख्य अधिकार दिएको छ । स्थानीय सरकारले आ-आफ्नो क्षेत्रमा पर्ने सेवा प्रवाह तथा विकास निर्माणको क्षमतालाई वृद्धि गर्न आय परिचालन क्षमतालाई वृद्धि गर्न आय परिचालन क्षमतामा पनि सुधार गर्न आवश्यक हुन्छ । यसका अतिरिक्त प्राकृतिक तथा अन्य मानवीय कारणले अकस्मात सिर्जना हुने प्रतिकूल परिस्थितिलाई सामना गर्नसक्ने गरी उत्थानशील हुन पनि आय परिचालन क्षमता सुदृढ हुनु पर्दछ ।

स्थानीय सरकारलाई संविधानद्वारा प्रदान गरिएको कार्यजिम्मेवारी पुरा गर्न आवश्यक पर्ने साधनको परिपूर्तिका लागि सङ्घ तथा प्रदेश सरकारबाट वित्तिय समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान, समपुरक अनुदान र विशेष अनुदान दिन सक्ने व्यवस्था गरेको छ । सङ्घ तथा प्रदेश सरकारबाट प्रदान गरिने यस्तो अनुदानले मात्र स्थानीय तहको खर्च र आवश्यकता पुरा गर्न सम्भव नहुने र राज्य शक्तिको बाँडफाँड गर्दा राज्यको राजस्व अधिकारको समेत तहगत सरकारबीच शक्तिको बाँडफाँड गरिने हुँदा सङ्घीय वित्त व्यवस्थापनका मान्यता अनुसार स्थानीय तहलाई विभिन्न कर तथा गैर कर लगाउने र उठाउने गरी राजस्व अधिकार समेत संवैधानिक रुपमै प्रदान गरिएको छ । अनुदान र राजस्व अधिकार बाहेक स्थानीय तहले संविधान र सङ्घीय कानून बमोजिम राजस्व बाँडफाँड बापत प्राप्त गर्नसक्ने र नेपाल सरकारको पूर्व स्वीकृतिमा ऋण लिन सक्ने कानुनी व्यवस्था समेत गरिएको छ ।

स्थानीय सरकारलाई प्राप्त भएका वित्तीय अधिकारलाई ऐनको प्रावधान अनुसार व्यवस्थित तथा न्यायोचित तरिकाले पूर्णरूपमा परिचालन गर्न थप प्रयास गर्नुपर्ने आवश्यकता महशुस भएको छ । यसको मुख्य

कारणहरूमा स्थानीय सरकारलाई प्राप्त कतिपय अधिकारहरू नयाँ भएकोले त्यसका लागि आवश्यक नीति तथा कार्यविधि, संगठनात्मक व्यवस्था, सूचना तथा तथ्याङ्क प्रणालीको स्थापना, आयको सम्भावना अध्ययन, नियन्त्रण प्रणालीको स्थापना आदि व्यवस्था तथा अभ्यासको कमी हुनु रहेको छ ।

स्थानीय सरकारको बढ्दो खर्च धान्नका लागि र उनीहरूको सामर्थ्य वृद्धि गर्नका लागि ती निकायहरूको आन्तरिक राजस्व परिचालन क्षमतामा वृद्धि गर्नुपर्ने आवश्यकता बन्न पुगेको छ यसका लागि स्थानीय तहको राजस्व अधिकारका सम्भावनाहरूको खोजी गर्ने, सम्भाव्य क्षेत्रको राजस्व परिचालनका लागि अवलम्बन गर्नुपर्ने नीतिगत, कानूनी र व्यवस्थापकीय सुधारका उपायहरू पहिचान गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने र ती सबै प्रयासका आधारमा आगामी दिनमा परिचालन गर्न सकिने वास्तविक आन्तरिक आयको प्रक्षेपण गर्ने कार्यका लागि राजस्व सुधार कार्ययोजना खाँचो देखिन्छ ।

राजस्व सम्बन्धी वर्तमान स्थिति अध्ययन, विश्लेषण गरी राजस्व सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरूको पहिचान गर्ने, समग्र राजस्व प्रशासनलाई सुदृढ गर्ने तथा सोका आधारमा आगामी तीन आर्थिक वर्षको राजस्व प्रक्षेपण कार्यमा सहजीकरण गर्ने प्रयोजनाका लागि बागमती प्रदेश अन्तरगतका स्थानीय तहहरूले राजस्व सुधार कार्ययोजना (Revenue Improvement Action Plan) तयार गरी स्थानीय तहहरूको राजस्व सुधार गर्नका लागि अवलम्बन गर्नुपर्ने क्रियाकलापहरूको कार्ययोजना आवश्यक छ । सो कार्यका लागि प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रमले यस प्रदेश अन्तरगतका विभिन्न स्थानीय तहहरूको राजस्व सुधार कार्ययोजना तयार गर्नका लागि आवश्यक प्राविधिक सहयोग गर्ने कार्यक्रम रहेको छ ।

यस दस्तावेज तर्जुमाको क्रममा भएका प्रयासहरूमा नगरपालिकाका प्रतिनिधि, कर्मचारी तथा अन्य सरोकारवाला पक्षहरूले राजस्व परिचालनको क्षेत्रमा आधारभूत अभिमुखीकरण, नगरपालिकाको आन्तरिक आय सुधारका लागि सहभागितात्मक विधिबाट समस्या तथा अवसरहरूको पहिचान गरी मुख्य उपलब्धिका रूपमा नगरपालिकाको कार्ययोजना तयारी र आय सम्भाव्यताको विश्लेषण गरी नगरपालिकाको आय प्रक्षेपणलाई मार्गदर्शन जस्ता कार्यहरू रहेका छन् ।

१.२ राजस्व सुधार योजनाको औचित्य

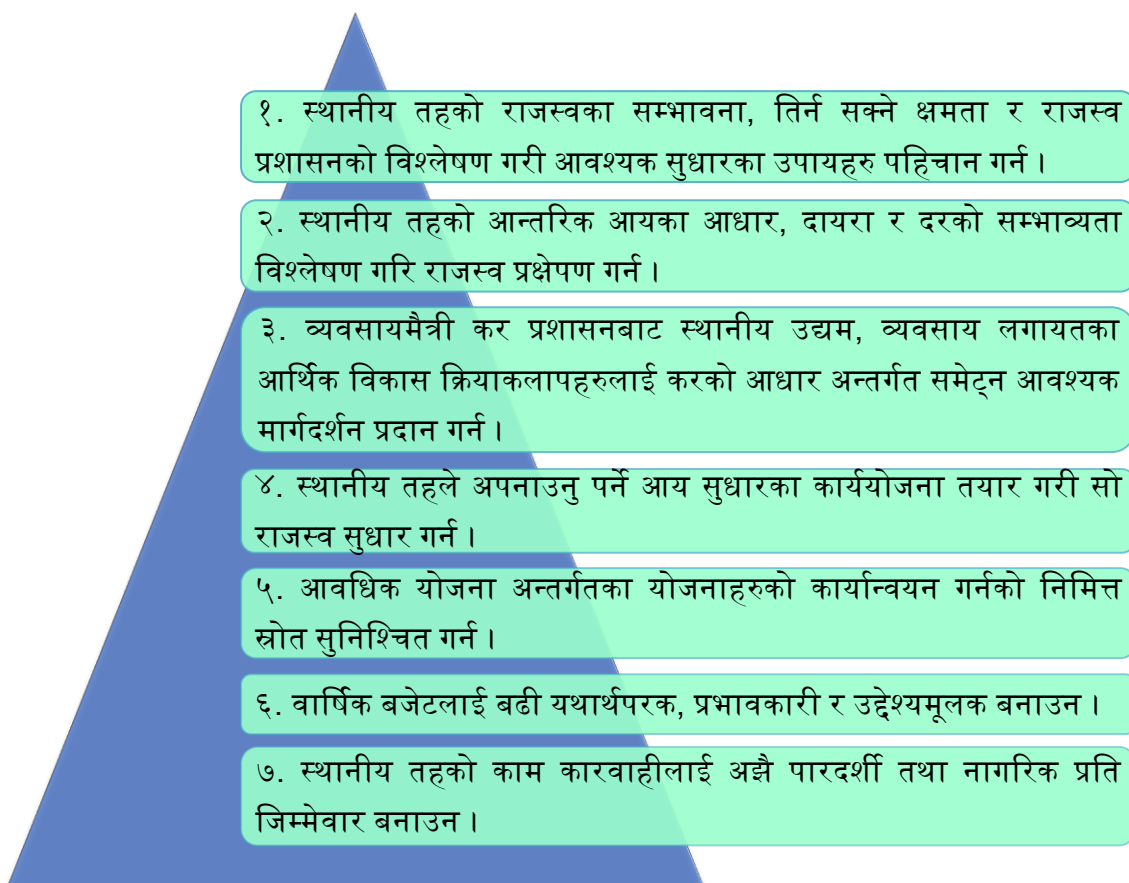
सङ्घीयतामा तहगत सरकारलाई संविधानले नै कार्यजिम्मेवारी निश्चित गरी ती जिम्मेवारीहरू पुरा गर्न आवश्यक स्रोतको व्यवस्था गर्दा अन्तरसरकारी वित्तिय हस्तान्तरणको अलावा आफ्नो कार्यक्षेत्रमा तोकिएका स्रोतबाट संविधानले प्रदान गरेको अधिकार अनुरूप स्थानीय तहले राजस्व परिचालन गरी साधन स्रोतको जोहो गर्दछन् । जनताको बढ्दो माग बमोजिमको खर्च धान्नका लागि आवश्यक सामर्थ्य अभिवृद्धि गर्न पनि ती स्थानीय सरकारहरूको आन्तरिक राजस्व परिचालन क्षमतामा वृद्धि हुनु अपरिहार्य देखिन्छ । यसका लागि स्थानीय तहको राजस्व अधिकारका सम्भावनाहरूको खोजी गर्ने, सम्भाव्य क्षेत्रको राजस्व परिचालनका लागि अवलम्बन गर्नुपर्ने नीतिगत, कानूनी र व्यवस्थापकीय सुधारका उपायहरू पहिचान गरी तिनको यथोचित कार्यान्वयन गर्न र ती सबै प्रयासका आधारमा आगामी दिनमा परिचालन गर्न सकिने वास्तविक आन्तरिक आयको प्रक्षेपण गर्ने कार्यका लागि राजस्व सुधार कार्ययोजना महत्वपूर्ण औजार हुने विश्वास गरिन्छ ।

स्थानीय तहलाई कर वा गैर कर वापत रकम तिर्ने स्थानीय निवासीहरूले आफुले तिरेको करको सदुपयोग भए नभएको निगरानी गर्ने र यस विषयमा नियमित रूपमा आफ्नो गाउँपालिका/नगरपालिकासँग प्रश्न सोध्ने

हुनाले गाउँपालिका/नगरपालिकाहरू पनि जनताप्रति सोझै उत्तरदायी हुने वातावरण सिर्जना हुन्छ । सेवा प्रवाहमा पनि सुधार हुन्छ र जनताको सन्तुष्टिको मात्रा पनि बढ्दै जान्छ । आन्तरिक स्रोतबाट परिचालित राजस्व खर्च गर्दा स्थानीय तहले कुनैपनि बाह्य शर्तहरू पालना गर्नु नपर्ने भएकोले यसको मात्रा जति बढी भयो त्यति बढी मात्रामा स्वायत्तताको अनुभूति गर्दछन् । यसरी स्थानीय तह प्रदेश तहले जति बढी स्वायत्तता पूर्वक काम गर्न पाउँछन् त्यति नै सङ्घीयता सफल र सुदृढ हुँदै जान्छ ।

वैधानिक रूपमा नै स्रोत साधनमाथि उल्लेख्य अधिकार प्राप्त भएको लामो समयसम्म पनि आन्तरिक स्रोत तथा राजस्व कमजोर रहने र निरन्तर सङ्घ तथा प्रदेशबाट प्राप्त हुने अनुदानमा नै भर पर्नुपर्ने अवस्था भएमा स्थानीय सरकारको स्वायत्तता तथा दीगोपनमा प्रश्नचिन्ह लाग्ने सम्भावना रहन्छ । यस परिपेक्ष्यमा स्थानीय सरकारहरूले समयमै कानुनले अख्तियारी दिएका क्षेत्रमा आन्तरिक राजस्वको सम्भावना अध्ययन गरी कानुनसम्मत रूपमा राजस्वको क्षमता विस्तार गर्दै जानु आवश्यक हुन्छ । यसका लागि जननिर्वाचित पदाधिकारीहरू र राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरूलाई संविधानले प्रदत्त गरेका काम कर्तव्य र अधिकारहरू कुशलता साथ सम्पादन गरी नागरिकहरूलाई छिटो छरितो गुणस्तरीय सेवा प्रवाह सुनिश्चित गर्न सहयोग पुऱ्याउनु पहिलो र महत्वपूर्ण कार्य हो भने भर्खरै सम्पन्न भएका स्थानीय तहको संस्थागत अवस्था स्व-मूल्याङ्कन गरी सुधारका क्षेत्रहरूको पहिचान गरी तदनुरूप आवश्यकता र मागमा आधारित क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दै लैजानु आवश्यक छ । यसका साथै स्थानीय तहलाई संविधान र ऐनले दिएको अधिकार प्रयोग गरी वित्तीय रूपमा सवल र सक्षम बनाउन राजस्व परिचालन सम्बन्धी ज्ञान, शिप र क्षमता अभिवृद्धि गर्दै सार्वजनिक विकास निर्माण र सेवा प्रवाहमा सक्षम बनाउन आवश्यक छ ।

नगरपालिकामा थप आन्तरिक राजस्व परिचालन गर्न यसको अधिकार क्षेत्रभित्र सबै उपलब्ध आन्तरिक आयका स्रोतहरूबाट सम्भाव्य राजस्व परिचालन गर्नु अनिवार्य हुन्छ । यसमा सुधार ल्याउन नगरपालिकाको बाह्य वातावरण तथा राजस्व प्रशासनको समेत विश्लेषण गर्नुपर्ने हुन्छ । यसैले राजस्व परिचालनमा सुधारका कृयाकलापहरू पहिचान गरी सोको कार्यान्वयनबाट स्थानीय तहको आन्तरिक आयमा पर्न सक्ने प्रभाव समेतका आधारमा आगामी दिनमा प्राप्त हुन सक्ने राजस्वको प्रक्षेपण गर्न स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को प्रावधान बमोजिम यो राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा गरिनेछ । यस राजस्व सुधार कार्ययोजनाबाट नगरपालिकालाई आफ्नो आन्तरिक आय परिचालन सुधारका साथै राजस्व प्रक्षेपणलाई यथार्थपरक, समन्यायिक, सहभागितामूलक र वैज्ञानिक बनाई बजेट तर्जुमा प्रकृत्यालाई थप व्यवस्थित गर्न मद्दत पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ । यसै सन्दर्भमा रामेछाप नगरपालिकाको आन्तरिक आय परिचालनमा सुधार ल्याउनको लागि राजस्व सुधारका कृयाकलापहरू पहिचान गर्न र पहिचान गरिएका कृयाकलापहरूको कार्यान्वयनबाट स्थानीय तहको आन्तरिक आयमा पर्न सक्ने प्रभाव समेतका आधारमा आगामी दिनमा प्राप्त हुन सक्ने राजस्वको प्रक्षेपण गर्ने कार्यका लागि यो राजस्व सुधार कार्ययोजना निर्माण गर्न लागिएको छ । राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमाको औचित्यको शंरासलाई निम्न चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

१.३ योजनाले राखेका उद्देश्यहरु

नगरपालिकाको आन्तरिक आयका सम्भावनाहरुको पहिचान तथा अधिकतम परिचालनका लागि देखिएका समस्याहरु न्यूनीकरण गर्न कार्ययोजना तयार गरी सोको आधारमा आगामी ३ वर्षको आय प्रक्षेपणमा नगरपालिकालाई सहयोग पुऱ्याउनु नै यस योजनाको मूलभूत उद्देश्य हो । यस योजनाका खास उद्देश्यहरु देहाय अनुसार रहेका छन् :

- स्थानीय तहका जनप्रतिनिधीहरु तथा कर्मचारीहरुलाई राजस्व सुधार कार्ययोजना सम्बन्धी अभिमुखीकरण गर्ने ।
- शीर्षकगत रुपमा सम्भावित करका आधार तथा विगत तीन वर्षको आन्तरिक आयको अवस्थाको विश्लेषण गर्ने ।
- राजस्व वृद्धिको लागि आयका प्रमुख स्रोतहरुको सम्भावना र यथार्थ असुलीमा भएको फरकको पहिचान गर्ने ।
- स्थानीय तहको राजस्व प्रशासनको संगठनात्मक सङ्कलन तथा बिलिङ्ग पद्धति र आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली सहित पालिकाको राजस्व प्रशासन तथा यसको कार्यकुशलताको विश्लेषण ।
- स्थानीय तहको आन्तरिक आय वृद्धिका सम्भावनाहरु पहिचान गरी आय सुधार कार्ययोजना र प्रक्षेपण सहितको आन्तरिक आय सुदृढीकरण कार्ययोजना तयार गर्ने ।

- नयाँ सम्भावनाहरूको पहिचान गर्दै स्थानीय तहले अपनाउनुपर्ने सुधार रणनीति सहितको राजस्व सुधार कार्ययोजना तयार गर्ने ।
- स्थानीय तहको विद्यमान आर्थिक ऐन पुनरावलोकन गरी आगामी आर्थिक वर्षमा सुधारका लागि सुझाव प्रदान गर्ने ।

१.४ योजना तर्जुमा विधि र प्रक्रिया

१.४.१ पृष्ठभूमि

रामेछाप नगरपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमाको मार्गदर्शकका रूपमा संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयद्वारा जारी भएको स्थानीय तहको राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन २०७६ तथा बागमती प्रदेश सुशासन केन्द्र, जावलाखेल, ललितपुरबाट प्राप्त यस योजना तर्जुमाको कार्यक्षेत्रगत शर्त (Terms of references) मा उल्लेख भएको तर्जुमा विधि र मार्गनिर्देशनलाई आधार मानिएको छ । नगरपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा प्रक्रिया स्थानीय पदाधिकारी, कर्मचारी, सम्बन्धित समितिहरू र सरोकारवालाहरूको अपनत्व र क्षमता अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले सहभागितामूलक विधि अवलम्बन गरिएको छ । यसको मार्गदर्शकका रूपमा सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयद्वारा जारी गरिएको स्थानीय तहको राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन, २०७६ लाई लिईएको छ । साथै स्थानीय आवश्यकता अनुसार सम्भाव्य स्थानीय राजस्वका स्रोतहरूलाई समेट्ने उद्देश्यले तथ्याङ्क तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयद्वारा जारी निर्देशिका बमोजिम कार्ययोजना तर्जुमाका चरणहरू यसप्रकार रहेका छन् ।

तालिका १: योजना तर्जुमाका चरणहरू

१	• राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा सम्बन्धी निर्णय र समय सारिणी निर्धारण
२	• योजना तर्जुमा कार्यदल गठन
३	• योजना तर्जुमाका लागि आवश्यक सन्दर्भ सामाग्रीहरू सङ्कलन तथा अध्ययन
४	• सूचना तथा तथ्याङ्क सङ्कलन एवम् विश्लेषण
५	• राजस्व सुधार कार्ययोजना तयारी (प्रारम्भिक)
६	• योजनाको मस्यौदा तयारी
७	• राजस्व सम्भावना विश्लेषण तथा राजस्व प्रक्षेपण
८	• मस्यौदा प्रतिवेदन नगरपालिकामा प्रस्तुति र सुझाव सङ्कलन
९	• मस्यौदा पुनरावलोकन र अन्तिम मस्यौदा तयारी
१०	• नगर कार्यपालिकामा छलफल र स्वीकृति

नगरपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा गर्ने कार्यक्रम सम्बन्धमा रामेछाप नगरपालिका, रामेछाप, बागमती प्रदेश र यस नेपाल डेभलपमेन्ट कन्सल्टेन्सीबीच सम्झौता भएपछि विभिन्न समयमा भएका

छलफलहरुबाट नगरपालिकाबाट आवश्यक सन्दर्भ सामग्री सङ्कलन गरी अध्ययन टोलीलाई प्राप्त भएको हो । राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमाका लागि निम्न विधि र प्रकृया अवलम्बन गरिनेछ । मुलतः राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा Coaching & Mentoring (स्थलगत रुपमा सँगसँगै काम गर्दै सिकाउँदै जाने) विधिमा आधारित छ ।

- रामेछाप नगरपालिकामा कार्य प्रारम्भ गर्नुभन्दा पहिला परामर्शदाताले प्रदेश प्रशिक्षण केन्द्रको सम्बन्धित विज्ञ वा तोकिएको कर्मचारीहरूसँग रामेछाप नगरपालिकामा गर्नुपर्ने कार्यको योजना बनाई छलफलबाट अन्तिम रुप दिई अगाडी बढाईएको थियो ।
- रामेछाप नगरपालिकाबाट राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा कार्यको गुणस्तर सुनिश्चितताका लागि अनुगमन र फलोअप भएको थियो भने प्रदेश प्रशिक्षण केन्द्रबाट अनुगमन समेत भएको थियो । सो कार्यका लागि सेवा प्रदायक संस्थाले यो कार्य गर्नका लागि विस्तृत कार्ययोजना समेत पेश गरेको थियो । परामर्शदाताले प्रदेश सुशासन केन्द्रको सम्बन्धित विज्ञ वा तोकिएको कर्मचारीहरूसँग निरन्तर समन्वयमा गरेको थियो ।
- राजस्व सुधार कार्ययोजना निर्माण प्रकृत्यालाई सहभागितामूलक विधिबाट सञ्चालन गरिएको थियो । साथै यस विषयमा रामेछाप नगरपालिकाका कर्मचारीहरुको पनि क्षमता अभिवृद्धि गरिएको थियो । यस सन्दर्भमा रामेछाप नगरपालिकाका मेयर, उप-मेयर तथा अन्य जनप्रतिनिधि, कर्मचारी एवम् सरोकारवालाहरुको सहभागिता र समूह छलफलबाट राजस्व सुधार सम्बन्धी आवश्यकताहरु पहिचान गरिएको थियो ।
- सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले तयार पारेको गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७६ मा उल्लेखित सम्बन्धित फारामहरु विधि तथा प्रकृत्याहरु प्रयोग गरी (छलफल तथा कार्यशाला) मार्फत राजस्व सुधार कार्ययोजना निर्माण गरिएको छ ।
- यस प्रकृत्याबाट पहिचान गरिएका आवश्यकताहरुलाई एकिकृत गरी रामेछाप नगरपालिकाको ३ वर्षे राजस्व सुधार कार्ययोजना तयार गरिएको छ र अन्तिम दस्तावेज तयार गरी रामेछाप नगरपालिकामा प्रस्तुतिकरण गरी आवश्यक सुझावहरुलाई सङ्कलन गरी दस्तावेजलाई अन्तिम रुप दिइएको छ ।
- राजस्व सुधार कार्ययोजनाको अन्तिम दस्तावेज (विद्युतिय तथा भौतिक प्रति) रामेछाप नगरपालिका र बागमती प्रदेश सुशासन केन्द्र, ललितपुरमा बुझाईएको छ ।

१.४.२ तथ्याङ्क तथा सूचना संकलन

अध्ययनका क्रममा परामर्शदाताद्वारा विभिन्न विधिहरुको प्रयोग गरी आवश्यक तथ्यांक तथा सूचनाहरु संकलन गरिएको थियो । नगरपालिकाबाट संकलन गर्नुपर्ने तथ्याङ्क र अन्य विभिन्न योजना दस्तावेज, विगतका बार्षिक नीति तथा कार्यक्रम, बजेट वक्तव्य, आयको विवरण, आर्थिक ऐन, विनियोजन ऐन, अन्य नीति तथा कानूनहरु नगरपालिका भ्रमण गरी परामर्शदाताबाट पूर्वनिर्धारित प्रश्नावली तथा ढाँचामा संकलन गरिएको थियो । नगरपालिकाबाट निम्न दस्तावेज र सूचनाहरु संकलन गरिएको थियो:

- नगरपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन, २०७६
- नेपालको संविधान, २०७२
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४
- अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

- रामेछाप नगरपालिकाको पार्श्वचित्र, २०७५
- रामेछाप नगरपालिकाको आय/व्यय विवरण (आ.व. २०७५/७६-२०७७/७८)
- रामेछाप नगरपालिकाको नगरसभाबाट स्वीकृत भएको आ.व. २०७८/७९ का लागि निर्धारण गरिएको विभिन्न करहरूको दर रेट (आर्थिक ऐन २०७८)
- रामेछाप नगरपालिकाको अर्थ सम्बन्धी प्रस्तावलाई कार्यान्वयन गर्न बनेको कानून-२०७५
- बागमती प्रदेशको आर्थिक ऐन, २०७६
- राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४
- एकीकृत आर्थिक सङ्केत तथा वर्गिकरण र व्याख्या, २०७४

तथ्याङ्क तथा सूचना संकलनको फाराम अनुसूची २ र ३ मा राखिएको छ ।

१.४.३ मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी

मस्यौदा प्रतिवेदन उपर सुझाव संकलनको लागि परामर्शदाताद्वारा २०७९ असार १६ मा नगरपालिकाको कार्यालयमा एक दिने कार्यशाला गोष्ठी आयोजना गरी मस्यौदा प्रतिवेदन प्रस्तुतिकरण गरिएको थियो । उक्त कार्यशाला गोष्ठीमा नगरपालिकाका प्रमुख, उपप्रमुख, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, वडा अध्यक्षहरू, कार्यपालिका सदस्यहरू, लेखा प्रमुख, सम्बन्धित शाखाका कर्मचारीहरू, परामर्शदाताका टोली नेता/विज्ञको सहभागिता रहको थियो (मस्यौदा प्रतिवेदन प्रस्तुतीकरणको माईन्यूट र फोटो क्रमश अनुसूची १ र २ मा राखिएको छ) । परामर्शदाताका विज्ञद्वारा राजश्व अधिकार सम्बन्धी विद्यमान कानुनी व्यवस्था, नगरपालिकाको आन्तरिक आय परिचालनको वर्तमान अवस्था, आन्तरिक आय परिचालनको प्रमुख क्षेत्र र संभावनाको विश्लेषण, आय संकलनको संस्थागत क्षमता र विगतको आय परिचालनको अवस्था, राजश्व सुधार कार्ययोजना र मस्यौदा प्रतिवेदनले प्रक्षेपणको गरेको नगरपालिकाको आगामी तीन बर्षको राजश्व प्रक्षेपण सम्बन्धी प्रस्तुतीकरण गर्नु भएको थियो भने सहभागीहरूको आन्तरिक आय र राजश्व संकलन सम्बन्धी जिज्ञासाहरूलाई सम्बोधन गर्नु भएको थियो । प्रस्तुतीकरणको अन्त्यमा नगरपालिकाका प्रमुखद्वारा परामर्शदातालाई मस्यौदा प्रतिवेदन उपर प्राप्त सुझावहरूलाई अन्तिम प्रतिवेदनमा समावेश गर्न अनुरोध गर्दै यस प्रतिवेदनले दिएका सुझाव, कार्यनीति र रणनीतिहरूलाई नगरपालिकाले सम्भव भएसम्म क्रमश लागू गर्दै राजश्वको प्रक्षेपित लक्ष्य हासिल गर्ने मन्तव्य व्यक्त गर्नु भै परामर्शदातालाई धन्यवाद दिदै कार्यक्रम समापन गर्नु भएको थियो

१.४.४ अन्तिम प्रतिवेदन पेश

मस्यौदा प्रतिवेदन उपर कार्यपालिकाको बैठकमा भएको छलफलबाट प्राप्त सुझाव तथा सल्लाहहरूलाई समावेश गरी यस राजश्व सुधार कार्ययोजनाको अन्तिम प्रतिवेदन पेश गरिएको छ ।

१.५ योजनाका सीमाहरू

रामेछाप नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजना निम्नानुसारका सीमामा रही तयार गरिएको छ ।

- अध्ययन तथा विश्लेषण कार्य प्रमुख रुपमा कार्यालयको अभिलेख, दस्तावेज, प्रतिवेदन तथा द्वितीय स्रोतहरूबाट प्राप्त तथ्याङ्क तथा सूचनाहरूमा आधारित छन् ।

- विगत तीन आर्थिक बर्ष (२०७६/७७, २०७७/७८ र २०७८/७९) को आयको बृद्धिलाई विश्लेषण गरी आगामी तीन आर्थिक बर्ष २०७९/८०, २०८०/८१ र २०८१/८२ को मात्र आय प्रक्षेपण गरिएको छ ।
- नगरपालिकाको कार्यालयबाट प्राप्त अभिलेख तथा दस्तावेज, अन्तरवार्ता, नगरपालिकाका पदाधिकारीहरु तथा सम्बन्धित कर्माचारीहरु र अन्य सरोकारवालाहरुसँग गरिएको अन्तरक्रिया तथा कार्याशालाबाट प्राप्त सूचनाको आधारमा तयार गरिएको छ । यसका अलावा प्रदेश सुशासन केन्द्र तथा नगरपालिकामा मस्यौदा प्रतिवेदन प्रस्तुतिकरण गरी प्राप्त सुझावहरुलाई समेत सङ्गठन गरिएको छ ।

परिच्छेद २: नगरपालिकाको संक्षिप्त परिचय

२.१ नगरपालिकाको परिचय

नेपाल सरकारको मन्त्री परिषदको २०७१ साल मंसिर १६ गतेको निर्णय अनुसार साविकका रामेछाप, सुकाजोर र ओख्रेनी गाविसहरू समावेस गरी रामेछाप नगरपालिकाको गठन भएको थियो। स्थानीय तहको पुनसंरचना गर्दा पछिल्लो पटक नेपाल सरकारको मिति २०७३ फाल्गुन २६ गतेको निर्णयबाट साविकका ५ वटा गाविसहरू रामपुर, हिमगंगा, साँघुटार, देउराली र गोठगाउँलाई थप गरी अहिलेको रामेछाप नगरपालिकाको स्वरूप तयार भएको हो। रामेछाप नगरपालिकाको कार्यालय रामेछाप बजारमा रहेको छ। नगरपालिकाको घरधुरी सर्वेक्षण अनुसार रामेछाप नगरपालिकाको जनसंख्या ४०१२३ छ भने नगरपालिकामा ९ वटा वडाहरू छन्।

२.२ ऐतिहासिक चिनारी तथा नामाकरण

यस नगरपालिकाको नामाकरण रामेछाप जिल्लाबाट भएको हो। रामेछाप जिल्लाको नामाकरण सम्बन्धि भने विभिन्न किंवदन्तीहरू छन्। रामेछाप डाँडाको वरिपरी अहिले पनि तामाङ जातिको बसोबास छ र किंवदन्ती अनुसार प्राचीन समयमा पनि तामाङ जातिकै बसोबास रहेको थियो। त्यहाँ राम भन्ने एक जना तामाङले तत्कालिन राजा रजौटाहरूबाट त्यस स्थानको मुख्यलीको रूपमा विर्ता पाएका थिए। उनीबाट नै त्यस स्थानको भोगचलन, जिम्मावली र छाप समेत चल्दथ्यो। राम भन्न ती व्यक्तिको छाप चल्ने भएकोले अन्यत्रबाट त्यहा आई बसोबास गर्ने व्यक्तिले उनबाट नै अनुमति लिई छाप लगाई प्रमाणित गरेर मात्र बस्नु पर्ने भएकोले त्यस स्थानको नाम रामसंग जोडिन पुग्यो। यसरी विस्तारै विस्तारै जनजिब्रोले बोलि रहने सोही छाप शब्द अपभ्रंश हुन गै रामेछाप हुन गै त्यस स्थानको नाम रामेछाप रहन गएको हो।

त्यसैगरी अर्को किंवदन्ती अनुसार रामेछाप डाँडा वरीपरी प्राचीन कालदेखि तामाङहरूको बसोबास रहेको र उनीहरूले मुख्य पेशाको रूपमा गाई, गोरु, भेडा र बाख्रा पाल्ने भएकोले त्यस क्षेत्रको कतिपय स्थान चरन खर्कको रूपमा प्रयोग गर्थे। तामाङ भाषामा “रा” भनेको भेडाबाख्रा र “मे” भने गाईगोरु र “छाप” भनेको चरण क्षेत्र जनाउछ। यसरी उनीहरूले आफ्नो भाषामा रामेछाप भनेर भेडाबाख्रा, गाईगोरुको चरण क्षेत्र भन्ने अर्थमा प्रयोग गरेकोले सो स्थानको नाम रामेछाप रहन गएको किंवदन्ती छ।

२.३ अवस्थिति

रामेछाप नगरपालिका बागमती प्रदेश अन्तरगत रामेछाप जिल्लामा रहेको छ। जिल्लामा रहेका २ वटा नगरपालिकाहरू मन्थली र रामेछाप मध्ये यो एक नगरपालिका हो। त्यसैगरी रामेछाप जिल्लामा उमाकुण्ड, गोकुलगंगा, लिखुतामाकोशी, खाँडादेवी, सुनापति र दोरम्बा गरी ६ वटा गाउँपालिकाहरू छन्। राजधानी काठमाण्डौबाट १३७ किमि पूर्वमा अवस्थित यस नगरपालिकाको सिमाना पूर्वमा लिखुखोला र पश्चिममा मन्थली नगरपालिकासम्म फैलिएको छ भने उत्तरमा लिखु तामाकोशी गाउँपालिका र मन्थली नगरपालिका तथा दक्षिणमा सुनकोशी नदिसम्म फैलिएको छ। रामेछाप नगरपालिकाको कार्यालय रामेछाप बजारमा

रहेको छ । यस नगरपालिकाको कुल क्षेत्रफल २०२.४५ वर्ग किमि रहेको छ । नगरपालिकाको वडा नं १ स्थित गोगने खरानेको शिरान समुन्द्र सतहबाट २०९४ मिटरको उचाईमा रहेको छ जुन यस नगरपालिकाकै सबैभन्दा उच्च स्थान हो । भौगोलिक विविधता, आफ्नै छुट्टै मौलिकता, ऐतिहासिक धार्मिक स्थल (केवलेश्वर), पवित्र लिखु (हिमगंगा) र सुनकोशी नदिले सुशोभित यस नगरपालिकाको भू-बनोटमा टार, बेशी, भिरपाखा, फाँट र जंगलको समिश्रण रहेको छ ।

२.४ राजनैतिक एवं प्रशासनिक विभाजन

रामेछाप नगरपालिकामा ९ वटा वडाहरू मिलेर बनेको छ जसको कुल क्षेत्रफल २०२.४४ वर्ग किमि रहेको छ । क्षेत्रफलको हिसाबले वडा नं ५ (३७.८६ वर्ग किमि) सबैभन्दा ठूलो वडा हो भने वडा नं ३ (९.०५ वर्ग किमि) सबैभन्दा सानो वडा हो । नगरपालिकाको वडागत विभाजन र क्षेत्रफल सम्बन्धी विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २: नगरपालिकाको वडा विभाजन

साविक गाविस	साविक वडा	हालको वडा	घरधुरी	जनसंख्या	क्षेत्रफल
गोठगाउँ	१-९	१	७३५	३६५०	१०.४१
देउराली	१-९	२	८०२	४६४७	१७.१४
साँघुटार	१-९	३	५६६	२३५२	९.०५
हिमगंगा	१-९	४	१०४३	५८५२	३४.९५
रामपुर	१-९	५	९३१	६००१	३७.८६
ओख्रेनी	१-९	६	८६५	४७१३	२५.६९
सुकाजोर	१-९	७	९२७	५७५२	२८.८५
रामेछाप	१, २, ३, ४, ८ र ९	८	९३४	४८६९	२०.५९
रामेछाप	५, ६ र ७	९	३६८	२२८७	१७.९०
जम्मा			७१७१	४०१२३	२०२.४४

स्रोत: नगरपालिकाको घरधुरी सर्वेक्षण, २०७५

२.५ जनसङ्ख्या

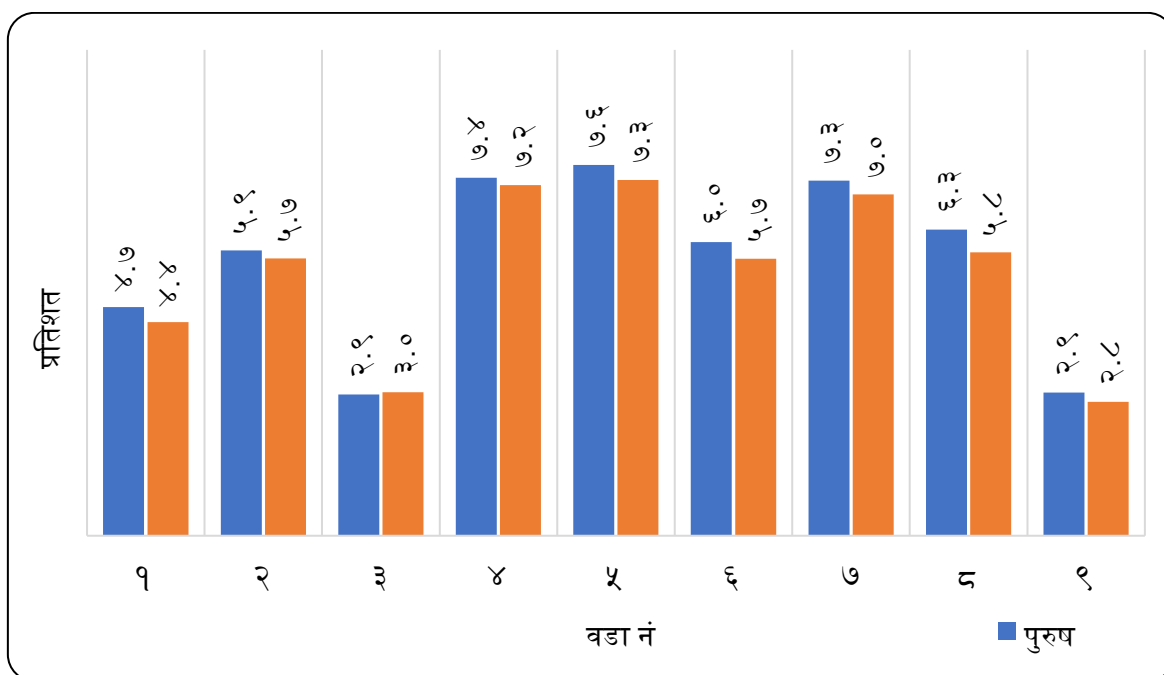
नगरपालिकाको घरधुरी सर्वेक्षण २०७५ अनुसार रामेछाप नगरपालिकाको कुल जनसंख्या ४०१२३ रहेको छ । जसमा पुरुषको संख्या २०४९८ (४८.%) र महिलाको संख्या १९६२५ (४८.९%) रहेको छ । त्यसैगरी नगरपालिकाको कुल घरधुरी संख्या ७१७१ रहेको छ । राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार नगरपालिकाको घरधुरी संख्या ६१२६ र जनसंख्या २८६१२ थियो । राष्ट्रिय जनगणना २०६८ भन्दा नगरपालिकाको घरधुरी सर्वेक्षण २०७५ मा नगरपालिकाको घरधुरी संख्या बढेको देखिन्छ । तर राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को प्रारम्भिक प्रतिवेदन अनुसार नगरपालिकाको कुल घरधुरी संख्या ६६६३ र जम्मा जनसंख्या २५११७ रहेको छ । जसमध्ये पुरुषको संख्या ११८२९ र महिलाको संख्या १३२८८ छ । त्यसैगरी सरदर घरधुरी संख्या ३.७ देखिन्छ । वि.स. २०६८ को जनगणना भन्दा २०७८ को जनगणनामा नगरपालिकाको जनसंख्या घटेको देखिन्छ । बि. स. २०७२ को भुकम्प पछि घरपरिवार अलग भै आ-आफ्नै नामबाट घर बनाउने सम्झौता

गरिएको कारण नगरपालिकाको घरधुरी सर्वेक्षणमा घरधुरी संख्या र जनसंख्या बढेको देखिन्छ । नगरपालिकाको जनसंख्याको वडागत वितरणलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छः

तालिका ३: जनसंख्याको वडागत वितरण

वडा नं	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत	जम्मा	जम्मा
१	१८८७	४.७	१७६३	४.४	३६५०	९.१
२	२३५७	५.९	२२९०	५.७	४६४७	११.६
३	११६६	२.९	११८६	३.०	२३५२	५.९
४	२९५६	७.४	२८९६	७.२	५८५२	१४.६
५	३०६३	७.६	२९३८	७.३	६००१	१५.०
६	२४२५	६.०	२२८८	५.७	४७१३	११.७
७	२९३३	७.३	२८१९	७.०	५७५२	१४.३
८	२५२९	६.३	२३४०	५.८	४८६९	१२.१
९	११८२	२.९	११०५	२.८	२२८७	५.७
जम्मा	२०४९८	५१.१	१९६२५	४८.९	४०१२३	१००.०

स्रोत: रामेछाप नगरपालिकाको घरधुरी सर्वेक्षण, २०७५

चित्र १: जनसंख्याको वडागत वितरण

२.६ जातजाति, धर्म र भाषा

नगरपालिकाको घरधुरी सर्वेक्षण २०७५ अनुसार रामेछाप नगरपालिका भित्र १७ जातजातीहरूको बसोबास रहेको छ । सम्पूर्ण जातजातीहरूमा मगर सबैभन्दा ठूलो जातिगत समुह हो जसको संख्या कुल जनसंख्याको १७% रहेको छ । नेवार र क्षेत्रीहरू संख्या क्रमश २०-२०% छ भने तामाङहरू १६% छन् । यी बाहेक अन्य जातजातिहरूको संख्या न्यून रहेको छ । जनसंख्याको आधारमा सबैभन्दा कम जनसंख्या भएको जाति वादी

हो जसको जनसंख्या केवल ३ मात्र रहेको छ । वादी समुदायको बसोबास नगरपालिकाको वडा नं ९ मा मात्र रहेको छ । कसाई, दमाई, पहरी, माझी, कामी, सार्की, सुनुवार, हायु, छितारी र सन्यासी नगरपालिकामा बसोबास गर्ने अन्य जातजातीहरू हुन् ।

धर्मको आधारमा नगरपालिका भित्र रहेका जनसंख्याको अवस्था हेर्दा सबै भन्दा बढी हिन्दु धर्मावलम्बीहरूको संख्या ८२% रहेको छ । त्यसैगरी १६.७६% मानिसहरू बौद्ध धर्म मान्दछन् भने १.३२% मानिसहरू क्रिश्चियन धर्म मान्ने गर्दछन् । किराँत र अन्य धर्म मान्ने मानिसहरू केवल ०.३७% र ०.१३% छन् । नगरपालिकामा मातृभाषाको रूपमा नेपाली भाषा बोल्ने मानिसहरूको संख्या ५४.६% छ भने दोस्रोमा भाषा मगर बोल्ने मानिसहरूको संख्या १९% छ । त्यसैगरी १५.६% ले तामाङ भाषा बोल्दछन् भने नेवारी भाषा बोल्नेहरूको संख्या ८.९% रहेको छ । माझी र सुनुवार भाषा बोल्ने मानिसहरूको संख्या क्रमश ०.६% र १.४% रहेको छ ।

२.७ शिक्षा तथा स्वास्थ्य

नगरपालिकाको पार्श्वचित्र २०७५ अनुसार रामेछाप नगरपालिकाको साक्षरता दर ६३.३०% रहेको छ । जिल्लामा लामो इतिहास बोकेका पुराना ३ वटा विद्यालयहरू यसै नगरपालिकामा पर्दछन् । ती विद्यालयहरूमा श्री गौरीशंकर माध्यमिक विद्यालय रामेछाप, श्री शारदा संस्कृत माध्यमिक विद्यालय वावियाखर्क र श्री हिमगंगा माध्यमिक विद्यालय हुन् । यी विद्यालयहरू समेत जोडदा नगरपालिका भित्र जम्मा ५६ वटा सामुदायिक विद्यालयहरू छन् जसमा १३ वटा माध्यमिक विद्यालय, ४३ वटा प्राथमिक तथा आधारभूत विद्यालयहरू हुन् । नगरपालिका भित्र ३ वटा संस्थागत विद्यालयहरू समेत छन् । संचालित कुल माध्यमिक विद्यालयहरू मध्ये २ वटा विद्यालयहरूमा स्नातकसम्म अध्यापन हुने क्याम्पसहरू समेत संचालनमा रहेको छ । वडा नं ३ साँघुटारमा रहेको श्री हिमगंगा माध्यमिक विद्यालयमा हिमगंगा बहुमुखी क्याम्पस संचालनमा रहेको छ भने वडा नं ८ रामेछाप बजारमा गौरीशंकर बहुमुखी क्याम्पस संचालित छ । हिमगंगामा शिक्षा संकाय तर्फ स्नातक तह संचालनमा रहेको छ भने गौरीशंकरमा शिक्षा र मानविकि दुवै संकाय संचालन भएको छ । वि.स. २०७४ बाट हिमगंगा माविमा कृषि तथा भेटरिनरी तर्फको प्राविधिक कक्षाको पठनपाठन समेत शुरु भएको छ । नगरपालिका भित्र संचालनमा रहेका विद्यालयहरूमा ५ विद्यालय बाहेक अन्य सबै विद्यालयमा बाल विकास केन्द्रहरू संचालनमा रहेको छ । उच्च शिक्षाको लागि भने रामेछाप नगरवासीहरू सदरमुकाम मन्थली र राजधानी काठमाण्डौ तर्फ जाने गरेका छन् ।

रामेछाप नगरपालिकामा १ अस्पताल, ७ स्वास्थ्य चौकी, ५ प्रसुति गृह, ८ स्थानमा गाउँघर क्लिनिक, ४ स्थानमा शहरी स्वास्थ्य केन्द्र, १ फार्मेशी र ३ वटा निजी क्लिनिकहरू समेत संचालनमा रहेका छन् । नगरपालिका भित्र स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम, पोषण कार्यक्रम, समुदायमा आधारित नवजात शिशु तथा बाल रोगको एकिकृत व्यवस्थापन कार्यक्रम, सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रम, परिवार नियोजन कार्यक्रम, गाउँघर क्लिनिक, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका कार्यक्रम, क्षयरोग नियन्त्रण कार्यक्रम, कुष्ठरोग नियन्त्रण कार्यक्रम, इपिडिमियोलोजी तथा प्राकृतिक व्यवस्थापन कार्यक्रमहरू नियमित रूपमा संचालनमा भै रहेको छ । तर स्थानीय स्वास्थ्य संस्थामा सामान्य रोगको उपचार, प्रसुती सेवा, सामान्य चिरफार, पोष्टमार्टम, एक्से र प्याथोलोजी सेवा मात्र उपलब्ध भएकोले जटिल र गम्भिर प्रकारको रोगको उपचारको लागि नगरवासीहरू सदरमुकाम मन्थली, धुलिखेल, भक्तपुर र राजधानी काठमाण्डौ तर्फ जाने गरेका छन् ।

२.८ पेशागत अवस्था

नगरपालिकाको घरधुरी सर्वेक्षण अनुसार रामेछाप नगरपालिकामा सबैभन्दा बढी मानिसहरू कृषि तथा पशुपालन व्यवसायमा (२३%) संलग्न छन् तर नगरपालिकामा अक्सर अनुपस्थित जनसंख्या भने ३९% रहेको छ। अनुपस्थित मानिसहरू प्रायजसो वैदेशिक रोजगारमा गएकोले वैदेशिक रोजगारी नगरवासीहरूको प्रमुख पेशाको रूपमा रहेको देखिन्छ। विद्यार्थीहरूको संख्या १०% छ भने १२% मानिसहरूले आफ्नो पेशा नै उल्लेख नगरेको देखिन्छ। नगरवासीहरूको अन्य पेशामा उद्योग तथा व्यापार, नोकरी, ज्यालामजदुरी, व्यवसायिक कार्य आदि रहेका छन्।

२.९ सडक तथा यातायात

नगरपालिकाको घरधुरी सर्वेक्षण २०७५ का अनुसार रामेछाप नगरपालिका भित्र कुल ३३१.१९ किमि सडक रहेको छ जसमध्ये १५ किमि कालोपत्रे सडक रामेछाप नगरपालिकाको वडा नं ८ मा मात्र रहेको छ। अन्य वडाहरूमा हालसम्म केहि स्थानमा बाहेक सोलिड-सम्म नभएको कच्ची सडक मात्र रहेको छ। नगरपालिका भित्र ३ वटा मोटरेवल पक्की पुल र १३ वटा झोलुंगे पुलहरू संचालनमा रहेका छन्। नगरपालिकाका ८ वटा वडाहरूमा हिउँद बर्षा दुवै सिजनमा साना तथा ठूला सवारी साधनहरू संचालनमा रहेका छन् भने वडा नं १ मा हिउँद महिनामा मात्र सवारी साधन जानसक्ने अवस्था रहेको छ। नगरपालिकाबाट सबैभन्दा टाढाको वडा भनेको वडा नं १, २ र ३ हुन भने सबैभन्दा नजिकको वडा नं ८ हो। बस, जिप, मिनि ट्रक, ट्रयाक्टर, मोटरसाईकल आदि नगरपालिका भित्र संचालन हुने प्रमुख सवारी साधनहरू हुन। रामेछाप बजारबाट नियमित जसो जिल्ला सदरमुकाम मन्थली, राजधानी काठमाण्डौ र तराईको बर्दिबाससम्म बस, माईक्रोबस र जिपहरू संचालनमा रहेका छन्।

२.१० मानव संसाधनको अवस्था

रामेछाप नगरपालिकामा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, विभिन्न शाखा प्रमुख, प्राविधिकहरू, कार्यालय सहायक, कार्यालय सहयोगी, सवारी चालक गरी कुल १६१ जना कर्मचारीहरू कार्यरत छन् जसको विस्तृत विवरण तालिका ४ मा प्रस्तुत गरिएको छ:

तालिका ४: नगरपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण

क्र.स.	पद	संख्या
१	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	१
२	अधिकृत आठौ	१
३	अधिकृत सातौ (पशु, लेखा, जनस्वास्थ्य)	३
४	अधिकृत छैठौ	१६
५	सहायक पाँचौ	१३
६	सहायक चौथो (अनमी र अहेब)	२८
७	असिस्टेन्ट सब इन्जिनियर (चौथो)	४
८	सहायक चौथो (अनमी, कम्प्युटर अपरेटर, फिल्ड सहायक, लेखापाल, खापासटे आदि)	४२

तालिका ४: नगरपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण

क्र.स.	पद	संख्या
९	सहायक चौथो (उच्चम विकास सहजकर्ता, सामाजिक परिचालन)	५
१०	श्रेणी विहिन (नगर प्रहरी, हलुका सवारी चालक र कार्यालय सहयोगी)	४८
जम्मा		१६१

स्रोत: रामेछाप नगरपालिका, २०७९

२.११ भौतिक सम्पतिको अवस्था

रामेछाप नगरपालिकाको सम्पतिको विवरण तालिका ५ मा प्रस्तुत गरिएको छः

तालिका ५: नगरपालिकाको भौतिक सम्पतिको विवरण

क्र.स.	विवरण	एकाइ	परिमाण
१	नगरपालिका भवन	संख्या	१
२	वडा कार्यालय भवन	संख्या	९
३	मोटरसाईकल	संख्या	१८
४	स्कुटर	संख्या	१
५	ईलेक्ट्रिक स्कुटर	संख्या	१
६	ब्याक हो लोडर	संख्या	१
७	भाँडा पिप्पर	संख्या	१
८	टाटा सुमो गोल्ड जिप	संख्या	१
९	पिकअप	संख्या	१
१०	टाटासुमो एम्बुलेन्स	संख्या	१
११	एक्साभेटर	संख्या	१
१२	ट्र्याक्टर	संख्या	१
१३	ब्रेकर	संख्या	१
१४	स्करपियो जिप	संख्या	१
१५	एम्बुलेन्स	संख्या	२

स्रोत: रामेछाप नगरपालिका, २०७९

परिच्छेद ३: स्थानीय तहको राजश्व अधिकार तथा आय संभाव्यता

३.१ राजश्व अधिकार सम्बन्धी कानुनी व्यवस्था

नेपालको संविधानले स्थानीय तहलाई निम्नानुसारको राजश्व अधिकार प्रत्यायोजन गरेको छ:

- सम्पत्ति कर
- भूमिकर (मालपोत)
- घर बहाल कर
- सवारी साधन कर
- व्यवसाय कर
- मनोरन्जन कर
- सेवा शुल्क दस्तुर
- घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क
- पर्यटन शुल्क
- विज्ञापन कर
- दण्ड जरिवाना

संघीय कानून (स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४) अनुसार स्थानीय तहलाई निम्नानुसार आय संकलन गर्ने अधिकार प्रदान गरेको छ ।

क) गाँउपालिका वा नगरपालिकाको एकल अधिकार

अ) कर

- सम्पत्ति कर: आफ्नो क्षेत्रभित्रको घर र घरजग्गामा घर र सो घरले चर्चेको जग्गामा सम्पत्ति कर लगाई बाँकी जग्गा र घर नभएका अन्य जग्गामा भूमिकर (मालपोत) लगाउनु पर्ने । “घरले चर्चेको जग्गा” भन्नाले घरले ओगटेको जग्गाको क्षेत्रफल र अधिकतम सो क्षेत्रफल बराबरको थप जग्गासम्म पर्ने । (आर्थिक ऐन, २०७५ र केही नेपाल ऐनलाई संसोधन गर्न बनेको ऐन, २०७५ बाट संशोधित व्यवस्था)
- भूमि कर (मालपोत): आफ्नो क्षेत्रभित्रको जग्गामा त्यस्तो जग्गाको उपयोगका आधारमा लगाउने । तर, सम्पत्ति कर लगाएको अवस्थामा भूमिकर (मालपोत) लगाउन नपाइने । (आर्थिक विधेयक २०७५ बाट संशोधित व्यवस्था)
- घर जग्गा बहाल कर: कुनै व्यक्ति वा संस्थाले भवन, घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, छप्पर, कारखाना, जग्गा वा पोखरी पूरै वा आंशिक तवरले बहालमा दिएकोमा ।
- व्यवसाय कर: पूँजीगत लगानी र आर्थिक कारोबारको आधारमा ।
- सवारी कर: टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा, विद्युतीय रिक्सामा ।

- जडिबुटी, कवाडी र जीवजन्तु कर: आफ्नो क्षेत्रभित्र उन, खोटो, जडीबुटी, बनकस (खर), कवाडी माल, जीवजन्तुको हाड, सीड, प्वाँख, छालाको व्यवसायिक उपयोग गरे बापत ।

आ) शुल्क

- बहाल बिटौरी शुल्क: आफुले निर्माण, रेखदेख वा संचालन गरेको हाट, बजार वा पसल वा सरकारी जग्गामा बनेका संरचनाको उपयोग बापत ।
- पार्किङ्ग शुल्क: आफ्नो क्षेत्रभित्र कुनै सवारीलाई पार्किङ्ग सेवा उपलब्ध गराए बापत ।

इ) सेवा शुल्क

- आफ्नो क्षेत्रभित्र संचालनमा रहेका केवलकार, ट्रेकिङ्ग, कायकिङ्ग, बंजी जम्प, जिपफ्लायर, प्याराग्लाइडिङ्ग आदि मनोरंजन तथा साहसी खेलकुद सम्बन्धी सेवा वा व्यवसायमा ।
- आफुले निर्माण, संचालन वा व्यवस्थापन गरेका स्थानीय पूर्वाधार वा उपलब्ध गराएको देहायको सेवामा (*खानेपानी, बिजुली, धारा, अतिथि गृह, धर्मशाला, पुस्तकालय, सभागृह, फोहरमैला व्यवस्थापन, सरसफाई, ढल निकास, सडक बत्ति, शौचालय, पार्क, पौडी पोखरी, व्यायामशाला, पर्यटकीय स्थल, हाटबजार, पशु वधशाला, शवदाह गृह, धोविघाट, सडक, वसपार्क, पुल आदि*)
- अचल सम्पत्ति वा अन्य कुनै विषयको मूल्यांकन सेवा शुल्क ।
- सिफारिश सम्बन्धी कुनै सेवा शुल्क ।

ई) दस्तुर

- दर्ता, अनुमति तथा नवीकरण दस्तुर:
 - एफएम रेडियो संचालन, “घ” वर्गको निर्माण इजाजत पत्र, विद्यालय स्थापना, स्थानीय स्तरका व्यापारिक फर्म, सहकारी, प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम, ट्युसन, कोचिङ, औषधि पसल, प्लटिङ्ग
 - ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, माटो, खरीढुङ्गा, स्लेटजस्ता वस्तुको सर्भेक्षण, उत्खनन तथा उपयोग
- नक्सा पास दस्तुर
- पंजीकरण व्यवस्थापन दस्तुर
- वडामार्फत् गरिने सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुर

उ) बिक्री गर्न सक्ने (केहि नेपाल ऐनलाई संसोधन गर्न बनेको ऐन २०७५ बाट संसोधित व्यवस्था)

- गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणबाट तोकिएको परिमाणमा स्लेट, ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा एवम् माटोजन्य वस्तुको बिक्री गर्न सक्ने ।
- गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सार्वजनिक तथा ऐलानी जग्गामा रहेको काठ दाउरा, जराजुरी, दहत्तर बहत्तर आदिको बिक्री गर्न सक्ने ।
- यस्तो बिक्रीबाट प्राप्त रकम गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको संचित कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने ।

ऊ) सामुदायिक वनबाट आय प्राप्त गर्ने

- सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिले वन पैदावार बिक्री तथा उपयोग सम्बन्धी आफ्नो वार्षिक कार्ययोजना बनाई गाउँपालिका तथा नगरपालिकाबाट स्वीकृत गराउनु पर्ने ।
- वन पैदावारको बिक्री वापत प्राप्त हुने रकमको १०% रकम सम्बन्धित गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको संचित कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने ।

वन ऐन, २०७६

प्रमाणीकरण मिति
२०७६।०६।२७

संवत् २०७६ सालको ऐन नं. १२

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कार्ययोजना डिभिजनल वन अधिकृतले जाँचबुझ गरी उपयुक्त देखिएमा स्वीकृत गर्नेछ ।

वनको विकासको लागि खर्च गर्नु पर्ने: (१) उपभोक्ता समूहले कार्ययोजना बमोजिम आर्जन गरेको वार्षिक आयबाट कम्तीमा पच्चीस प्रतिशत रकम वनको विकास, संरक्षण र व्यवस्थापन कार्यमा खर्च गरी बाँकी रहेको रकमको कम्तीमा पचास प्रतिशत रकम सम्बन्धित स्थानीय तहसँग समन्वय गरी गरिवी न्यूनीकरण, महिला सशक्तिकरण तथा उद्यम विकास कार्यमा खर्च गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम खर्च गरी बाँकी रहेको रकम उपभोक्ता समूहको हितमा प्रयोग गरिनेछ ।

ख) प्रदेश तथा संघीय कानून अनुसार प्राप्त हुने दफा (दफा ११-४)

- प्राकृतिक स्रोत साधन र सेवा शुल्क रोयल्टी
- खनिज पदार्थको उत्खनन् रोयल्टी
- सामुदायिक वनको संचालन व्यवस्थापनबाट प्राप्त रोयल्टी
- पानी घट्ट, कुलो पैनी जस्ता सेवाबाट प्राप्त रोयल्टी
- प्राकृतिक स्रोत साधन र सेवा शुल्क रोयल्टी
- खनिज पदार्थको उत्खनन् रोयल्टी
- सामुदायिक वनको संचालन व्यवस्थापनबाट प्राप्त रोयल्टी
- खानेपानी महसुल
- स्थानीय साना सतह तथा भूमिगत सिंचाई सेवा शुल्क
- स्थानीय स्तरमा जडीबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार उत्पादन, संकलन, प्रशोधन र बजार व्यवस्थापन
- जनरल अस्पताल, नर्सिङ्ग होम, निदान केन्द्र र स्वास्थ्य संस्थाको दर्ता, संचालन अनुमति
- स्थानीय सार्वजनिक यातायातको रुट अनुमति, नवीकरण
- इन्टरनेट सेवा, टेलीसेन्टर, केवल, तारविहिन टेलिभिजन प्रसारण अनुमति, नवीकरण
- स्थानीय तहका पत्रपत्रिकाको दर्ता

संघीय कानून (अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४) ले स्थानीय तहलाई निम्न अनुसार वित्तीय अधिकार प्रदान गरेको छः

१) एकल कर प्रशासन सम्बन्धी व्यवस्था (आर्थिक ऐन २०७५ बाट संशोधित व्यवस्था)

- क) सवारी साधन करको दर प्रदेशले लगाउने र उठाउने । तर टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा र विद्युतीय रिक्सामा सवारी साधन करको दर गाँउपालिका वा नगरपालिकाले लगाउने र उठाउने ।
- ख) घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्कको दर प्रदेशले लगाउने र गाँउपालिका वा नगरपालिकाले उठाउने ।
- ग) मनोरन्जन करको दर प्रदेशले लगाउने र गाँउपालिका वा नगरपालिकाले उठाउने ।
- घ) विज्ञापन करको दर गाँउपालिका वा नगरपालिकाले लगाउने र उठाउने ।
(ख), (ग) र (घ) बमोजिमको करबाट उठेको रकममध्ये ६० प्रतिशत रकम गाँउपालिका वा नगरपालिकाको संचित कोषमा जम्मा गरी ४० प्रतिशत रकम मासिक रुपमा प्रदेश संचित कोषमा जम्मा गर्नु पर्ने ।
- ङ) प्रदेशले सवारी साधन कर करबाट उठेको रकम प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने ।
 - प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा भएको ६० प्रतिशत रकम प्रदेश सरकारलाई र ४० प्रतिशत स्थानीय तहलाई बाँडफाँट गरिने ।
 - आयोगले निर्धारण गरेको आधार र ढाँचा बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई बाँडफाँट गर्ने ।
 - प्रदेशले मासिक रुपमा सम्बन्धित स्थानीय संचित कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने ।

२) राजश्व बाँडफाँट

- नेपाल सरकारले संकलन गरेको मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तशुल्कबाट संकलन भएको रकमको १५% स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा हुने ।
 - आयोगले निर्धारण गरेको आधार र ढाँचा बमोजिम बाँडफाँट हुने ।
 - स्थानीय संचित कोषमा मासिक रुपमा प्राप्त हुने ।
- प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको बाँडफाँट आयोगको सिफारिसमा प्राकृतिक स्रोतको उपयोगबाट प्रभावित हुने स्थानीय तहलाई २५%
 - प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टी वार्षिक रुपमा प्राप्त हुने

३) अनुदान

- वित्तीय समानीकरण अनुदान: खर्चको आवश्यकता र राजश्वको क्षमताको आधारमा आयोगको सिफारिसमा संघ र प्रदेशबाट प्राप्त हुने ।
- सशर्त अनुदान: कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न आयोगले तोकेको आधारमा संघ र प्रदेशबाट प्राप्त हुने ।
- समपूरक अनुदान: पूर्वाधार विकास सम्बन्धी कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न योजनाको कुल लागतको अनुपातका आधारमा संघ र प्रदेशबाट प्राप्त हुने ।
- विशेष अनुदान: कुनै खास उद्देश्य र योजनाको लागि संघ र प्रदेशबाट प्राप्त हुने

४) वैदेशिक सहायता तथा आन्तरिक ऋण

- नेपाल सरकारको पूर्व स्वीकृति लिएर मात्र वैदेशिक अनुदान वा सहयोग लिन वा वैदेशिक अनुदान वा सहयोगमा योजना वा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न गराउन सक्ने ।
- नेपाल सरकारको सहमति लिएर मात्र वित्त आयोगले सिफारिस गरेको सिमाभित्र आन्तरिक ऋण लिन सक्ने ।
- नेपाल सरकारसँग मनासिव कार्यका लागि ऋण लिन सक्ने ।

उपरोक्त व्यवस्थाहरूले स्थानीय तहलाई प्राप्त हुन सक्ने आयका स्रोतहरूलाई व्याख्या गरेको छ । स्थानीय तहले कानून बमोजिम बाहेक आफ्नो अधिकार क्षेत्रमा कुनै कर लगाउन, उठाउन र ऋण लिन नपाउने व्यवस्था हुनुका साथै निम्न अनुसारका थप व्यवस्थाहरू रहेका छन् ।

- कर लगाउँदा राष्ट्रिय आर्थिक नीति, वस्तु तथा सेवाको ओसार पसार, पूँजी तथा श्रम बजार, छिमेकी प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई प्रतिकूल असर नहुने गरी लगाउनु पर्ने (संवैधानिक ब्यवस्था) ।
- कर नलाग्ने: कूटनीतिक नियोग, कूटनीतिज्ञ, वैदेशिक ऋण वा सहायताबाट संचालित परियोजनाबाट हुने पैठारी, सामुहिक वा संयुक्त आवासको बिक्री नभएको स्टक, सामुहिक आवासको सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र ।
- सेवा शुल्क असुली कार्य आफै वा व्यवस्थापन करार वा सार्वजनिक निजी साझेदारीबाट गर्न सक्ने ।

३.२ आन्तरिक आय परिचालनको वर्तमान अवस्था

रामेछाप नगरपालिकाले आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को लागि आर्थिक ऐन जारी गरी स्थानीय सरकारको कर तथा शुल्कहरू निर्धारण गरेको छ । नगरपालिकाको सोही ऐनको आधारमा सम्भाव्य आय शिर्षकहरूको परिचालन अवस्थाको विश्लेषण गरिएको छ । यसले नगरपालिकामा सम्भावना भएका आय शिर्षकहरूको संभाव्यता, संकलनको अवस्था तथा दरको निर्धारणको अवस्थालाई थप प्रस्ट पार्दछ ।

तालिका ६: नगरपालिकाको आन्तरिक आय परिचालनको वर्तमान अवस्था

क्र.स.	आयका शिर्षकहरू	संभावना	दर	संकलन
क	कर तर्फ			
१	सम्पत्ति कर	√	√	√
२	भूमि कर	√	√	√
३	घर जग्गा वहाल कर	√	√	√
४	व्यवसाय कर	√	√	√
५	सवारी साधन कर	√	नभएको	नभएको
७	मनोरन्जन कर	√	√	नभएको
६	जडिबुटि, कवाडी र जीवजन्तु कर	√	√	नभएको
७	सिफारिस दस्तुर	√	√	√
८	विज्ञापन कर	√	√	√
९	पर्यटन शुल्क	√	नभएको	नभएको
१०	दण्ड जरिवाना	√	√	√

रामेछाप नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजना, २०७९
(अन्तिम प्रतिवेदन)

क्र.स.	आयका शिर्षकहरु	संभावना	दर	संकलन
ख	गैरकर राजश्व			
१	सवारी पार्किङ शुल्क	√	√	नभएको
२	फोहोरमैला व्यवस्थापन शुल्क	√	नभएको	नभएको
३	घर नक्शा पास दस्तुर	√	√	√
४	ढुंगा, गिटी, वालुवा, दहत्तर बहत्तर शुल्क	√	√	√
४	सिफारिस तथा वक्यौनी दस्तुर	√	√	√
५	नाता प्रमाणित दस्तुर	√	√	√
६	अन्य प्रमाणित दस्तुर	√	√	√
७	दर्ता, अनुमति तथा नविकरण दस्तुर एफ एम रेडियो संचालन, घ वर्गको निर्माण ईजाजतपत्र, विद्यालय स्थापन, स्थानीय स्तरका व्यापारिक फर्म)	√	√	√
८	अन्य स्रोत परिचालन (नक्सा फाराम, फोटोकपी, प्रोफाईल, घरनम्बर आदि)	√	√	√
९	बहाल विटौरी शुल्क	√	√	√
१०	सवारी, पटके र पार्किङ कर	√	√	नभएको
११	सार्वजनिक शौचालय शुल्क	√	नभएको	नभएको
१२	जग्गा रेखांकन दस्तुर	√	√	नभएको
१३	सरकारी सम्पतिको बहालबाट आय	√	√	√
१४	पशु वधशाला सेवा शुल्क	√	नभएको	नभएको
१५	सडक बत्ती सेवा शुल्क	√	नभएको	नभएको
१६	ढल निकास सेवा शुल्क	√	नभएको	नभएको
१७	दण्ड जरिवाना	√	√	√

माथी उल्लेख गरिएका शिर्षकहरु मध्ये करतर्फ सम्पति कर, भूमिकर, विज्ञापन कर, व्यवसाय कर र घरजग्गा बहाल कर संकलन भएको देखिन्छ भने गैरकर तर्फ घर नक्शापास दस्तुर, सिफारिस तथा प्रमाणित दस्तुर, नाता प्रमाणित दस्तुर, बहाल विटौरी शुल्क आदिबाट भने कर संकलन भएको देखिन्छ । रामेछाप नगरपालिकाको रामेछाप र साँघुटार क्षेत्र शहरीकरण तर्फ अगाडी बढिरहेकोले मनोरन्जन कर, विज्ञापन कर, सवारी कर, पर्यटन सेवा शुल्क, ढल निकास, सडक बत्ति, मेसिन औजार भाडा, सार्वजनिक संरचना मर्मत संभार आदिबाट राजश्व संकलन हुने संभावना भएतापनि त्यसबाट उल्लेख्य रुपमा राजश्व असुली हुन सकेको छैन । अन्य शीर्षकका हकमा पनि सम्भावना छ तर असुली शुरु भएको छैन ।

३.३ आन्तरिक आय सङ्कलनको प्रमुख क्षेत्र र सम्भावना विश्लेषण

रामेछाप नगरपालिकाले नगरसभाबाट आ.व. २०७८/७९ का लागि विभिन्न शिर्षकहरुका लागि कर दर रेट निर्धारण तथा स्वीकृत गरी मिति स्थानीय राजपत्र प्रकाशन गरिसकेको छ । नगरपालिकाको आन्तरिक आय सङ्कलनको प्रमुख क्षेत्र र सम्भावना विश्लेषण छुट्टाछुट्टै निम्न उपशिर्षकहरुमा गरिएको छ ।

३.३.१ स्थानीय कर राजश्व

क) सम्पति कर

हालको अवस्था

नगरपालिकाको आर्थिक ऐन २०७८ को दफा २ को उपदफा १ मा नगरपालिकाको क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाको स्वामित्तमा रहेको जग्गा र त्यस्तो जग्गामा बनेको भौतिक संरचनाले आगटेको जग्गाको क्षेत्रफलको दुई गुणा जग्गामा सम्पति कर लगाईने र असुल गरिने व्यवस्था रहेको छ। दफा २ को उपदफा १ बमोजिम लगाईने सम्पति करको दर अनुसूची १ मा उल्लेख गरिएको छ। त्यसैगरी सम्पति कर प्रयोजनका लागि घरको मूल्याङ्कन दर अनुसूची १ (क) मा उल्लेख गरिएको छ। त्यस्तै दफा १ बमोजिम तोकिए बमोजिमको दर म्याद भित्र दाखिला नभएमा अनुसूची १ ख बमोजिमको थप शुल्क लाग्ने व्यवस्था छ। तर गुठीको जग्गामा भने सम्पति कर नलगाईने व्यवस्था छ। आर्थिक ऐनको अनुसूची १ मा २८ वटा क्याटेगोरीमा सम्पति करको दर निर्धारण गरिएको छ र उक्त दर अनुसार लाग्ने सम्पति करको दर रु २० (रु १ लाख देखि रु ३ लाख सम्म) देखि रु ४०,००० (रु ४ करोड ५० लाख देखि ५ करोड सम्म) तोकिएको छ भने रु ५ करोड भन्दा माथीको सबैमा प्रति हजार रु २ लाग्ने व्यवस्था छ। नगरपालिकाले आर्थिक बर्ष २०७८/७९ मा (२०७८/०४/०१ देखि २०७८/०१/३०) सम्पति कर वापत रु २,५०,०३० संकलन गरेको देखिन्छ।

संभावना

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को प्रारम्भिक प्रतिवेदन अनुसार रामेछाप नगरपालिकाको कुल घरधुरी संख्या ६६६३ र जम्मा जनसंख्या २५११७ रहेको छ भने ८८% घरको स्वामित्त आफ्नै रहेको देखिन्छ। विद्यमान कानुनी व्यवस्थाले घर र घरले चर्चेको जग्गा र अधिकतम सो जग्गा बराबरको थप जग्गामा मात्र सम्पत्ति कर लाग्ने व्यवस्था रहेको हुँदा नगरपालिकामा आफ्नै स्वामित्वको जग्गामा घर भएका (करिब ७८%) घरधुरीको कुल ५८६५ घरधुरीलाई सम्पत्ति करको करदाता गणना गर्न सकिन्छ। नगरपालिकाको अधिकांश क्षेत्र ग्रामिण प्रकृतिको भएकोले सम्पत्तिको न्यूनतम मूल्याङ्कन नै रु २० रहेको छ भने अधिकतम कर रु ५ करोड सम्मको सम्पत्तिको रु ४०,००० तोकिएको छ। उक्त मूल्याङ्कन दर अनुसार संभावित करदातारुलाई २२ वटा क्याटेगोरीमा विभाजन गरी संभाव्य सम्पत्तिको गणना निम्नानुसार गरी आगामी बर्षको लागि आय प्रक्षेपण गरिएको छ। विगत बर्षको सम्पति करको बृद्धिदरलाई हेर्दा नगरपालिकाले आगामी केहि बर्षभित्रमा नै प्रक्षेपित सम्पति करको लक्ष्य पुरा गर्न सक्ने देखिन्छ।

तालिका ७: संभाव्य सम्पति करदाता तथा सम्पति कर

विवरण	घरधुरी	औसत दर	संभाव्य कुल आय
रु १ लाख देखि ५ लाख सम्म	३५००	२०	७००००
रु ५ लाख १ देखि १० लाख	४७०	५०	२३५००
रु १० लाख १ देखि २० लाख	२५०	७०	१७५००
रु २० लाख १ देखि ३०लाख	२२५	१००	२२५००
रु ३० लाख १ देखि ५०लाख	२००	२००	४००००
रु ५० लाख १ देखि ६० लाख	१५०	३००	४५०००

रामेछाप नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजना, २०७९
(अन्तिम प्रतिवेदन)

रु ६० लाख १ देखि ७० लाख	१४०	४००	५६०००
रु ७० लाख १ देखि ८० लाख	१३०	६००	७८०००
रु ८० लाख १ देखि ९० लाख	१२०	८००	९६०००
रु ९० लाख १ देखि १ करोड	११०	१०००	११००००
रु १ करोड १ देखि १ करोड २० लाख	१००	१२००	१२००००
रु १ करोड २० लाख १ देखि १ करोड ३० लाख	९०	१५००	१३५०००
रु १ करोड ३० लाख १ देखि १ करोड ५० लाख	८०	२०००	१६००००
रु १ करोड ५० लाख १ देखि १ करोड ७० लाख	७०	२५००	१७५०००
रु १ करोड ७० लाख १ देखि २ करोड	६०	३०००	१८००००
रु २ करोड १ देखि २ करोड ५० लाख	५०	३५००	१७५०००
रु २ करोड ५० लाख १ देखि ३ करोड	४०	४०००	१६००००
रु ३ करोड १ देखि ३ करोड ५० लाख	३०	४५००	१३५०००
रु ३ करोड ५० लाख १ देखि ४ करोड	२०	५०००	१०००००
रु ४ करोड १ देखि ४ करोड ५० लाख	१५	५५००	८२५००
रु ४ करोड ५० लाख १ देखि ५ करोड	१०	६०००	६००००
रु ५ करोड भन्दा माथी	५	१००००	५००००
जम्मा	५८६५		२०,९१,०००

सुधारका पक्षहरू

सम्पत्ति कर कार्यान्वयनका लागि नगरपालिकाले गर्नुपर्ने विषयहरू निम्नानुसार रहेको देखिन्छः

- आर्थिक ऐनमा उल्लेखित करको दर पुनर्विचार गर्ने ।
- सम्पत्ति कर सम्बन्धी जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूका लागि सचेतना तालिम संचालन गर्ने ।
- सम्पत्ति कर सम्बन्धी नगरवासीहरूलाई विभिन्न माध्यमहरूबाट सूचित गर्ने ।
- व्यवसायको करको लगत संकलन गरी व्यवसाय करको अभिलेखलाई सम्पत्ति करको अभिलेखसंग आवद्ध गर्ने ।

ख) मालपोत वा भूमि कर

हालको अवस्था

नगरपालिकाको आर्थिक ऐन २०७८ को दफा ३ मा अनसूची ४ वमोजिम नगरपालिका क्षेत्रभित्र सम्पत्ति कर लाग्ने कर बाहेकका अन्य जग्गामा क्षेत्रफलको आधारमा मालपोत लगाईने व्यवस्था रहेको छ । अनुसूचीमा वडागत रुपमा सडकको पहुँच अनुसार मोलपोतको दर तोकिएको छ । यस्तो दर प्रति रोपनी रु ५ देखि रु ५० सम्म राखिएको छ । वक्त्यौता मालपोतको सम्बन्धमा भने पहिलो बर्ष ५% ले र सो भन्दा माथि १०% ले जरिवाना लिई भूमिकर (मालपोत) संकलन गर्ने व्यवस्था छ । नगरपालिकाले मालपोत/भूमि करबाट २०७९ को बैशाख महिना सम्ममा रु ४,१२,७५६ संकलन गरिसकेको देखिन्छ ।

संभाव्यता

रामेछाप नगरपालिकाको “नगर वस्तुगत विवरण (नगर प्रोफाइल) भाग १, २०७७” का अनुसार रामेछाप नगरपालिकामा खेती योग्य जमीन ५५४ रोपनी, बारी ६३३९ रोपनी र खेती गर्न छाडेको बाँझो बारी ८०७ रोपनी गरी कुल ७७०० रोपनी कृषि योग्य जमीन रहेको छ। कुल कृषियोग्य भूमि मध्ये करिब २०% (१५४० रोपनी) जमीन सडकसंग जोडिएको अनुमान गर्न सकिन्छ। नगरपालिकाको खेतियोग्य भूमिलाई सडक पहुँच र मूल्याङ्कनको आधारमा विभाजन गर्दा तालिका ८ बमोजिम रकम असुल हुनसक्ने प्रक्षेपण गरिएको छ। उल्लेखित रकम घर र घरले चर्चेको जग्गामा लाग्ने सम्पत्ति कर बाहेक नै प्राप्त हुनेगरी हिसाव गरिएको छ।

तालिका ८: मालपोतको संभावित प्रक्षेपण

जमीनको प्रकार	रोपनी	दर (रु)	कुल रकम (रु)
पक्की सडकले जोडिएको	१५०	२५०	३७५००
मुख्य बजार र वस्तीमा सडकले छोएको	३५०	३००	१०५०००
ग्राभेल सडकले जोडिएको	३५०	१५०	५२५००
कच्ची सडकले जोडिएको	४४०	१२०	५२८००
पाखोबारी	६३४०	७५	४७५५००
बाँकी अन्य	७०	५०	३५००
कुल	७७००		७,२६,८००

सुधारका पक्षहरू

यस सम्बन्धमा सुधारका पक्षहरू देहाय अनुसार छन्:

- खेतियोग्य जमीनको यकिन तथ्याङ्क संकलन गर्ने।
- साविकको वर्गीकरणका आधारमा बढी मूल्य पर्ने जग्गाको यथार्थ लगत तयार पार्ने।

ग) व्यवसाय कर

हालको अवस्था

नगरपालिकाले आर्थिक ऐन २०७८ मा नगरपालिका क्षेत्रभित्र वित्तिय कारोवार गर्ने संघ संस्था, गैर सरकारी संघसंस्था, व्यापार, व्यवसाय वा सेवामा पूँजीगत कर लगानी र आर्थिक कारोवारका आधारमा व्यवसाय उपर लगाईने र असुल गरिने व्यवस्था रहेको छ। यस्तो व्यवसायमा लाग्ने दरता र नविकरण शुल्क अनसूची ४ र ५ मा उल्लेख गरिएको छ। नगरपालिका भित्र कुनैपनि किसिमको व्यापार तथा व्यवसाय गर्नेले नगरपालिकाबाट व्यवसाय ईजाजत पत्र लिई वार्षिक रुपमा नवीकरण गर्नुपर्ने छ। आर्थिक ऐनमा विभिन्न प्रकारका व्यवसायहरूलाई ९० प्रकारको व्यवसायमा वर्गीकरण गरी व्यवसायको प्रकारको आधारमा वार्षिक करको दर तोकिएको छ। यस्तो दर व्यवसायको किसिम र वर्ग हेरी वार्षिक रु ५०० देखि रु २०,००० सम्म तोकिएको छ। नगरपालिकाले आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को बैशाख महिना सम्ममा व्यवसाय करबाट रु

४,३२,०४६ र व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुरबाट रु ३,३२,६६० गरी कुल रु ७,६४,७०६ संकलन गरेको देखिन्छ ।

संभावना

नगरपालिकाको नगर वस्तुगत विवरण २०७५ का अनुसार रामेछाप नगरपालिकामा साना तथा घरेलु उद्योग, व्यवसायिक कृषि फर्म, होटल/जल/रेष्टुरेन्ट, सहकारी, बैंक तथा वित्तीय संस्था, खुद्रा किराना, मदिरा व्यवसाय, जुत्ता चप्पल, कस्मेटिक, भाँडाकुडा, कपडा तथा फेन्सी पसल, फर्निचर उद्योग, निर्माण सामग्री तथा हार्डवेयर, स्टेशनरी आदि गरी कुल ४६० वटा व्यवसायहरू संचालनमा रहेको छ । नगरपालिकाको रामेछाप बजार, भालुखोप बजार, तिलावारी, चारघरे तथा रामपुर भन्ज्याङ, धारापानी, चास्कु बजार, गोठगाउँ, गोगने, देउराली, साँघुटार बजारमा रहेका व्यापार व्यवसाय, उद्योग तथा स-साना होटल रेष्टुरेन्ट आदि हेर्दा यो संख्या अझ बढेर करिब ५०० रहेको अनुमान गर्न सकिन्छ । यस अनुसार उपलब्ध व्यवसाय र नगरपालिकाको आर्थिक ऐन अनुसारको दररेट हेर्दा व्यवसायीको कर तिर्ने सामर्थ्य अनुसार व्यवसाय करको सम्भाव्यता निम्न अनुसार आँकलन गरिएको छः

तालिका ९: व्यवसाय करको अनुमानित प्रक्षेपण

क्र.स.	व्यवसायको किसिम	संख्या	औसत वार्षिक करको दर	संभावित आय
१	साना तथा घरेलु उद्योग	७४	५००	३७०००
२	व्यवसायिक कृषि फर्म	४६	५००	२३०००
३	होटल, लज, रेष्टुरेन्ट	६३	१५००	९४५००
४	बैंक तथा वित्तीय सेवा	१	१००००	१००००
५	सहकारी	८०	५०००	४०००००
६	मदिरा व्यवसाय	३४	१५००	५१०००
७	खुद्रा किराना पसल	५६	१०००	५६०००
८	सुनचाँदी पसल	८	२५००	२००००
९	जुत्ता चप्पल	११	१०००	११०००
१०	कस्मेटिक पसल	१५	१०००	१५०००
११	कपडा तथा फेन्सी पसल	२२	१५००	३३०००
१२	फर्निचर तथा होम डेकोर	९	१०००	९०००
१३	निर्माण सामग्री तथा हार्डवेयर व्यवसाय	१२	५०००	६००००
१४	फर्निचर उद्योग	७	१५००	१०५००
१५	नीजि विद्यालय	३	१००००	३००००
१६	निर्माण व्यवसायी	८	१००००	८००००
१७	स्टेशनरी तथा पुस्तक पसल	१३	१५००	१९५००
१८	औषधी पसल	९	१०००	९०००
१९	मर्मत संभार	६	१५००	९०००
२०	माछामासु पसल	२३	१०००	२३०००
जम्मा		५००		१०,००,५००

स्रोत: नगर प्रोफाईल, २०७५

त्यसका अलावा नगरपालिकामा बार्षिक ५० वटा नयाँ व्यवसायहरू दर्ता हुने अनुमान गर्दा प्रति व्यवसाय सरदर रु २००० का दरले थप व्यवसाय कर रु १,००,००० र करिब २०० वटा व्यवसाय नविकरण वापत प्रति व्यवसाय सरदर रु १००० का दरले २,००,००० गरी थप रु ३,००,००० संकलन हुने प्रक्षेपण गरिएको छ । यसरी व्यवसाय कर (नयाँ दर्ता र नविकरण समेत गरी) कुल रु १३,००,५०० संकलन हुने प्रक्षेपण गरिएको छ ।

सुधारका पक्षहरू

नगरपालिकाको व्यवसाय कर संकलनमा सुधार ल्याउन निम्न कार्यहरू गर्न प्रस्ताव गरिएको छ:

- नगरपालिकामा संचालित व्यवसाय करको दर पुनरावलोकन गर्ने ।
- सबै व्यवसायीलाई व्यवसाय दर्ताको आह्वान गर्ने तथा व्यवसाय दर्ताका लागि घुम्ती शिविरलाई हरेक वर्ष निरन्तरता दिने ।
- व्यवसायीहरूमा कर तिर्न प्रोत्साहित गर्ने खालका कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।
- कर शिक्षा कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- बढी कर तिर्ने व्यवसायीहरूलाई पुरस्कृत गरी प्रोत्साहन गर्ने ।

घ) विज्ञापन कर

हालको अवस्था

विद्यमान कानुनी व्यवस्था अनुसार नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रका सडक, चोक, सार्वजनिक स्थलमा विज्ञापन प्रचार-प्रसार आदिका लागि राख्न दिने साइन बोर्ड, ग्लो बोर्ड स्टल अदिमा विज्ञापन कर लगाउन सक्नेछ । संघीय कानून अनुसार यो प्रदेश सरकारसंग बाँडफाँड हुने कर हो । रामेछाप नगरपालिकाको आर्थिक ऐन २०७८ को दफा ७ मा नगरपालिका क्षेत्र भित्र हुने विज्ञापन, प्रचारप्रसार आदिका लागि राख्न दिने साईनबोर्ड, ग्लोबोर्ड, स्टल आदिमा अनुसूची ७ बमोजिम विज्ञापन कर लगाईने र असुल गरिने व्यवस्था रहेको छ । यस्तो दर नगरक्षेत्र भित्र राखिने व्यानर को प्रति स्क्वायर फिट रु ५० देखि रु १५० सम्म तोकिएको छ

सम्भावना

रामेछाप नगरपालिकाको मुख्य सडक आसपास, रामेछाप र साँघुटार बजार क्षेत्रमा १२० वर्ग फिटका होर्डिङ बोर्डहरू २५ वटा जति र ४० वर्ग फिट जतिका साना ३५ वटा जति होर्डिङ वा साइन बोर्डहरू राखिएका छन् । त्यस्तै चलचित्र विज्ञापन बोर्ड, स्क्रोरल भिजन बोर्ड, सटर पेन्टिङ, पोल व्यानर, डिजिटल होर्डिङ बोर्ड, छतमाथिको विज्ञापन बोर्ड आदि जस्ता विज्ञापन बोर्डहरू समेत नगरपालिका क्षेत्रमा रहेका छन् । तर हाललाई नगरपालिकाको आर्थिक ऐनमा भएको दररेट अनुसार होर्डिङ बोर्डहरूलाई मात्रै गणना गर्दा विज्ञापन करको सम्भाव्यता निम्न अनुसार आँकलन गरिएको छ:

तालिका १०: विज्ञापन करको संभावित प्रक्षेपण

विज्ञापन सामाग्रीको किसिम	साइज (वर्ग फिट)	संख्या	दर	संभावित आय
ठूला विज्ञापन बोर्ड	१२०	२५	५०	१५००००
साना विज्ञापन बोर्ड	४०	३५	१००	१४००००
जम्मा				२,९०,०००

सुधारका पक्षहरू

- विज्ञापनका सामग्री तथा प्रयोग भएका स्थानका सन्दर्भमा यथार्थ तथ्यांक संकलन गर्ने ।
- नगरपालिकाको आर्थिक ऐनमा विज्ञापनको करको दरमा उल्लेख भएको अनुसूची नम्बर अनुसार विज्ञापन करको अनुसूची नं लाई मिलाउने ।
- नगरपालिकाको अनुमति बिना जथाभावि रुपमा विज्ञापनका होर्डिकड बोर्डहरू राख्न निषेध गर्ने ।
- संकलित विवरण अनुसार विज्ञापन करको दर निर्धारण गर्ने ।
- हालको विज्ञापन करको दर समयायोजन गर्ने ।
- न्यूनतम संकलन हुन सक्ने रकम यकिन गरी ठेक्का अंक निर्धारण गर्ने ।
- सम्भाव्य स्थानहरूमा विज्ञापन प्रवर्द्धनको वातावरण तयार गर्ने ।

ड) घर/जग्गा वहाल कर

हालको अवस्था

नगरपालिकाको आर्थिक ऐन २०७८ को दफा ४ मा घरजग्गा वहाल करको व्यवस्था रहेको छ । रामेछाप नगरपालिका क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाले घर, घरेको छत, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, सेड (छप्पर), कारखाना, जग्गा वा पोखरी पुरै वा आंशित तवरले बहालमा दिई प्राप्त गरेको आयमा नगरपालिकाको आर्थिक ऐन २०७८ बमोजिम घर जग्गा वहाल कर लगाईने व्यवस्था अनुसूची ३ मा रहेको छ । यस्तो वहाल कर १०% तोकिएको छ । रामेछाप नगरपालिकाको रामेछाप र साँघुटार बजार क्षेत्रमा व्यापारिक र आर्थिक गतिविधिहरू बढिरहेको तथा व्यापारिक भवनहरू निर्माण भैरहेको छन । तर संस्थागत रुपमा बहालमा बस्ने संस्थाहरूले अन्य निकायको कानूनी प्रावधानका कारण नबुझाई नहुने भएको खण्डमा मात्र वहाल कर बुझाउने गरेको देखिन्छ । त्यसैले वहाल कर पूर्ण रुपमा कार्यान्वयन हुन सकेको खण्डमा यसबाट नगरपालिकाले मनग्ये कर संकलन गर्ने सक्ने देखिन्छ । नगरपालिकाले आ.व. २०७८/७९ को बैशाख महिना सम्ममा यस शीर्षकबाट रु. १,७२,९०१ असुल गरेको देखिन्छ ।

संभावना

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को प्रारम्भिक प्रतिवेदन अनुसार नगरपालिकाको कुल घरधुरी संख्या ६६६३ रहेको छ । जसमध्ये नगरपालिका क्षेत्रमा करिव २०० घरधुरीले आफ्नो घरजग्गा वहाल दिएको अनुमान गर्न सकिन्छ । नगरपालिकाको विद्यमान घरजग्गा वहाल कर (१०%) को आधारमा विश्लेषण गर्दा देहाय बमोजिम वहाल कर संकलन हुने प्रारम्भिक अनुमान गर्न सकिन्छ ।

तालिका ११: घर जग्गा वहाल करको अनुमानित प्रक्षेपण

क्र.स.	प्रयोजनका आधारमा वहालमा बस्ने	संख्या (क)	मासिक वहाल (ख)	वार्षिक वहाल (ग)		वहाल कर (१०%)
				ख × १२	क × ग	
१	बैंक तथा वित्तिय संस्था	१	७०००	८४०००	८४०००	८४००
२	सहकारी संस्था	८०	३०००	३६०००	२८८००००	२८८०००
४	होलसेल तथा किराना पसल	१२०	१५००	१८०००	२१६००००	२१६०००
५	होटल तथा रेष्टुरेन्ट	६३	१५००	१८०००	११३४०००	११३४००
७	सटर भाडा	१५०	१०००	१२०००	१८०००००	१८००००
८	घरयासी प्रयोजनमा बस्नेहरु	२००	१०००	१२०००	२४०००००	२४००००
कुल		६१४		१८००००	१०४५८०००	१०,४५,८००

सुधारका पक्षहरू

- वहालमा भएका घरजग्गाको लगत संकलन गरी अद्यावधिक गर्ने र सम्पत्ति करसंग आवद्ध गर्ने ।
- घर तथा जग्गा धनि र वहालवालाहरू बिचको वहाल सम्झौता अनिवार्य गर्ने ।
- घरजग्गा वहाल रकम मूल्यांकन गर्न संरचनाको प्रकार र स्थानको आधारमा प्रति वर्गफिटका दरले वहाल मूल्य अनुसूचीमा उल्लेख गर्ने र सो बमोजिम वहाल रकम निर्धारण गरी कर संकलन गर्ने ।
- घरजग्गा वहाल कर संकलन कार्यविधि तर्जुमा गर्ने ।

च) जडिबुटि, कवाडी र जिवजन्तु कर

हालको अवस्था

नगरपालिकाको आर्थिक ऐन २०७८ को दफा ६ मा जडिबुटी, कवाडी, जीवजन्तु करको व्यवस्था गरिएको छ । जसमा नगरपालिकाको क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाले उन, खोटो, जडिबुटी, नवकस, कवाडी माल र प्रचलित कानुनले निषेध गरेको जीवजन्तु बाहेकका अन्य मृत वा मारिएका जीवजन्तुको हाड, सिङ, प्वाँख, छाला जस्ता वस्तुको व्यवसायिक करोवार गरेवापत अनुसूची ६ बमोजिम कर लगाईने र असुल गरिने व्यवस्था छ । उन, खोटो, फल, विज जाती, जडिबुटी, वनकस; कवाडी मालसामान; पुन प्रशोधन गरी प्रयोग गर्न मिल्ने र प्रचलित कानुनले निषेध गरिएको जीवजन्तु बाहेकका अन्य मृत वा मारिएका जीवजन्तुको हाड, सिङ, प्वाख, छाला आदि गरी ४ वटा क्याटोगरीमा विभाजन गरी जडिबुटि, कवाडी र जिवजन्तु करको दर रु १ देखि रु १०,००० (बोधित्तिच) सम्म तोकिएको छ । तर यी शीर्षकहरूमा नगरपालिकाले हालसम्म कुनै कर संकलन गर्न सकेको छैन ।

संभावना

नगरपालिकाकाको करिब ६०% भूमि वनले ढाकेको र सबै वडाहरूमा सामुदायिक वनहरू रहेकोले यहाँ विभिन्न प्रजातीका गैरकाष्ठ र वनजन्य जडिबुटीहरू पाईने गरेको छ । त्यसैगरी नगरपालिकाको रामेछाप र साँघुटार बजारमा क्रमश शहरीकरण भैरहेको छ । जसले गर्दा कवाडी मालवस्तुको संकलन र निर्यात हुने सक्ने संभावना समेत रहेको छ । त्यसैगरी जडिबुटीको संकलन तथा बिक्री सम्बन्धमा कुनै तथ्यांक नभए पनि

आसपासको ग्रामीण क्षेत्रमा यसको उत्पादन र विक्रीको संभाव्यता देखिन्छ । रामेछाप नगरपालिकाका ग्रामिण भेगमा कुखुरा, खसी, बोका, भैसीहरूको पालनपोषण हुने भएकोले नगरपालिकाबाट भक्तपुर, ललितपुर र राजधानी काठमाण्डौ उपत्यकामा मासु र छालाको निकासी हुन सक्ने संभावना समेत रहेको छ । त्यसैले यस नगरपालिकामा उल्लेखित शिर्षकमा कवाडी तर्फ १ लाख, जडिबुटी तर्फ ५ लाख, पशुजन्य पदार्थ तर्फ १ लाख गरी ७ लाखसम्म वार्षिक कर संकलन हुने प्रारम्भिक अनुमान गरिएको छ ।

सुधारका पक्षहरू

जडिबुटी, कवाडी र जिवजन्तु कर संकलनको लागि निम्न पक्षहरूमा सुधार ल्याउनुपर्ने देखिन्छ:

- व्यवसायीहरूको दर्ता र अभिलेखीकरण गर्ने ।
- कवाडी वस्तुहरूको व्यवसायिक कारोवार गर्नेलाई इजाजत प्रदान गरी वार्षिक ठेक्का बन्दोवस्त गरी कर संकलन गर्ने ।
- जडीबुटीको र जिवजन्तुको उपलब्धता पत्ता लगाई कारोवारमा कर संकलन शुरुवात गर्ने ।
- जडिबुटी, कवाडी तथा जीवजन्तुको व्यावसायिक रूपमा कारोवार गर्नेलाई इजाजत प्रदान गरी कारोवारको आधारमा कर संकलन गर्ने ।

३.३.२ गैर कर राजश्व

क) घर नक्शा पास एवं रजिष्ट्रेशन दस्तुर

हालको अवस्था

नगरपालिकाको आर्थिक ऐन २०७८ मा घर नक्शापास सम्बन्धि दफा व्यवस्था उल्लेख गरेको देखिदैन । तर उक्त ऐनको अनुसूची १० को “सेवा शुल्क, दस्तुरको दर” अन्तरगत क्रम संख्या २५ मा भने घरको नक्शा पास सम्बन्धी दस्तुर र क्रम संख्या २६ मा घरको नक्शा अभिलेखिकरण दस्तुर उल्लेख भएको पाईन्छ । नगरपालिकामा हाल नक्शापास अनिवार्य गरिएको भएतापनि नगरपालिकाका अधिकांश वडाहरू ग्रामिण प्रकृतिका रहेकोले उक्त वडाहरूमा घर तथा भवन निर्माण गर्दा नक्शापास सम्बन्धी व्यवस्थाको चेतनाको अभाव र नगरपालिकाको कम पहुँचले गर्दा नक्शा पास बिना घर निर्माण गर्ने चलन विद्यमान छ । नगरपालिकाको घर नक्सा पास दस्तुर आर सीसी घर, हुंगा माटोको घर र टूसको घर अनुसार आसासीय र व्यवसायिक गरी प्रति स्क्वायर फिट रु १ देखि रु ९ सम्म तोकिएको छ । त्यसैगरी घरको नक्सा अभिलेखिकरण दस्तुर प्रति स्क्वायर फिट रु २ देखि घरको वनावट र स्वामित्त अनुसार रु १००० सम्म तोकिएको छ । नगरपालिकाले आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को बैशाख मसान्त सम्ममा घर नक्शा पास रजिष्ट्रेशनबाट रु ३,२६,६२५ संकलन गरेको देखिन्छ ।

संभावना

यस नगरपालिकाको रामेछाप र साँघुटार क्षेत्रमा बढ्दो शहरीकरणसंगै भवन निर्माणमा तिब्रता देखिन्छ । हाल यस क्षेत्रमा प्रायः जसो न्युनतम १२०० वर्ग फिटका घरहरू निर्माण भईरहेका छन् । आगामी आर्थिक वर्षमा यस नगरपालिकामा करिब ७० वटा नयाँ घर निर्माण हुने र सरदर प्रति वर्ग फुट रु १० रुपैया नक्शापास

दस्तुर लगाउदा पनि रु ८,४०,००० रुपैया संकलन हुन सक्ने देखिन्छ। त्यस्तै पुराना १०० वटा घर नक्सा पासको दायरामा आउन सक्ने अनुमान गर्न सकिन्छ। त्यसबाट प्रति घर न्यूनतम रु १,००० दस्तुर संकलन भएमा पनि थप रु १,००,००० आम्दानी भै कुल रु ९,४०,००० हुने सम्भावना देखिन्छ।

सुधारका पक्षहरू

- घर अभिलेखीकरण तथा नक्सापास प्रक्रियाले भवन निर्माण प्रक्रियालाई नियमन समेत गर्ने भएकोले यसलाई प्रभावकारी बनाउने तर्फ पहल गर्ने।
- घर अभिलेखीकरणका लागि सार्वजनिक सूचना जारी गरी बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरूसँग समन्वय गर्ने।
- मापदण्ड तथा कार्यविधिहरू अनुसार नक्सापास प्रावधान कडाईका साथ लागु गर्ने।
- घरको तल्ला, बनोट तथा किसिमका आधारमा दस्तुरको दर समयानुकुल परिमार्जन गर्ने।
- घर नक्शा पास एवं रजिष्ट्रेशन दस्तुर सम्बन्धि दफा नगरपालिकाको आर्थिक ऐनमा थप गर्ने सो बमोजिम छुट्टै अनुसूची तयार गरी नक्शा पास र अभिलेखीकरणको दस्तुर आर्थिक ऐनमा समावेश गर्ने।
- नगरपालिका गठन पूर्व बनेका घरहरूको अभिलेखीकरणको लागि दस्तुर आर्थिक ऐनमा समावेश गर्ने।
- नक्सापासको लागि मापदण्ड तथा कार्यविधिहरू अनुसार भवन निर्माण भए नभएको निरन्तर अनुगमन गर्ने।

ख) वहाल विटौरी शुल्क

हालको अवस्था

नगरपालिका क्षेत्रभित्रका सार्वजनिक, पर्ती वा ऐलानी जग्गालाई उपयोग गरी बनाईएका टहरा, छाप्रा वा पसल वा आवास तथा नगरपालिकाले तोकेको सार्वजनिक स्थल, हाटबजार, मेला, जात्रा आदिमा संचालन भएका पसलमा नगरपालिकाको आर्थिक ऐन २०७८ बमोजिम वहाल विटौरी शुल्क लगाईने व्यवस्था नगरपालिकाको आर्थिक ऐन २०७८ को दफा ९ रहेको छ। यस्तो शुल्क आफ्नो रेखदेखमा रहेको सार्वजनिक स्थल, ऐलानी जग्गा वा वाटोको छेउको जग्गामा भएमा प्रति स्क्वायर फिट रु २ तोकिएको छ। त्यसैगरी सार्वजनिक स्थल, हाटबजार, मेला, जात्रा आदिमा थापेका पसल वर्गीकरण अनुसार प्रति पसल रु ५ देखि रु १३० सम्म वहाल विटौरी शुल्क तोकिएको छ। नगरपालिकाले आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को बैशाख मसान्त सम्ममा वहाल वरौटी शुल्क वापत रु १,९२,२०० रकम संकलन गरेको देखिन्छ।

संभावना

नगरपालिकाको मुख्य बजार क्षेत्र (रामेछाप बजार, भालुखोप बजार, तिलावारी, चारघरे तथा रामपुर भन्ज्याङ, धारापानी, चास्कु बजार, गोठगाउँ, गोगने, देउराली, साँघुटार बजार) र सडक आसपासमा रहेका सडक अधिकार क्षेत्रमा निर्माण गरिएका टहरा, होटेल, रेष्टुरेन्टहरूसँग वहाल विटौरी शुल्क असुल गर्न सकिन्छ

। नगरपालिकामा सडक क्षेत्रमा निर्माण भएका टहरा र पसलहरू गरी करिब २५० को संख्यामा रहेका र तिनीहरूसँग प्रति पसल वार्षिक रु १००० को दरले असुल गर्दा रु २,५०,००० आय प्राप्त हुने देखिन्छ ।

सुधारका पक्षहरू

नगरपालिकाको वहाल विटौरी शुल्कमा सुधारको लागि निम्नानुसार प्रस्ताव गरिएको छः

- नगरपालिकाभित्र भएका सार्वजनिक वा सडक अधिकार क्षेत्र भित्रका जमिनको विवरण संकलन गर्ने।
- संकलित विवरणका आधारमा पसल, टहरा, छाप्राहरूको वर्गीकरण गरी वहाल विटौरी शुल्क संकलन गर्ने ।
- आर्थिक ऐनको वहाल विटौरीको दफामा उल्लेख भएको अनुसूची नम्बर अनुसार अनुसूचीको नम्बर मिलाउने ।

ग) सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुर

हालको अवस्था

नगरपालिकाको आर्थिक ऐनको दफा ११ मा विभिन्न प्रकारका सेवा शुल्क र दस्तुरको व्यवस्था गरिएको छ र सो बमोजिम विभिन्न किसिमका सेवा शुल्क र दस्तुरको दर आर्थिक ऐनको अनुसूची १० उल्लेख गरेको छ । यस्ता शुल्क र दस्तुरहरू कार्यपालिकाको कार्यालय तथा वडा कार्यालयबाट संकलन हुँदै आएको छ । नगरपालिकाले आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा सिफारिश दस्तुरबाट रु ६,३३,६०२, नाता प्रमाणित दस्तुरबाट रु २४,२४० र अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्कबाट रु ३,९४,३६६ गरी कुल रु ७,४२,२३१ संकलन गरेको देखिन्छ ।

सम्भावना

कार्यशाला गोष्ठीका दौरान भएको छलफल तथा वर्तमानमा ९ वटा वडाहरूले गर्ने विभिन्न सिफारिशको आधारमा यहाँ वार्षिक कुल १०,००० जति विभिन्न किसिमका सिफारिश तथा प्रमाणित कागजात जारी हुने अनुमान गरिएको छ । विद्यमान दर अनुसार प्रति सिफारिश औसत रु. १५० कायम भएमा सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुर बाट वार्षिक कुल रु १५,००,००० संकलन हुन सक्ने अनुमान गरिएको छ ।

सुधारका पक्षहरू

- विभिन्न किसिमका सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुरहरूको दरमा सामान्य फेरवदल गर्ने ।
- सिफारिश वा प्रमाणित गर्नु पूर्व दस्तुर तिरे नतिरेको प्रमाण समावेश गर्ने प्रणाली स्थापित गर्ने ।
- दस्तुर नबुझाएसम्म सम्बन्धित अधिकारीले सिफारिश वा प्रमाणित नगर्ने ।
- आर्थिक ऐनमा सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुरको भिन्दै दफा थप गरि सो बमोजिम लाग्ने शुल्क र दस्तुरहरू अनुसूचीमा उल्लेख गर्ने ।

घ) सरकारी सम्पत्तिको बहाल र विक्रीबाट प्राप्त आय

हालको अवस्था

नगरपालिकाको आर्थिक ऐन २०७८ को दफा १२ मा नगरपालिकाले आफ्नो विभिन्न सम्पतिहरू विक्री गर्न सक्ने व्यवस्था रहेको छ र विक्री शुल्कको दर अनुसूची १० र १२ मा तोकिएको छ। जस अनुसार नक्शा पास निवेदन फाईलको मूल्य प्रति गोटा रु ५००, एम्बुलेन्सको सेवा एकातर्फ प्रति किलोमिटर भाडा रु ५०, व्याकहो लोडरको इन्धन बाहेकको भाडा प्रति घण्टा रु १२००, स्काभेटरको भाडा इन्धन बाहेक प्रति घण्टा रु २००० र टिप्परको भाडा इन्धन बाहेक प्रति दिन रु ५००० तोकिएको छ। नगरपालिकाले आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को बैशाख मसान्त सम्ममा सरकारी सम्पत्तिको बहाल बाट रु ४,१५,२६७ संकलन गरेको छ।

सम्भावना

नगरपालिकाको स्वामित्वमा भएका सम्पत्तिहरू जस्तै व्याकहो लोडर, टिफर, ट्रयाक्टर, एम्बुलेन्स, सभा हल, प्रोजेक्टर आदिको बहाल साथसाथै बोलपत्र फाराम, राजपत्र, पुस्तक, नक्शा विक्री आदिको हकमा आर्थिक ऐनमा भएको व्यवस्था अनुसार आम्दानी गर्नसक्ने देखिन्छ। त्यसैले नगरपालिकाले आफ्नो सम्पत्तिको बहाल र विक्री वापत तलसिल वमोजिमको शुल्क संकलन हुने प्रक्षेपण गरिएको छ।

तालिका १२: सरकारी सम्पत्तिको बहाल र विक्रीबाट हुने संभाव्य आयको विवरण

क्र.स.	स्वामित्वको रहेको सम्पति	अनुमानित आय (रु)
१	जेसीभि (व्याक हो लोडर) भाडा	२०००००
२	एम्बुलेन्स भाडा	५००००
३	टिप्पर भाडा	२०००००
४	पिक अप	१५००००
५	वैठक हल भाडा	१५०००
६	प्रोजेक्टर भाडा	७०००
७	राजपत्र, पुस्तक, नक्शा विक्री	१००००
८	बोलपत्र फाराम विक्री	१५००००
जम्मा		७,८२,०००

सुधारका पक्षहरू

- नगरपालिकाको स्वामित्वमा भएका र बहालमा लगाउन सकिने सम्पत्तिहरूको विवरण यकिन गरी सबै सम्पत्तिको बहाल र विक्री सम्बन्धी दफा आर्थिक ऐनमा समावेश गरी सो अनुसारको रकम अनुसूचीमा राख्ने।
- नगरपालिकाको सम्पत्ति बहालमा लगाउने सम्बन्धमा कार्यविधि तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने।
- कार्यविधिमा उल्लिखित शर्तहरू पालाना भए नभएको आवधिक रूपमा अनुगमन गर्ने।

ड) जग्गा रेखाङ्कन दस्तुर

हालको अवस्था

नगरपालिकाको आर्थिक ऐन २०७८ मा जग्गा नापजाँच गर्न प्राविधिक (अमीन) फिल्डमा खटाउँदा लाग्ने शुल्कको दर सम्बन्धी दफाको व्यवस्था गरिएको छैन तर जग्गा रेखाङ्कन वापतको शुल्क तथा दस्तुरको दर भने अनुसूची १० (सेवा शुल्क, दस्तुरको दर) को क्रम संख्या १ मा उल्लेख गरिएको छ। यस्तो दर नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका वडाहरूको लागि प्रति कित्ता प्रति पटक रु २१०० तोकिएको छ। तर जग्गा रेखाङ्कन दस्तुर वापत नगरपालिकाले हालसम्म राजश्व संकलन गर्ने सकेको देखिदैन।

संभावना

रामेछाप नगरपालिकाको रामेछाप र साँघुटार बजार क्षेत्रमा शहरीकरणसंगै घरजग्गाको कारोवार बढ्दै गैरहेको र बिकास निर्माण कार्यले समेत तिब्रता पाएसंगै जग्गा रेखाङ्कन कार्यसमेत बढ्न गएको छ। जसले गर्दा बर्षमा ५० वटा मात्र जग्गा रेखाङ्कन भएपनि यसबाट न्यूनतम रु २,००० को दरले पनि रु १,००,००० दस्तुर संकलन हुने देखिन्छ।

सुधारका पक्षहरू

- आर्थिक ऐनमा जग्गा रेखाङ्कन सम्बन्धी दफा थप गरी सो वमोजिम अनुसूचीमा जग्गा रेखाङ्कनको दर उल्लेख गर्ने।
- वडाको स्थान विशेष अनुसार दस्तुर लागू गर्ने।

च) ढुंगा, गिटी, बालुवा, दहत्तर बहत्तर शुल्क

हालको अवस्था

नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणबाट तोकिएको परिमाणमा स्लेट, ढुंगा, गिट्टी, बालुवा एवम् माटोजन्य वस्तु बिक्री गर्न सक्ने प्रावधान छ। तर रामेछाप नगरपालिकाको आर्थिक ऐन २०७८ मा ढुंगा, गिट्टि, बालुवा दहत्तर बहत्तर शुल्क सम्बन्धी कुनै व्यवस्था गरिएको छैन तर आर्थिक ऐनको दफा १२ को उपदफा १२ मा नगरपालिकाले आफ्नो स्वामित्तमा रहेको सम्पति वा आफ्नो रेखदेखमा रहेको सार्वजनिक स्थलबाट उत्पादन हुने ढुंगा, गिट्टी, बालुवा, माटो, काठ, दाउरा, जराजुरी, स्लेट आदिको प्राकृतिक एवं खानीजन्य वस्तुहरूको बिक्री गर्न सक्ने प्रावधान रहेको छ। सो वापतको बिक्री शुल्क दर अनुसूची ११ मा उल्लेख गरिएको छ। यस्तो शुल्क ढुंगा, चुनढुंगा, गिट्टी, बालुवा, स्लेट, ग्राभेल, रोडा, घाटगद्दी एवं बिक्री (स्वीकृत खानी क्षेत्र बाहेक) शुल्क प्रति घट फिट रु ३ देखि रु ६ सम्म तोकिएको छ। त्यसैगरी माटो घाटगद्दी एवं बिक्री (स्वीकृत खानी क्षेत्र बाहेक) शुल्क प्रति घन मिटर ५० पैसा देखि रु २ सम्म तोकिएको छ। नगरपालिकाले आर्थिक बर्ष २०७८/७९ को बैशाख मसान्त सम्ममा ढुंगा गिट्टी बालुवाको बिक्रीबाट रु ५८,६५० संकलन गरेको छ।

सम्भावना

रामेछाप नगरपालिकाको नगर प्रोफाइल २०७५ अनुसार नगरपालिकामा फलाम खानी (सुकाजोर, रामेछाप, हिमगंगा), स्तेल ढुंगा (ओख्रेनी), मार्बल ढुंगा (हिमगंगा), चुन ढुंगा (हिमगंगा, सुकाजोर, रामपुर, रामेछाप), कुरिन ढुंगा (रामपुर, सुकाजोर), गिटी तथा क्रसर (ल्याङ ल्याङ, रामपुर, ओख्रेनी, हिमगंगा, सुकाजोर), बालुवा (हर्दिनी, विर्ता, घनेघाट, साँघुटार चुक्रिया, कोलान्जोरघाट, लिखुवेनी, जलजले), अभ्रख (रामपुर, सुकाजोर), तामा (देउराली, साँघुटार) र शिसा खानी (हिमगंगा) को क्षेत्रहरू छन्। नगरपालिकाका रामेछाप र साँघुटार क्षेत्रमा नयाँ घरहरू निर्माण रहेकोले भवन निर्माण तथा अन्य भौतिक संरचना निर्माणको लागि ढुंगा, गिट्टी, रोडा र बालुवाको ठूलो माग रहेको छ। त्यसैले नगरपालिका भित्रका खानीका स्रोतहरूमा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गरी ठेक्का लगाउन सकेमा यस शिर्षकबाट नगरपालिकालाई थप आय वृद्धि हुनगर्द करिब रु. १०,००,००० जति वार्षिक आय संकलन हुने देखिन्छ।

सुधारका पक्षहरू

- आर्थिक ऐनमा ढुंगा, गिटी, बालुवा, दहत्तर बहत्तर शुल्क सम्बन्धी दफा थप गरी अनुसूचीमा शुल्कहरू तोक्ने।
- संभावित क्षेत्रको प्रारम्भिक वातावरणीय अध्ययन परीक्षण गरी अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्ने।
- वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनले सिफारिश गरेका मापदण्ड भित्र रहेर उत्खनन् तथा बिक्री कार्यका लागि ठेक्का आव्हान गर्ने।
- संकलन कार्यको नियमित रूपमा अनुगमन गरी अध्ययन प्रतिवेदनले सिफारिश गरेको मापदण्ड भित्र मात्र रहेर उत्खनन् हुने कार्य सुनिश्चि गर्ने।
- ऐन नियम विपरित गर्ने ठेकदारलाई कारबाही गर्ने र दण्ड जरिवानाको प्रावधान समावेश गर्ने।

छ) पर्यटन शुल्क

हालको अवस्था

नगरपालिकाको आर्थिक ऐन २०७८ मा पर्यटन शुल्क सम्बन्धी दफा छैन र अनुसूचीमा समेत पर्यटन शुल्क तोकिएको छैन। नगरपालिकाले हालसम्म पर्यटन शुल्क संकलन गर्न सकेको छैन तर आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा पर्यटन शुल्कबाट रु ५०,००० संकलन गर्ने लक्ष्य लिएको छ।

संभावना

रामेछाप नगरपालिकाको दिर्घकालिन सोंच (कृषि, पर्यटन, सडक, खानेपानी हाम्रो पूर्वाधार, रामेछाप नगर विकासको दिगो आधार) मा पर्यटन एक अग्रिणि क्षेत्रको रूपमा पहिचान भएको छ। नगरपालिका भित्र ऐतिहासिक भंगेरी नगरी, ऐतिहासिक साँघुटार, ऐतिहासिक तिल्केस्थान गढी, डुकुरसिंह डाँडा र नव निर्मित महादेव मन्दिर, भिमसेन मन्दिर ल्याङ ल्याङ, तारकेश्वर महादेव, केवलेश्वर महादेव, हाय जाति, विविधता युक्त प्राकृतिक सुन्दरता र संस्कृति भएकोले यहाँ आन्तरिक र बैदेशिक दुवै पर्यटनको प्रशस्त संभावना रहेको छ। नगरपालिका भित्र वार्षिक ३०० विदेशी पर्यटकहरू मात्र आए भने प्रति पर्यटक रु २५० मात्र पर्यटन

शुल्क लिदा पनि बार्षिक रु ७५,००० पर्यटन शुल्क असुल हुनसक्ने देखिन्छ । त्यसैगरी स्वदेशी पर्यटकलाई समेत प्रति पर्यटक रु २५ शुल्क तोक्ने हो भने थप रु २५,००० असुल भै पर्यटन शुल्कबाट कुल रु १,००,००० असुल हुन सक्ने संभावना रहेको छ ।

सुधारका पक्षहरू

- पर्यटकिय स्थल र गतिविधिहरू अनुसार आर्थिक ऐनमा पर्यटकिय शुल्क तोक्ने ।
- आर्थिक ऐनमा पर्यटन शुल्कको दफा थप सो अनुसार अनुसूचीमा पर्यटन स्वदेशी पर्यटक र विद्यार्थीहरूको लागि पनि पर्यटन शुल्क तोक्ने ।
- स्थानिय पर्यटकिय क्षेत्रहरूको प्रचार प्रसार गर्ने ।
- स्थानीय पर्यटन विकास समिति र नीजि क्षेत्रसंग पर्यटन शुल्क सम्बन्धी परामर्श, समन्वय र सहकार्य गर्ने

परिच्छेद - चार: आय संकलनको संस्थागत क्षमता तथा संकलन अवस्था

यस परिच्छेदका उपखण्डहरूमा रामेछाप नगरपालिकाले राजश्व परिचालनमा गरेका प्रयासहरू तथा आय संकलनको अवस्थालाई छोटकरीमा व्याख्या गरिएको छ । यसले नगरपालिकाको आय संकलनको लागि संस्थागत क्षमतामा सुधार गर्न गर्नुपर्ने कार्यहरू पहिचान गर्न सहयोग पुग्ने छ ।

४.१ राजश्व परिचालन सम्बन्धी नीति तथा संयन्त्र

स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा ६५ मा स्थानीय राजश्व परामर्श समिति सम्बन्धी व्यवस्था रहेको छ । यस समितिले राजश्व सम्बन्धी नीति तथा कानून तर्जुमा, संशोधन, परिमार्जन र सोको परिपालना सम्बन्धी परामर्श, राजश्वको स्रोत, दर, दायरा विश्लेषण गरी प्राप्त हुनसक्ने राजश्वको विश्लेषण, अनुमान, कर, गैरकर, सेवा शुल्क, दस्तुर आदिको दर सम्बन्धमा परामर्श दिने जस्ता कार्यहरू गर्दछ । नगरपालिकामा भर्खर नयाँ जनप्रतिनिधिहरू निर्वाचित भएर आएकोले नयाँ राजश्व समिति गठन भैसकेको छैन । तर स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ ले देहायका पदाधिकारीहरू रहने गरी राजश्व परामर्श समितिको व्यवस्था गरेको छ ।

तालिका १३: राजश्व परामर्श समितिको विवरण

क्र.सं.	पद	जिम्मेवारी
१	नगरपालिकाको उप-मयेर	संयोजक
२	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सदस्य
३	महिला कार्यपालिका सदस्य	सदस्य
४	कार्यपालिका सदस्य	सदस्य
५	राजश्व शाखा प्रमुख	सदस्य सचिव
६	नगर उद्योग वाणिज्य संघको प्रतिनिधि	सदस्य

नगरपालिकाको राजश्व परिचालनमा प्रभावकारिता ल्याउनका लागि राजश्व परामर्श समितिको बैठक गरी राजश्वको दर निर्धारण सिफारिस, वार्षिक राजश्व अनुमान आदि निर्णय गर्ने गरेको देखिन्छ । नगरपालिकाले आर्थिक वर्षको २०७८/७९ को लागि आर्थिक ऐन पारित गरेको छ । राजस्व परामर्श समितिको बैठक वसी आन्तरिक आयको दररेट प्रस्ताव गरि नगरसभाले सो दररेट स्वीकृत गरेका छ । आयका शिर्षकगत दायरा तथा उक्त दायराका दररेटहरू राखी नगरसभा मार्फत् आर्थिक ऐन २०७८ पारित गरिएको छ । नगरपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम २०७८/७९ ले राजश्व संकलन तथा परिचालनको लागि देहाय वमोजिमको नीतिहरू अवलम्बन गरेको छ:

- १) नगरपालिका क्षेत्रमा राजश्व संकलनका संभावना अध्ययन गरी नगरपालिकाले संकलन गर्ने विभिन्न (दस्तुर तथा शुल्क) संकलनलाई परिस्कृत बनाई विस्तृतिकरण गरी करको दर भन्दा पनि करको दायरा फराकिलो बनाउन प्रयास गरिने छ ।
- २) राजश्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा गरिने छ ।
- ३) समसामयिक राजश्व परिचालन तथा नगरपालिकाले अवलम्बन गरेका राजस्व नीतिका बारेमा करदाता शिक्षा तथा अभिमुखिकरण कार्यक्रम संचालन गरी सुसूचित गरिनेछ । करको दायरामा

नआएका तथा आएर पनि नियमित नवीकरण नगरेका करदाताहरूलाई करको दायरा भित्र ल्याउन करदाता सचेतना कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

- ४) कर प्रणालीलाई सरल र पारदर्शी बनाउँदै नगरपालिका क्षेत्रभित्र संचालन हुने नगर कर व्यवस्थापन प्रणालीलाई सुदृढ बनाउन नगर कर अनुगमन टोली गठन गरी करदाताहरूले तिरेको करको विवरण रुजु गर्ने कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- ५) गैर कर आम्दानीको पहिचान नभएका क्षेत्रहरूको खोजी गरी आन्तरिक आम्दानीलाई वृद्धि गरिने छ।
- ६) नगर क्षेत्रभित्र रहेका विभिन्न खानी तथा खनिज क्षेत्रको सम्भाव्यता अध्ययन गरी उपयोगमा ल्याउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ७) राजस्व संकलन सम्बन्धी स्पष्ट कानून, कार्यविधि र मापदण्ड तयार गरिनेछ । कर प्रशासनको सुदृढीकरण गरी कार्यक्षमता अभिवृद्धिका लागि कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- ८) नगरपालिकाले लक्ष्य अनुरूपको राजस्व प्राप्त गर्न करदाताहरूलाई समयमै कर तिर्न उत्प्रेरित गर्न करदाताहरूको उपस्थितिमा कर वर्ष कार्यक्रम संचालनमा ल्याइने छ । चालु आर्थिक वर्षमा उत्कृष्ट करदाता छनौट गरी सम्मान गर्ने कार्यको थलनी गरिनेछ ।
- ९) नगरपालिकाको आयमा सकारात्मक योगदान पुग्ने ढंगले कर संकलनमा उद्योग वाणिज्य संघ र सरोकारवाला अन्य संघ संस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्यलाई निरन्तरता दिदै विशेष कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- १०) नगरपालिकाबाट प्रवाह गरिने सम्पूर्ण सेवाहरूलाई राजश्व दाखिला गरेको आधारमा मात्र प्रवाह गरिनेछ र सेवा प्रवाह तथा राजश्व संकलनमा डिजिटल पेयमेन्ट विधि अपनाईनेछ ।
- ११) कर प्रणालीमा रहेका समस्या अध्ययन गरी समग्र राजस्व अभिवृद्धि गर्न राजस्व सुधार कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

नगरपालिकाको राजश्व प्रशासन

नगरपालिकाको राजश्व प्रशासनलाई अझ प्रभावकारी बनाउने नीति नगरपालिकाले चालु बजेटमार्फत पनि लिएको छ । यसको प्रभावकारिताका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरूमा जनशक्ति व्यवस्थापन, राजश्व शाखाको संस्थागत विकास, राजश्व सम्बन्धी कार्ययोजना तर्जुमा, मालपोत कार्यालयबाट स्थानीय जग्गाको लगत अद्यावधिक, करदाताहरूको पहिचान र लगत अभिलेखीकरण, कर तथा गैर करका स्रोतहरूको पहिचान गर्नुपर्ने रहेको छ । यसैगरी राजश्व प्राप्त हुने पूँजीगत निर्माण, पर्यटकीय क्षेत्रहरूको प्रवर्द्धन, धार्मिक ऐतिहासिक स्थलहरूको प्रचार प्रसारका साथै मनोरन्जर र प्राकृतिक पर्यटन पूर्वाधार विकास तथा प्रवर्द्धन गर्नुपर्ने छ । वडास्तरमा काम गर्ने कर्मचारीलाई प्रभावकारी सेवा प्रवाह र राजश्व संकलन कार्यमा परिचालन गर्नुपर्ने हुन्छ । साथै नगरपालिका तथा वडा कार्यालयका राजश्व प्रशासनसँग सम्बन्धित कर्मचारीहरूलाई राजश्व र आयका शिर्षकका विषयमा अभिमुखीकरण र अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धी क्षमता विकास तालिमले नगरपालिकाको राजश्व अभिवृद्धिमा महत्वपूर्ण योगदान दिने सक्ने देखिन्छ ।

४.२ आय संकलनको संस्थागत क्षमता

संगठन संरचनामा नगरपालिकाले प्रशासन, योजना तथा अनुगमन शाखा अन्तर्गत रहने गरि राजश्व उपशाखा गठन गर्ने प्रावधान बमोजिम राजश्व उपशाखाबाट काम भैरहेको देखिन्छ । राजश्व उपशाखा अन्तर्गत नै वडा

कार्यालयहरूबाट वडा सचिव तथा राजश्व उप-शाखाका कर्मचारीहरू मार्फत राजश्वको संकलन तथा अभिलेखीकरण गरिँदै आएको छ । नगरपालिकामा स्थलगत सर्वेक्षण, टेलिफोन अन्तरवार्ता तथा विभिन्न सूचनाका आधारमा हेर्दा हाल नगरपालिकाको राजस्व संकलनको अवस्था देहायअनुसार रहेको छ:

- नगरपालिकाले राजश्व संकलन कार्यलाई छिटो छरितो, पारदर्शी र सेवाग्राहीमुखी बनाउने उदेश्यले राजश्व सफ्टवेयरहरू प्रयोगमा ल्याएको देखिन्छ ।
- नगरपालिकामा राजश्व परिचालन तथा आन्तरिक लेखा परिक्षण शाखा रहेको छ जहाँ लेखा अधिकृत र सह-लेखापाल गरी २ जना कर्मचारी छन भने सबै वडाहरूमा वडा सचिव मार्फत राजश्व संकलन हुँदै आईरहेको छ ।
- नगरपालिकाको राजश्व शाखा र ९ वटै वडाहरूमा कम्प्युटर विलिड प्रणाली प्रयोग भएको छ ।
- ९ वटै वडा कार्यालयहरूबाट नगदी तथा सम्पत्त कर, भूमि कर तथा मापलोत असुल हुँदै आईरहेको छ तर नगरपालिकाको शाखाबाट सम्पत्ति कर असुली हुने छैन ।
- नगरपालिकाको राजश्व शाखामा राजश्व असुलीका लागि २ वटा कम्प्युटर तथा प्रिन्टरको व्यवस्था छ भने ९ वटै वडा कार्यालयको आफ्नै भवनबाट राजश्व असुली हुँदै आईरहेको छ ।
- राजश्व परिचालन तथा आन्तरिक लेखा परिक्षण शाखा अन्तर्गत व्यवसाय दर्ता तथा नविकरण उपशाखा, नगरपालिकामा राजश्व संकलन काउन्टर, सबै वडाहरूमा राजश्व संकलन केन्द्र र “घ” वर्गको निर्माण ईजाजत उपशाखा संचालनमा रहेको ।
- सफ्टवेयरमा राजस्वका शीर्षकहरू हाल नेपाल सरकारले व्यवस्था गरेको राजस्व कोड तथा शीर्षक अनुसार राजश्व संकलन हुने गरेको ।
- “घ” वर्गको निर्माण इजाजत पत्र लगायत अन्य शुल्कहरू, टेण्डर बिक्री तथा परिक्षा शुल्क जस्ता राजश्व नगरपालिका कार्यालयबाट संकलन हुने गरेको ।
- वार्षिक रुपमा राजश्व लक्ष्यको तुलनामा बढी नै संकलन भैरहेको ।
- सफ्टवेयर मार्फत राजश्व संकलन भैरहेकोले अभिलेखिकरण प्रभावकारी एवं चुस्त हुने गरेको ।
- नगरपालिकामा जम्मा हुने सबै रकम बैंकमा नै जम्मा हुने व्यवस्था रहेको र वडा कार्यालयमा संकलन भएको रकम समेत दैनिक रुपमा नै बैंक दाखिला हुने गरेको ।
- नेपालको संविधान र स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ ले पर्याप्त अधिकार प्रदान गरेको बिषयमा जनमानसमा र अन्य निकायहरूमा पर्याप्त जानकारी नभएकोले राजश्व संकलन कार्यमा चुनौती र कठिनाई हुने गरेको ।
- विश्वव्यापी कोभिड-१९ को महामारीको मारमा सबै प्रकारका व्यवसायहरू परेकोले राजश्व संकलन क्षेत्र प्रभावित भएकोले आर्थिक वर्ष २०७६/७७ को तुलनामा आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा राजश्व संकलन घटेको ।
- नगरपालिकाले आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा आन्तरिक आयबाट रु. ६९,७१,९४६ राजश्व संकलन गरेको थियो भने आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को बैशाख मसान्त सम्ममा रु ५२,५५,५९७ रुपैया संकलन भएको देखिन्छ ।

४.३ आन्तरिक आय परिचालन

यस नगरपालिकाको कुल आयमा आन्तरिक आयको हिस्सा ०.६-२% को हाराहारीमा मात्र रहेको छ । आन्तरिक आय तर्फ सम्पत्ति कर, भूमि कर, घर जग्गा वहाल कर, व्यवसाय कर, वहाल विटौरी शुल्क, नक्शापास, सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुर र हुंगा गिट्टी वालुवा बिक्रीहरू रहेका छन् । तसर्थ आगामी दिनमा समेत आन्तरिक आयतर्फ नगरपालिकाको लागि सम्पत्ति कर, भूमि कर, व्यवसाय कर, घरजग्गा वहाल कर, वहाल विरौटी शुल्क, नक्शापास, रिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुर र हुंगा गिट्टी वालुवा बिक्री नै मुख्य तथा दिगो क्षेत्र हुन् । हुंगा, गिट्टी, वालुवा आदिको बिक्रीको प्रचुर संभावना भएतापनि यसतर्फ न्यून संकलन भएको देखिन्छ । त्यसैगरी विज्ञापन करको पनि संभावना अनुसार नगरपालिकाले शुल्ल असुल गर्न सकेको छैन । गैरकर राजश्व तर्फ केहि सेवा शुल्क र दस्तुरहरूको संभावना रहेको देखिन्छ । नगरपालिकासँग विगत आर्थिक वर्षहरूको तथ्यांकको शीर्षकगत आयसम्बन्धी अभिलेख ब्यवस्थित देखिदैन । यसले गर्दा नगरपालिकाको समग्र राजस्व प्रक्षेपणलाई यथार्थको नजिक पुऱ्याउन कठिनाइ रहेको छ । नगरपालिकाबाट प्राप्त तथ्यांक अनुसार नगरपालिकाले विगत आ.व. २०७६/७७, २०७७/७८ र २०७८/७९ मा संकलन गरेको यथार्थ आय विवरण देहाय अनुसार रहेको छः

तालिका १४: नगरपालिकाको आयको अवस्था

(रु हजारमा)

आय शिर्षक	२०७६/७७ यथार्थ	२०७७/७८ यथार्थ	२०७८/७९ यथार्थ
क) आन्तरिक आय	१०३२३	६९७२	५२५६*
आन्तरिक आम्दानी			
ख) राजश्व बाँडफाँडबाट प्राप्त आय	११३५००	१४०७००	१५३२००
संघीय सरकार (मु.अ.कर तथा अन्त शुल्क)	९१०००	११७६००	१२९४००
प्रदेश सरकारबाट (सवारी साधन कर)	२२५००	२३१००	२३८००
ग) अनुदान	५६६९६१	४८०५६१	६५४३७९
संघीय सरकार समानीकरण अनुदान	१५३५००	१५१२००	१५४१००
संघीय सरकार: सशर्त	२२५६२८	२५९५३४	२५६९३९
संघीय सरकार: सपपुरक अनुदान	६९००	८७००	७२००
संघीय सरकार: विशेष अनुदान			
संघीय सरकार: अन्य अनुदान	१३८३९३	१४२४९	१७२०१२
प्रदेश सरकार: समानीकरण अनुदान	१०१७३	१०१५८	१३४९९
प्रदेश सरकार: शसर्त अनुदान	१५१३७	१७५८४	२०६२९
प्रदेश सरकार (समपुरक/विशेष) अनुदान	१७२३०	१८७३६	३००००
विशेष अनुदान		४००	
कुल जम्मा	६९०७८४	६२८२३३	८१२८३५

* २०७९ को वैशाख मसान्त सम्मको यथार्थ

स्रोत: रामेछाप नगरपालिका, २०७९

तालिका १५ बाट यस नगरपालिकाको आय संरचना हेर्दा कुल आयमा आन्तरिक आयको हिस्सा ०.६-१.५% को हाराहारीमा देखिन्छ, जुन निक्कै न्यून छ। आर्थिक बर्ष २०७८/७९ मा आन्तरिक आयको हिसाब २०७९ को बैशाख महिनाको मसान्त सम्मको मात्र गणना गरिएको छ। आर्थिक बर्षको अन्तिम समयमा कर तिर्ने प्रवृत्तिले गर्दा जेष्ठ र असार मसान्त सम्ममा यो रकम निक्कै बढ्न सक्ने देखिन्छ। यद्यपि नगरपालिकाको समग्र आयको प्रमुख स्रोतको रूपमा संघीय सरकारबाट प्राप्त हुने राजश्व बाँडफाँड र अनुदान बापतको रकम नै रहेको देखिन्छ। उल्लेखित तालिका अनुसार नगरपालिकाको समग्र आयको सारांश देहाय अनुसार रहेको छः

तालिका १५: नगरपालिकाको कुल आयमा आन्तरिक आयको हिस्सा

(रु हजारमा)

आय शिर्षक	२०७६/७७ यथार्थ		२०७७/७८ यथार्थ		२०७८/७९ यथार्थ	
	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
क) आन्तरिक आय	१०३२३	१.५	६९७२	१.१	५२५६	०.६
ख) राजश्व बाँडफाँडबाट प्राप्त आय	११३५००	१६.४	१४०७००	२२.४	१५३२००	१८.८
ग) अनुदान	५६६९६१	८२.१	४८०५६१	७६.५	६५४३७९	८०.५
कुल	६९०७८४	१००.०	६२८२३३	१००.०	८१२८३५	१००.०

४.४ राजश्व परिचालनमा रहेका सवालहरू

रामेछाप नगरपालिकाको आन्तरिक आय परिचालनमा नयाँ व्यवस्था अनुसारको प्रशासनिक क्षमता विकास हुँदै गरेको देखिन्छ। आन्तरिक आय परिचालनमा देखिएका सवालहरूलाई निम्नानुसार प्रस्तुत गरिएको छः

क) राजश्व प्रशासन

राजश्व परिचालन क्षमता सुधार तथा राजश्वको स्रोत र आधारहरू वृद्धि गर्न नगरपालिकामा राजश्व शाखा वा एकाईमा आवश्यक दरबन्दी स्वीकृति तथा कर्मचारी पदस्थापना गर्नु आवश्यक देखिन्छ। यसका साथै नगरपालिकाको राजश्व अधिकारको आधारमा भौतिक सुविधा थप गर्ने, कर्मचारीहरूलाई क्षमता विकास तालिम, प्रविधिमा आधारित राजश्व अभिलेख तथा सूचना प्रणाली, सक्षम राजश्व शाखाको व्यवस्था हुन आवश्यक छ।

ख) आन्तरिक नियन्त्रण

राजश्व असुलीका लागि जारी गरिने रसीदको नियन्त्रण जरुरी हुन्छ। राजश्व असुलीमा कम्प्युटर विलिड प्रणाली लागू भएको भएतापनि कति विलहरू मानविय त्रुटिले बिग्रिए, कति सिस्टम, कम्प्युटर र प्रिन्टरमा आएको खराबीले बिग्रिए भन्ने कुराको विस्तृत विवरण लेखा शाखामा समेत पठाईनु पर्दछ। त्यस्तै कति प्रति कम्प्युटर विल काटिएको हो सोको प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतबाट सबै प्रति प्रमाणित गराई त्यसको जानकारी राजश्व शाखा र लेखा शाखामा सुरक्षित रहनु पर्दछ। कम्प्युटर सिस्टममा विलिडको विस्तृत विवरण रहने भएतापनि त्यसको व्याकअफ रेकर्ड राखे विलिड प्रणालीको डाटावेश अझ सुरक्षित हुने गर्दछ। त्यस्तै बैंकमा जम्मा भएको राजश्व रकमको भौचरहरूको समेत आ.ले.प. शाखाले सुक्ष्म रूपमा हेर्नु पर्दछ। राजश्वको लेखा

सूत्र (SUTRA) आधारित भएकोले सोहि बमोजिम शीर्षकगत रुपमा प्रष्ट गरी अनलाईन प्रतिवेदन पठाउने प्रणाली अवलम्बन गरिनु पर्दछ ।

ग) आन्तरिक आय परिचालन नीति तथा कार्यविधि

नगरपालिकाले आय परिचालन सम्बन्धी नीति तथा मुख्य आय शीर्षकहरूबाट आय संकलन गर्ने कार्यविधि तयार गरी वडा समितिहरूलाई समेत उपलब्ध गराउनु पर्दछ । यसमा आय संकलन गर्ने विधि, प्रतिवेदन बुझाउने ढाँचा, नगद दाखिला सम्बन्धी व्यवस्था, अनुगमन जस्ता विषय वस्तु पर्दछन् ।

घ) आर्थिक ऐनमा सुधार

नगरपालिकाले आर्थिक ऐन तर्जुमा गरी स्वीकृत गरेको छ तर सो ऐनलाई अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४ वमोजिम सुधार गरी व्यवहारिक तथा वस्तुपरक बनाउनु पर्ने देखिन्छ । नगरपालिकाको आर्थिक ऐनमा देहाय वमोजिमका क्षेत्रमा सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

- नगरपालिकाको स्वामित्वमा भएका र बहालमा लगाउन सकिने सम्पत्तिहरूको विवरण यकिन गरी सबै सम्पत्तिको बहाल र बिक्री सम्बन्धी दफा आर्थिक ऐनमा समावेश गरी सो अनुसारको रकम अनुसूचीमा राख्ने ।
- नगरपालिकाको आर्थिक ऐनमा विज्ञापनको करको दफामा उल्लेख भएको अनुसूची नम्बर अनुसार विज्ञापन करको अनुसूची नं लाई मिलाउने ।
- घरजग्गा बहाल रकम मूल्यांकन गर्न संरचनाको प्रकार र स्थानको आधारमा प्रति वर्गफिटका दरले बहाल मूल्य अनुसूचीमा उल्लेख गर्ने र सो वमोजिम बहाल रकम निर्धारण गरी कर संकलन गर्ने ।
- घर नक्शा पास एवं रजिष्ट्रेशन दस्तुर सम्बन्धि दफा नगरपालिकाको आर्थिक ऐनमा थप गर्ने सो वमोजिम छुट्टै अनुसूची तयार गरी नक्शा पास र अभिलेखिकरणको दस्तुर आर्थिक ऐनमा समावेश गर्ने ।
- नगरपालिका गठन पूर्व बनेका घरहरूको अभिलेखिकरणको लागि दस्तुर आर्थिक ऐनमा समावेश गर्ने।
- आर्थिक ऐनको बहाल विटौरीको दफामा उल्लेख भएको अनुसूची नम्बर अनुसार अनुसूचीको नम्बर मिलाउने ।
- आर्थिक ऐनमा सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुरको भिन्दै दफा थप गरि सो वमोजिम लाग्ने शुल्क र दस्तुरहरू अनुसूचीमा उल्लेख गर्ने ।
- आर्थिक ऐनमा पर्यटन शुल्कको दफा थप सो अनुसार अनुसूचीमा पर्यटन स्वदेशी पर्यटक र विद्यार्थीहरूको लागि पनि पर्यटन शुल्क तोक्ने ।
- नगरपालिकाको स्वामित्वमा भएका र बहालमा लगाउन सकिने सम्पत्तिहरूको विवरण यकिन गरी सबै सम्पत्तिको बहाल र बिक्री सम्बन्धी दफा आर्थिक ऐनमा समावेश गरी सो अनुसारको रकम अनुसूचीमा राख्ने ।
- आर्थिक ऐनमा जग्गा रेखाङ्कन सम्बन्धी दफा थप गरी सो वमोजिम अनुसूचीमा जग्गा रेखाङ्कनको दर उल्लेख गर्ने ।

- आर्थिक ऐनमा ढुंगा, गिटी, वालुवा, दहत्तर बहत्तर शुल्क सम्बन्धी दफा थप गरी अनुसूचीमा शुल्कहरू तोक्ने ।
- त्यस्तै केहि करका शिर्षकहरू समय अनुसार सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

ड) राजस्वका दर निर्धारण तथा प्रचार प्रसार

नगरपालिकाले राजश्वको दर निर्धारण गर्दा समान स्तरका करदाताहरूलाई समान व्यवहार हुने गरी तथा समान तहका स्थानीय सरकार बीच न्यून अन्तर हुने विषयमा ध्यान दिन आवश्यक हुन्छ । स्थानीय करका आधारहरू पर्याप्त राजस्व संकलन गर्न सकिने खालको हुनु पर्दछ । अर्थात् संकलित राजश्व भन्दा संकलन गर्दा लाग्ने खर्च बढी हुने खालको हुनु हुँदैन । साथै स्थानीय उत्पादनका आधारमा दर निर्धारण गर्दा करदातालाई पनि मर्का नपर्ने र नगरपालिकालाई पनि राजश्व प्राप्त सहज रूपमा हुने हुन्छ । घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर अन्तर्गत मालपोतको मूल्यांकन र स्थानीय चलनचल्तीको रकम ज्यादै फरक भएका सो परिमार्जनका लागि पहल गर्दा राजश्वमा वृद्धि हुने अवस्था सिर्जना हुन्छ । नगरपालिकाले हालको कानुनी व्यवस्था अनुसार राजस्व संकलनका लागि दर निर्धारण गरी त्यसको प्रचार प्रसार गर्न आवश्यक देखिन्छ । त्यसैगरी करदातालाई आफूले तिर्नुपर्ने रकम र शिर्षक सम्बन्धी जानकारी उपलब्ध गराउन कर शिक्षा कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने हुन्छ । यसका अतिरिक्त समयमा राजस्व नतिरेमा दण्ड जरिवाना लाग्ने तथा धेरै राजश्व तिर्ने करदाताहरूलाई प्रोत्साहन तथा पुरस्कृत गर्ने प्रणालीको बारेमा आवश्यक प्रचार प्रसार गर्नु पर्दछ ।

च) अभिलेख व्यवस्थापन

आन्तरिक आयको अधिकतम परिचालनका लागि यसका आधारहरूको अभिलेख अद्यावधिक हुनु जरुरी छ । नगरपालिकालाई प्राप्त राजस्वका अधिकारसँग सम्बन्धित व्यक्तिगत सम्पत्तिहरू, व्यापार व्यवसायहरू, सेवा सुविधाहरू आदिको अभिलेख तयारी तथा अद्यावधिक गर्न आवश्यक रहेको छ । अद्यावधिक अभिलेख बिना राजस्व सम्बन्धी नीति निर्धारण, प्रक्षेपण, असुली व्यवस्थाको अनुगमन प्रभावकारी हुन सक्दैन । नगरपालिकाका सम्भाव्य राजश्वका स्रोतहरू (कर, शुल्क तथा दस्तुर) को पहिचान गरी दायरा फराकिलो बनाउने तथा दर निर्धारण गरी सामयिक रूपमा यस्तो दरलाई अद्यावधिक गर्दै जानुपर्दछ । नगरपालिकाबाट राजश्वका नयाँ स्रोतहरू पहिचान तथा कार्यान्वयनका लागि आवश्यक लगानी तथा प्राथमिकीकरणका आधारमा अध्ययन, अनुसन्धान तथा सम्भावना विश्लेषण गर्दै नयाँ स्रोतहरूको पहिचान र परिचालन तथा बर्तमान स्रोतहरूको दायरा विस्तार गर्दै आन्तरिक राजश्वलाई दिगो बनाउन आवश्यक हुन्छ । यस कार्यको लागि दक्ष जनशक्तिको व्यवस्थापन र जनताको सहयोग अपरिहार्य हुन्छ ।

छ) समन्वय संयन्त्र

राजस्व परिचालन नीति निर्माण, शुल्क तथा दस्तुरको दर निर्धारण, राजश्व संकलन विधि निर्धारण जस्ता कार्यमा आन्तरिक तथा बाह्य निकायहरूसँग समन्वय अपरिहार्य हुन्छ । यसका लागि राजस्वका आधार निर्धारण तथा दरहरूमा परिमार्जनका लागि राजस्व परामर्श समितिको भूमिकालाई अझै प्रभावकारी बनाउनु पर्दछ । आय संकलनमा वडा समितिको भूमिकालाई स्पष्ट व्याख्या गरी वडा र राजश्व शाखाबिच निरन्तर समन्वय हुन जरुरी देखिन्छ । त्यसैगरी राजश्व बाँडफाँट सम्बन्धमा केन्द्र, प्रदेश तथा अन्य स्थानीय तहहरूसँग समन्वय गर्न आवश्यक पहल गर्नुपर्ने देखिन्छ । राजश्व प्रशासनलाई प्रभावकारी बनाउन निर्वाचित नेतृत्वले

नियमित अनुगमन र छलफल गर्नुपर्दछ । साथै स्थानीय करदाता केन्द्रित समुदायहरूसँग छलफल गरी नयाँ करका शिर्षकहरू कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्दछ ।

ज) चुहावट नियन्त्रण, पारदर्शिता र जवाफदेहिता

आयको संकलन अवस्थाको अनुगमन गरी राजस्व चुहावट भएको पाइएमा त्यसलाई नियन्त्रण गर्न तत्काल आवश्यक कार्य गर्नु पर्दछ । नगरपालिकाले आय व्ययको विवरण आवधिक रूपमा प्रकाशमा ल्याउनु, करदातासँग निन्तर संवाद गर्नु, सूचना प्रविधि तथा सामाजिक मिडियामार्फत् राजस्व र करबाट प्राप्त आयलाई के के शिर्षकमा खर्च गरियो भन्ने विवरणबारे नागरिक तथा सरोकारवालालाई जानकारी गराउनु यस दिशातर्फको केही सकारात्मक प्रयासहरू हुन सक्दछन् ।

झ) समावेशिता तथा सहभागिता अभिवृद्धि

कर प्रणालीको विकास गर्दा करको दायरा फराकिलो बनाउन र पिछडिएका जनताहरूलाई पनि समेट्न गरिव, विपन्न, एकल महिला, अपाङ्गता भएका र जोखिममा परेका व्यक्तिहरूको लागि उपयुक्त व्यवसायिक तथा प्राविधिक सीप विकास गरी निजहरूबाट संचालन गरिने उद्यम व्यवसायमा विभिन्न सहूलियत तथा छुट सुबिधाको व्यवस्था गरी प्रोत्साहन गर्ने नीति लिनु महत्वपूर्ण हुन्छ ।

परिच्छेद - पाँच: राजश्व सुधार कार्ययोजना

यस परिच्छेदमा प्राथमिक तथा द्वितीय स्रोतहरूबाट प्राप्त विभिन्न तथ्याङ्क तथा सूचाना विश्लेषणका आधारमा नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजना प्रस्तुत गरिएको छ । यस कार्ययोजनालाई नगर कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने विश्वास लिईएको छ ।

५.१ राजश्व सुधार कार्ययोजना

नगरपालिकाले राजश्व सुधारका लागि लिने रणनीति, कार्यनीति र कार्ययोजनाहरू निम्न वमोजिम रहेका छन्:

५.१.१ प्रभावकारी राजश्व संकलनका रणनीति तथा कार्यनीति

रामेछाप नगरपालिकामा राजश्व संकलन ट्रयाकमा गैसकेको र ट्रयाकमा लानुपर्ने गरी दुई किसिमका अवस्थाहरू छन् । परम्परादेखि चल्दै आएका राजश्वहरू ट्रयाकमा छन् भने नयाँ राजश्वका स्रोतहरूमा जनतालाई वानी पार्न थप पहल गर्न आवश्यक रहेको छ । साविकका ८ गाविसहरू मिलाएर गठन गरिएको यस नगरपालिकामा विद्यमान कानुन प्रदत्त केही राजश्व अधिकारहरू हालसम्म प्रयोगमा ल्याउन सकिएको छैन । नगरपालिकाका कानुनहरू पनि समय अनुकूल परिमार्जन एवं संशोधन गर्नुपर्दछ । यी तथ्यहरूलाई समेत मध्यनजर राखी आन्तरिक राजश्व परिचालन सम्बन्धमा देहाय अनुसारका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू अवलम्बन गर्न सुझाव गरिएको छ ।

- क) राजश्व सम्बन्धी कानूनी व्यवस्थामा सुधार गरी आन्तरिक आयको दायरा फराकिलो बनाउने ।
- ख) राजश्व प्रशासनको संस्थागत सुदृढीकरण गरी व्यवस्थित बनाउने ।
- ग) राजश्व प्रणालीलाई सरल, सहज र करदाता मैत्री बनाउने ।
- घ) समन्वय र सहकार्यको अभिवृद्धि गरिने ।

तालिका १ ६: राजश्व सुधार सम्बन्धी रणनीति र कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
१) राजश्व सम्बन्धी कानूनी व्यवस्थामा सुधार गरी आन्तरिक आयको दायरा फराकिलो बनाउने ।	१) नगरपालिकामा राजश्वसँग सम्बन्धित आवश्यक ऐन तथा नियमहरू तर्जुमाका साथै तर्जुमा भइसकेका ऐन नियमलाई सुधार गरी अझ बढी व्यवहारीक बनाउदै लगिनेछ । २) कर तथा सेवा शुल्कलाई सम्बन्धित करदाता एवं विषय क्षेत्रसँग आबद्ध गराउदै नगरपालिका तथा निजीक्षेत्रबाट थप लगानी गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ । ३) कर, शुल्क, सेवा शुल्क आदिको दर तथा दायरा निर्धारण गर्दा निजी क्षेत्र तथा सरोकारवालाहरूसँग परामर्श गर्ने पद्धतिको संस्थागत विकास गरिनेछ । ४) जनताको कर तिर्ने तथा करको भार बहन क्षमता विश्लेषणका आधारमा कर नीतिलाई विवेकसम्मत र प्रगतिशील बनाइने छ । ५) थप राजश्वका स्रोतको सम्भाव्यता अध्ययन गरी सम्भाव्य थप स्रोत पहिचानका साथै बर्तमान राजश्व स्रोतको दायरा वृद्धि गर्न यसको यकिन

रणनीति	कार्यनीति
	<p>तथ्याङ्क संकलन गरी सम्भाव्यताका आधारमा समय सापेक्ष रूपमा करदाताहरूको संख्या बढाउदै लगिनेछ ।</p> <p>६) राजश्वको स्रोत बृद्धि गर्न पूँजी लगानीको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।</p> <p>७) सम्पत्ति मूल्यांकन सम्बन्धी सिफारिसलाई निश्चित आधार र मापदण्डमा आवद्ध गरी एकरूपता कायम गरिने छ ।</p> <p>८) आन्तरिक राजश्वका विभिन्न स्रोतहरूबारे सम्भाव्यता अध्ययन, पहिचान, स्रोतहरूको यकिन तथ्याङ्क, सूचना संकलन गर्न कार्यदलहरू बनाई वडागत रूपमा परिचालन गरिनेछ ।</p> <p>९) करका स्रोत अनुसारका तथ्याङ्क हरेक वर्ष अद्यावधिक गरिनेछ ।</p> <p>१०) नगरपालिकामा पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न पूर्वाधारहरूको विकास गरिनेछ साथै पर्यटन विकासमा यस नगरपालिकामा रहेका धार्मिक/साँस्कृतिक धरोहर तथा प्राकृतिक संपदाको संरक्षण तथा विकास गर्न निजी क्षेत्र र स्थानीय पर्यटन विकास समितिहरूसँग साझेदारीको समेत पहल गरिनेछ ।</p> <p>११) पूर्वाधार उपयोग दस्तुर, घर बहाल कर, व्यवसाय कर जस्ता स्रोत परिचालन गर्न दर निर्धारण गर्दा छिमेकी स्थानीय तहहरू, निजी क्षेत्र र करदातासँग समेत छलफल तथा सहकार्य गरिनेछ ।</p> <p>१२) नियमित एवं बढी कर तिर्ने करदातालाई सम्मान र पुरस्कृत गरिनेछ ।</p> <p>१३) समयमा कर तिर्ने करदातालाई प्रोत्साहन तथा बक्यौता राख्ने करदातालाई जरिवाना लगाइने छ ।</p> <p>१४) ढुंगा, गिट्टी, बालुवा जस्ता प्राकृतिक स्रोतहरूको विक्री वितरणको लागी वातावरण प्रभाव मूल्याङ्कन गरी उक्त प्रतिवेदनको आधारमा ठेक्का आव्हान गरिने छ ।</p>
२) राजश्व प्रशासनको संस्थागत सुदृढीकरण गरी व्यवस्थित बनाउने ।	<p>१) नगरपालिकाको समग्र राजश्व परिचालन सम्बन्धी नीतिहरूलाई कार्यान्वयन गर्न राजश्व शाखाको सुदृढीकरण गरी क्षमताबृद्धि गरिनेछ ।</p> <p>२) नगरपालिकाको राजश्व शाखामा स्वीकृत संगठन संरचना अनुसारको दरबन्दी पूर्ति गरिनेछ ।</p> <p>३) स्थानीय राजश्व परामर्श समिति तथा राजश्व शाखा र वडा कार्यालयका कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।</p> <p>४) राजश्व शाखाका लागि आवश्यक उपकरणको प्रबन्ध गरिने छ ।</p> <p>५) स्थानीय करबारे सर्वसाधारणलाई जानकारी गराउने करदाता शिक्षा तथा सचेतना कार्यक्रम समुदाय/टोल एवं वडास्तरमा संचालन गरिनेछ ।</p> <p>६) प्रादेशिक तथा जिल्लाका अन्य स्थानीय तहसँग राजश्व परिचालन बारे ज्ञान-सीप, अनुभव आदान-प्रदान र अन्तरक्रिया गरिनेछ ।</p> <p>७) राजश्व लेखापालनलाई कम्प्युटरकृत गरी विद्युतीय माध्यमबाट नै राजश्वको प्रतिवेदन र फाँटबारी बनाइने छ ।</p>
३) राजश्व कर प्रणालीलाई सरल, सहज करदाता मैत्री, पारदर्शी र समावेशी बनाउने	<p>१) कर संकलनमा यथासम्भव निजी क्षेत्र, उपभोक्ता समिति एवं सहकारी संस्थाहरूसँग सहकार्य गरिनेछ ।</p> <p>२) कर प्रशासनलाई पारदर्शी गराउन कर सम्बन्धी सूचनाहरूमा नागरिकहरूको पहुँच पुऱ्याइनेछ ।</p> <p>३) कर/राजश्व सूचना सम्बन्धी प्रतिवेदनहरू अर्धवार्षिक एवं वार्षिक रूपमा नगरपालिकाको वेभसाईटमा राखिने छ । साथै यस्तो सूचनाहरू नगरपालिका तथा वडा कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।</p>

रणनीति	कार्यनीति
	<p>४) करदाता शिक्षा र कर सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरू संचालन गरिने छ ।</p> <p>५) महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा गरिब तथा कमजोर आर्थिक अवस्थाका स्थानीय व्यवसायी तथा घरमूलीहरूलाई करमा विशेष छुटको व्यवस्था मिलाईने छ ।</p> <p>६) कर संकलन प्रक्रियालाई सहज बनाउन बैंक तथा विद्युतीय माध्यमबाट कर भुक्तानी गर्ने प्रणालीलाई अझ प्रभावकारी बनाईने छ ।</p>
४) समन्वय र सहकार्यलाई प्रोत्साहन गर्ने	<p>१) पर्यटन शुल्क तथा ढुंगा, गिट्टी, बालुवा, माटो जस्ता प्राकृतिक स्रोतको उत्खनन, विक्री तथा बजार व्यवस्थाका सम्बन्धमा छिमेकका अन्य पालिकाहरूसँग समेत समन्वय तथा सहकार्य गरिनेछ ।</p> <p>२) बाझिएका नीतिगत व्यवस्था संशोधनका लागि आवश्यक समन्वय गरिनेछ ।</p> <p>३) कर संकलनमा यथासम्भव निजी क्षेत्र, उपभोक्ता समिति एवं सहकारी संस्थाहरूसँग सहकार्य गरिनेछ ।</p> <p>४) राजश्वसंग सम्बन्धित विषयमा प्रदेश सरकार तथा जिल्ला समन्वय समितिसँग नियमित अन्तरक्रिया गरिनेछ । यसैगरी अन्य छिमेकी स्थानीय तहहरूसँग समन्वय बैठक आयोजना गरी राजश्व संकलनका सवालहरूबारे छलफल तथा समन्वय गरिनेछ ।</p> <p>५) राजश्व प्रशासनलाई प्रभावकारी बनाउन प्रदेश सरकार तथा जिल्ला समन्वय समितिसँगको सहकार्य तथा समन्वयमा जोड दिइनेछ ।</p>

५.१.२ राजश्व सुधार कार्ययोजना

क) राजश्व प्रशासन सुधार योजना

तालिका १७: राजश्व प्रशासन सुधार योजना

क्र.स.	सुधारको लागि गर्नुपर्ने कार्यहरू	समयावधि	जिम्मेवारी
१	कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्था		
१.१	राजश्व परामर्श समितिको मासिक बैठक गरी भूमिकालाई प्रभावकारी बनाउने	२०७९ श्रावण देखी	राजश्व परामर्श समिति
१.२	<p>आर्थिक ऐन परिमार्जन गरि लागू गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> नगरपालिकाको स्वामित्वमा भएका र बहालमा लगाउन सकिने सम्पत्तिहरूको विवरण यकिन गरी सबै सम्पत्तिको बहाल र बिक्री सम्बन्धी दफा आर्थिक ऐनमा समावेश गरी सो अनुसारको रकम अनुसूचीमा राख्ने। नगरपालिकाको आर्थिक ऐनमा विज्ञापन गरेको दफामा उल्लेख भएको अनुसूची नम्बर अनुसार विज्ञापन गरेको अनुसूची नं लाई मिलाउने । 	२०८० असार मसान्त सम्म	राजश्व परामर्श समिति, नगर सभा

क्र.स.	सुधारको लागि गर्नुपर्ने कार्यहरू	समयावधि	जिम्मेवारी
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ घरजग्गा बहाल रकम मूल्यांकन गर्न संरचनाको प्रकार र स्थानको आधारमा प्रति वर्गफिटका दरले बहाल मूल्य अनुसूचीमा उल्लेख गर्ने र सो बमोजिम बहाल रकम निर्धारण गरी कर संकलन गर्ने । ▪ घर नक्शा पास एवं रजिष्ट्रेशन दस्तुर सम्बन्धि दफा नगरपालिकाको आर्थिक ऐनमा थप गर्ने सो बमोजिम छुट्टै अनुसूची तयार गरी नक्शा पास र अभिलेखिकरणको दस्तुर आर्थिक ऐनमा समावेश गर्ने । ▪ नगरपालिका गठन पूर्व बनेका घरहरूको अभिलेखिकरणको लागि दस्तुर आर्थिक ऐनमा समावेश गर्ने। ▪ आर्थिक ऐनको बहाल विटौरीको दफामा उल्लेख भएको अनुसूची नम्बर अनुसार अनुसूचीको नम्बर मिलाउने । ▪ आर्थिक ऐनमा सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुरको भिन्दै दफा थप गरि सो बमोजिम लाग्ने शुल्क र दस्तुरहरू अनुसूचीमा उल्लेख गर्ने । ▪ आर्थिक ऐनमा पर्यटन शुल्कको दफा थप सो अनुसार अनुसूचीमा पर्यटन स्वदेशी पर्यटक र विद्यार्थीहरूको लागि पनि पर्यटन शुल्क तोक्ने । ▪ नगरपालिकाको स्वामित्वमा भएका र बहालमा लगाउन सकिने सम्पत्तिहरूको विवरण यकिन गरी सबै सम्पत्तिको बहाल र बिक्री सम्बन्धी दफा आर्थिक ऐनमा समावेश गरी सो अनुसारको रकम अनुसूचीमा राख्ने । ▪ आर्थिक ऐनमा जग्गा रेखाङ्कन सम्बन्धी दफा थप गरी सो बमोजिम अनुसूचीमा जग्गा रेखाङ्कनको दर उल्लेख गर्ने । ▪ आर्थिक ऐनमा ढुंगा, गिटी, वालुवा, दहत्तर बहत्तर शुल्क सम्बन्धी दफा थप गरी अनुसूचीमा शुल्कहरू तोक्ने । ▪ त्यस्तै केहि करका शिर्षकहरू समय अनुसार सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ । <p>राजश्व संकलन प्रकृया प्रष्ट गर्ने</p>		

रामेछाप नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजना, २०७९
(अन्तिम प्रतिवेदन)

क्र.स.	सुधारको लागि गर्नुपर्ने कार्यहरू	समयावधि	जिम्मेवारी
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ व्यवहारमा नदेखिएका, लागू हुन नसक्ने तथा संघीय कानूनसंग बाँझिने प्रावधानहरू हटाउने ▪ राजश्व असुलीको व्यवस्थासंगै दण्ड, जरिवाना तथा पुरस्कारको व्यवस्था गर्ने 		
१.३	राजश्व सम्बन्धी स्पष्ट कार्यविधि तर्जुमा गरी लागू गर्ने	२०८० असार मसान्त सम्म	नगर कार्यपालिका
२	संकलन प्रकृत्यामा सुधार		
२.१	करका विषयमा जानकारी गराउनका लागि वडाहरूमा करदाता शिक्षा कार्यक्रम संचालन गर्ने	चौमासिक रुपमा	राजश्व शाखा तथा प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत
२.२	सबै करहरूको तथ्याङ्क संकलन गरी कम्प्युटर प्रणालीमा अद्यावधिक गर्ने	२०८० असार मसान्त सम्म	राजश्व शाखा तथा वडा कार्यालयहरू
२.३	धेरै कर तिर्ने करदाताहरूलाई सम्मान र पुरस्कृत गर्ने	बार्षिक रुपमा	नगरसभा
२.४	मुख्य करहरू एकैपटक असुल गर्नेगरी एकद्वार कर संकलन प्रणालिको शुरुवात गर्ने	आगामी आर्थिक वर्ष २०७९/८०	राजश्व शाखा, प्रप्रअ तथा नगर कार्यपालिका
२.५	वित्तिय संस्थासंग समन्वय गरी बैंकिङ प्रणालीबाटै कर संकलन गर्ने व्यवस्था गर्ने	आगामी आर्थिक वर्ष २०७९/८०	राजश्व शाखा, प्रप्रअ तथा नगर कार्यपालिका
३	संस्थागत व्यवस्था तथा अन्य		
३.१	राजश्व शाखामा नगर सभाबाट स्विकृत दरबन्दीमा कर्मचारी नियुक्त गर्ने	२०८० असार मसान्त सम्म	नगर कार्यपालिका तथा प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत
३.२	वडा कार्यालयहरूमा समेत राजश्व प्रशासनका लागि कर्मचारीहरूलाई जिम्मेवारी किटान गरी नियमित अनुगमन गर्ने	२०७९ चैत्र मसान्त सम्म	नगर कार्यपालिका तथा प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत
३.३	जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूका लागि राजश्व सम्बन्धी तालिम तथा अभिमुखीकरण कार्यक्रम संचालन गर्ने	वर्षमा १ पटक	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत तथा राजश्व शाखा
३.४	राजश्व संकलन अवस्थाको आवधिक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने तथा आम्दानी खर्चको विवरण सार्वजनिक गर्ने	चौमासिक रुपमा	राजश्व परामर्श समिति तथा प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत
३.५	नगरपालिकाको स्वामित्त तथा हक भोगमा रहेका जग्गा तथा भवनहरूको विवरण संकलन गरी प्रमाण सहित व्यवस्थित रुपमा अभिलेख राख्ने तथा सिमाना छुट्याउने	२०८० असार मसान्त सम्म	प्राविधिक शाखा, प्रप्रअ
३.६	आन्तरिक लेखा परीक्षण, सामाजिक लेखापरीक्षण र अन्तिम लेखा परिक्षणका प्रतिवेदनहरू, बार्षिक आय व्ययमा विवरणहरू नगरपालिकाको वेभसाईट मार्फत नियमित रुपमा सार्वजनिक गर्ने	२०७९ श्रावण देखि	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, राजश्व शाखा, आर्थिक प्रशासन शाखा, सूचना प्रविधि शाखा

रामेछाप नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजना, २०७९
(अन्तिम प्रतिवेदन)

क्र.स.	सुधारको लागि गर्नुपर्ने कार्यहरू	समयावधि	जिम्मेवारी
३.७	आर्थिक प्रशासन शाखा अन्तर्गत राजश्व उपशाखालाई स्रोत साधन सम्पन्न बनाउने	२०८० असार सम्म	नगर कार्यपालिका
३.८	व्यवसाय रजिष्ट्रेशन कार्यविधि तर्जुमा गर्ने	२०८० चैत्र सम्म	नगर कार्यपालिका

ख) कर राजश्व सुधार योजना

तालिका १८: कर राजश्व सुधार योजना

क्र.स.	सुधारको लागि गर्नुपर्ने कार्यहरू	समयावधि	जिम्मेवारी
१	सम्पत्ति कर		
१.१	सम्पत्ति कर व्यवस्था कार्यविधि तर्जुमा गरी पारित गर्ने	२०७९ फागुन सम्म	राजश्व परामर्श समिति र नगर कार्यपालिका
१.२	सम्पत्ति करलाई थप स्पष्ट गर्न संघीय कानूनको भावना अनुसार स्थानीय आर्थिक ऐन परिमार्जन गर्ने	२०८० असार मसान्त सम्म	राजश्व परामर्श समिति र नगरसभा
१.३	सम्पत्ति कर लगायत अन्य करहरूको लागि एकिकृत सफ्टवेयर खरीद तथा सो सम्बन्धी तालिमको व्यवस्था गर्ने	२०७९ कार्तिक	नगर कार्यपालिका, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
१.४	सम्पत्ति कर प्रशासनका लागि थप भौतिक सामग्रीहरूको व्यवस्था गर्ने (वडा कार्यालयहरूमा)	२०७९ माघ	नगर कार्यपालिका, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
१.५	सम्पत्ति कर प्रशासनमा GIS Mapping Tools लाई समेत प्रयोगमा ल्याउने	२०८० असार मसान्त सम्म	प्राविधिक शाखा र प्रप्रअ
२	भूमिकर/मालपोत		
१.१	जग्गाको वर्गीकरण अनुसार मुख्य सडक बजारहरूमा जोडिएका कित्ताको विवरण संकलन गर्ने	२०७९ असोज मसान्त सम्म	आर्थिक प्रशासन शाखा र वडा कार्यालय
१.२	मालपोत कार्यालयहरूबाट जग्गाको नयाँ लगत र मूल्यांकन दर प्राप्त गर्ने	२०८० असार मसान्त सम्म	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र अध्यक्ष
१.३	जग्गाको उपयोग अनुसार पूनःवर्गीकरण गर्न वडा र टोल समूहहरूसँग परामर्श गर्ने	२०७९ फागुन सम्म	राजश्व परामर्श समिति
३	व्यवसाय कर		
३.१	व्यवसाय दर्ता तथा नवीकरण सम्बन्धि प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्न व्यवसाय कर व्यवस्थापन कार्यविधि तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने	२०८० असार मसान्त सम्म	राजश्व परामर्श समिति र प्रप्रअ
३.२	व्यवसायीका प्रतिनिधिहरूसँग समन्वय गरी व्यवसायमा भएको लगानी तथा कारोवारको आधारमा व्यवसायको वर्गीकरण गर्ने ।	२०८० जेष्ठ मसान्त सम्म	राजश्व परामर्श समिति र प्रप्रअ

रामेछाप नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजना, २०७९
(अन्तिम प्रतिवेदन)

क्र.स.	सुधारको लागि गर्नुपर्ने कार्यहरू	समयावधि	जिम्मेवारी
३.३	व्यवसाय करको दरलाई वर्गिकरणको आधारमा पुनरावलोकन गरी आर्थिक ऐनमा समावेश गर्ने ।	२०८० असार मसान्त सम्म	राजश्व परामर्श समिति र नगरसभा
३.४	नगरक्षेत्रमा व्यवसाय संचालनको लागि नगरपालिकाको इजाजत लिनुपर्ने व्यवस्था अनिवार्य गरी व्यापक प्रचार प्रसार गर्ने ।	२०७९ श्रावण देखि	राजश्व शाखा, वडा कार्यालय र प्रप्रअ
३.५	उद्योग वाणिज्य संघ, आन्तरिक राजश्व कार्यालय, घरेलु कार्यालय तथा अन्य मुख्य सरोकारवालासँग नगरपालिकाले समन्वय र नियमित अन्तरक्रिया गर्ने ।	२०७९ मंसिर देखि निरन्तर	नगर कार्यपालिका
३.६	व्यवसायको तथ्यांक/लगत, व्यवसाय करको दर तथा संकलनको अवस्था सम्बन्धी अनुगमन तथा मुल्यांकन गर्ने ।	चौमासिक रुपमा	राजश्व परामर्श समिति र नगर कार्यपालिका
३.७	व्यवसाय दर्ता तथा कर संकलनका लागि आवधिक रुपमा घुम्ति शिविर संचालन गर्ने	२०७९ श्रावण देखि त्रैमासिक रुपमा	आर्थिक प्रशासन शाखा र वडा कार्यालयहरू
३.८	व्यवसाय कर सम्बन्धमा आर्थिक ऐनमा दण्ड र पुरस्कारको व्यवस्था गर्ने ।	२०८० असोज देखि	नगरसभा
४	विज्ञापन कर		
४.१	नगर क्षेत्रमा राखिएका विज्ञापन सामाग्रीहरूको किसिम र स्थलहरूको पहिचान गर्ने तथा सो सम्बन्धि लगत संकलन गर्ने ।	२०७९ चैत्र सम्म	राजश्व शाखा र वडा कार्यालय
४.२	संकलित विवरण अनुसार विज्ञापन करको दर अद्यावधिक गर्ने ।	२०८० असार सम्म	राजश्व परामर्श समिति र नगर सभा
४.३	विज्ञापन करको दररेट परिमार्जन गरी आर्थिक ऐनमा समावेश गर्ने	२०८० असार सम्म	राजश्व परामर्श समिति र नगर कार्यपालिका
४.४	नगरपालिकाको अनुमति बिना जथाभावि रुपमा विज्ञापनका होर्डिकड बोर्डहरू राख्न निषेध गर्ने ।	२०७९ मंसिर सम्म	नगर कार्यपालिका
४.५	न्यूनतम संकलन हुन सक्ने रकम यकिन गरी ठेक्का अंक निर्धारण गर्ने ।	२०८० असार सम्म	राजश्व परामर्श समिति र नगर कार्यपालिका
४.६	सम्भाव्य स्थानहरूमा विज्ञापन प्रवर्द्धनको वातावरण तयार गर्ने ।	२०८० असार सम्म	राजश्व परामर्श समिति र प्रप्रअ
५	घरजग्गा बहाल कर		
५.१	बहालमा भएका घरजग्गाको लगत संकलन गरी अद्यावधिक गर्ने र सम्पत्ति करसंग आवद्ध गर्ने ।	२०८० असार सम्म	राजश्व शाखा, वडा कार्यालय, प्रप्रअ

रामेछाप नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजना, २०७९
(अन्तिम प्रतिवेदन)

क्र.स.	सुधारको लागि गर्नुपर्ने कार्यहरू	समयावधि	जिम्मेवारी
५.२	घर तथा जग्गा धनी र बहालवालाहरू बिचको बहाल सम्झौता अनिवार्य गर्ने ।	२०७९ मंसिर सम्म	राजश्व शाखा र नगर कार्यपालिका, प्रप्रअ
५.३	घरजग्गा बहाल रकम मूल्यांकन गर्न संरचनाको प्रकार र स्थानको आधारमा प्रति वर्गफिटका दरले बहाल मूल्य निर्धारण गर्ने र सो बमोजिम बहाल रकम निर्धारण गरी कर संकलन गर्ने ।	२०८० असार सम्म	राजश्व शाखा र नगर कार्यपालिका
५.४	घरजग्गा बहाल कर संकलन कार्यविधि तर्जुमा गर्ने ।	२०८० असार सम्म	नगर कार्यपालिका र प्रप्रअ
६	जडिबुटी, कवाडी र जिवजन्तु कर		
६.१	व्यवसायीहरूको दर्ता र अभिलेखीकरण गर्ने ।	२०८० असार सम्म	राजश्व शाखा र प्रप्रअ, नगर कार्यपालिका
६.२	कवाडी वस्तुहरूको व्यवसायिक कारोबार गर्नेलाई इजाजत प्रदान गरी वार्षिक ठेक्काको व्यवस्था गर्ने	२०८० असार सम्म	राजश्व शाखा र प्रप्रअ, नगर कार्यपालिका
६.३	जडीबुटी र जिवजन्तुको उपलब्धता पत्ता लगाई कारोबारमा कर संकलन शुरुवात गर्ने ।	२०८० असार सम्म	राजश्व शाखा र प्रप्रअ, नगर कार्यपालिका

ग) गैर कर राजश्व सुधार योजना

तालिका १९: गैर कर राजश्व सुधार योजना

क्र.स.	सुधारको लागि गर्नुपर्ने कार्यहरू	समयावधि	जिम्मेवारी
१	घर नक्शा पास एवं रजिष्ट्रेशन दस्तुर		
१.१	घर अभिलेखीकरण तथा नक्सापास प्रक्रियाले भवन निर्माण प्रक्रियालाई नियमन समेत गर्ने भएकोले यसलाई प्रभावकारी बनाउने	२०७९ श्रावण देखि	प्राविधिक शाखा र प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत
१.२	नगरपालिका भित्र भएका पक्की तथा कच्ची घरहरूको अभिलेखीकरण गर्ने	२०७९ श्रावण देखि निरन्तर	कार्यपालिका र प्राविधिक शाखा
१.३	मापदण्ड तथा कार्यविधिहरू अनुसार नक्सापास प्रावधान पूर्ण रुपमा लागु गर्ने ।	२०७९ मंसिर देखि	प्राविधिक शाखा र प्रप्रअ
१.४	घरको तल्ला, बनोट तथा किसिमका आधारमा दस्तुरको दर समयानुकुल परिमार्जन गर्ने ।	२०८० असार सम्म	राजश्व परामर्श समिति र भवन तथा नक्शा पास उपशाखा
१.५	नगरपालिका गठन पूर्व बनेका घरहरूको अभिलेखीकरणको लागि दस्तुर आर्थिक ऐनमा समावेश गर्ने।	२०८० असार सम्म	भवन तथा नक्शा पास उपशाखा र नगर कार्यपालिका

रामेछाप नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजना, २०७९
(अन्तिम प्रतिवेदन)

क्र.स.	सुधारको लागि गर्नुपर्ने कार्यहरू	समयावधि	जिम्मेवारी
१.६	नक्सापासको लागि मापदण्ड तथा कार्यविधिहरू अनुसार भवन निर्माण भए नभएको निरन्तर अनुगमन गर्ने ।	२०७९ मंसिर देखि	भवन तथा नक्शा पास उपशाखा र नगर कार्यापलिका
१.७	घर नक्शा पास एवं रजिष्ट्रेशन दस्तुर सम्बन्धि दफा नगरपालिकाको आर्थिक ऐनमा थप गर्ने सो वमोजिम छुट्टै अनुसूची तयार गरी नक्शा पासको दस्तुर आर्थिक ऐनमा समावेश गर्ने ।	२०७९ श्रावण देखि	भवन तथा नक्शा पास उपशाखा र नगर कार्यापलिका
२	वहाल विटौरी शुल्क		
२.१	नगरपालिका क्षेत्रभित्र भएका सार्वजनिक जमिन तथा त्यहाँ रहेका संरचनाबारे तथ्यांक संकलन गर्ने	२०८० जेष्ठ मसान्त सम्म	प्राविधिक शाखा, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत
२.२	सार्वजनिक जमिनमा रहेका संरचना र विद्यमान उपयोगको अवस्था हेरी शुल्क निर्धारण गर्ने	२०८० असार सम्म	राजश्व परामर्श समिति र नगरसभा
२.३	संकलित विवरणका आधारमा पसलहरूको वर्गीकरण गरी वहाल विटौरी शुल्क संकलन गर्ने ।	२०८० असार मसान्त सम्म	कार्यपालिका, प्रप्रअ, राजश्व परामर्श समिति
२.४	नगरपालिका भित्र रहेका अस्थायी पसलहरूको पटके शुल्क निर्धारण गरी आर्थिक ऐनमा उल्लेख गर्ने	२०८० असार मसान्त सम्म	राजश्व परामर्श समिति र नगरसभा
२.५	विटौरी शुल्क तिर्नुपर्ने करदाताहरूलाई सूचित गर्ने	२०७९ माघ मसान्त सम्म	आर्थिक प्रशासन शाखा
३	दर्ता, नविकरण तथा अनुमती दस्तुर		
३.१	विद्यालय स्थापना, घ वर्गको ठेक्का इजाजत, एफ.एम. रेडियो संचालन, वित्तिय संस्था, स्वास्थ्य संस्था, मर्मत संभार, स्थानीय व्यापारीक फर्म आदिको दर्ता गर्ने कार्यविधि तर्जुमा गर्ने	२०७९ फागुन मसान्त सम्म	कार्यपालिका, प्रप्रअ
४	सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुर		
४.१	सिफारिश वा प्रमाणित गर्नु पूर्व दस्तुर तिरे नतिरेको प्रमाण समावेश गर्ने प्रणाली स्थापित गर्ने ।	२०८० असार मसान्त सम्म	कार्यपालिका, प्रप्रअ, राजश्व शाखा
४.२	दस्तुर नबुझाएसम्म सम्बन्धित अधिकारीले सिफारिश वा प्रमाणित नगर्ने।	२०७९ श्रावण बाट	कार्यपालिका, प्रप्रअ, राजश्व शाखा
५	सरकारी सम्पत्तिको बहाल र विक्री		
५.१	नगरपालिकाको स्वामित्वमा भएका र बहालमा लगाउन सकिने सम्पत्तिहरूको विवरण यकिन गरी सबै सम्पत्तिको	२०८० असार मसान्त	कार्यपालिका, राजश्व परामर्श समिति

रामेछाप नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजना, २०७९
(अन्तिम प्रतिवेदन)

क्र.स.	सुधारको लागि गर्नुपर्ने कार्यहरू	समयावधि	जिम्मेवारी
	बहाल रकमको दर आर्थिक ऐनमा समावेश गर्ने ।		
५.२	नगरपालिकाको सम्पत्ति बहालमा लगाउने सम्बन्धमा कार्यविधि तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने ।	२०८० असार मसान्त	कार्यपालिका, राजश्व परामर्श समिति
५.३	कार्यविधिमा उल्लिखित शर्तहरू पालना भए नभएको आवधिक रूपमा अनुगमन गर्ने ।	२०७९ फागुन मसान्त	कार्यपालिका, राजश्व परामर्श समिति
६	पर्यटन शुल्क		
६.१	पर्यटकिय स्थल र गतिविधिहरू अनुसार आर्थिक ऐनमा पर्यटकिय शुल्क तोक्ने ।	२०८० असार मसान्त	कार्यपालिका, राजश्व परामर्श समिति
६.२	स्थानिय पर्यटकिय क्षेत्रहरूको प्रचार प्रसार गर्ने ।	२०७९ फाल्गुन	कार्यपालिका, प्रप्रअ
६.३	आर्थिक ऐनमा पर्यटन शुल्कको दफा थप सो अनुसार अनुसूचीमा स्वदेशी पर्यटक र विद्यार्थीहरूको लागि पनि पर्यटन शुल्क तोक्ने ।	२०८० असार मसान्त	कार्यपालिका, राजश्व परामर्श समिति
६.४	स्थानीय पर्यटन विकास समिति र नीजि क्षेत्रसंग पर्यटन शुल्क सम्बन्धी परामर्श, समन्वय र सहकार्य गर्ने	२०८० असार मसान्त	कार्यपालिका, राजश्व परामर्श समिति
७.१	जग्गा रेखाङ्कन शुल्क		
७.१	आर्थिक ऐनमा जग्गा रेखाङ्कन सम्बन्धी दफा थप गरी सो वमोजिम अनुसूचीमा जग्गा रेखाङ्कनको दर उल्लेख गर्ने ।	२०८० असार मसान्त	कार्यपालिका, राजश्व परामर्श समिति
७.२	वडाको स्थान विशेष अनुसार दस्तुर लागू गर्ने ।	२०८० असार मसान्त	कार्यपालिका, राजश्व परामर्श समिति
८	सेवा शुल्क		
८.१	शुल्क असुलीलाई कडाईका साथ लागू गर्ने	निरन्तर	कार्यपालिका, प्रप्रअ
९	दिर्घकालिन आयस्रोतको पहिचान तथा संभाव्यता		
९.१	नगरपालिकाको दिर्घकालिन आय हुनसक्ने संभाव्य क्षेत्रहरूको पहिचान गर्ने <ul style="list-style-type: none"> ▪ मुख्य बजार र राजमार्ग आसपास भवन वा सटर ▪ बजार क्षेत्रमा खानेपानी आयोजना संचालन ▪ अस्पताल निर्माण तथा संचालन ▪ अतिथी गृह संचालन ▪ सामुदायिक भवन तथा सभाहल ▪ ढल संजालको पूर्वाधार 	२०७९ देखि क्रमश	नगर कार्यपालिका, नगर सभा

रामेछाप नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजना, २०७९
(अन्तिम प्रतिवेदन)

क्र.स.	सुधारको लागि गर्नुपर्ने कार्यहरू	समयावधि	जिम्मेवारी
	<ul style="list-style-type: none">बसपार्कको पूर्वाधारव्यवसायिक कम्प्लेक्सहाटबजार पूर्वाधारपर्यटकिय क्षेत्रको पूर्वाधारफोहोरमैला व्यवस्थापन		
९.२	पहिचान भएका क्षेत्रहरूको संभाव्यता अध्ययनका लागि रकम विनियोजन गर्ने	२०८० श्रावण मसान्त	नगर कार्यपालिका

परिच्छेद - छः आगामी तीन वर्षको आय प्रक्षेपण

यस परिच्छेदमा रामेछाप नगरपालिकाको राजस्व अधिकार, हालको आय संकलन अवस्था तथा राजस्व सुधार कार्ययोजना कार्यान्वयन पश्चात आय संकलनमा पार्ने प्रभाव समेतलाई मध्यनजर गर्दै आगामी तीन वर्षको आय प्रक्षेपण गरिएको छ। महालेखा परिक्षकले स्वीकृत गरेको एकिकृत आर्थिक संकेत तथा वर्गिकरण र व्याख्या, २०७४ को आधारमा आय प्रक्षेपण गरिएको छ। यसले नगरपालिकाको आय बजेट तर्जुमा गर्न सहयोग पुग्ने छ।

६.१ राजश्व सुधार कार्ययोजनाका आधारमा राजश्व प्रक्षेपण

राजस्व सुधार कार्ययोजनाको कार्यान्वयन पश्चात आगामी तीन वर्ष (आ.व. २०७९/८० देखि २०८१/८२) को लागि आय प्रक्षेपण गरिएको छ। यो आय अनुमान राजस्व सुधार योजनामा प्रस्ताव गरिएका क्रियाकलापहरूको आधारमा गरिएको छ। धेरैजसो शिर्षकहरूको आय प्रक्षेपण प्राप्त तथ्याङ्कमा आधारित छ भने भविष्यमा आयका आधारको दायरा बढ्न गई सोबाट हुने योगदानलाई समेत मध्यनजर गरिएको छ। त्यसै गरि केही शिर्षकहरूको आय प्रक्षेपण गर्दा विगतको आय संकलनको वृद्धिदरलाई आधार मानिएको छ।

तालिका २०: आगामी तीन आर्थिक वर्षको राजश्व प्रक्षेपणको आधार

(रु हजारमा)

क्र.स.	राजश्व शिर्षक	कुल सम्भाव्य आय	प्रक्षेपणको आधार	प्रक्षेपित रकम
क	आन्तरिक आय तर्फ			
१	सम्पत्ति कर	२०९१	कुल संभावनाको ७५% र त्यसपछिका आवहरूमा १५% बढ्दै जाने	१५६८
२	मालपोत वा भूमि कर	७२७	कुल संभावनाको ८०% र त्यसपछिका आव वर्षहरूमा १५% ले बढ्दै जाने	५८२
३	व्यवसाय कर	१३००	कुल संभावनाको ८०% र त्यसपछिका आव वर्षहरूमा १५% ले बढ्दै जाने	९१०
४	विज्ञापन कर	२९०	कुल संभावनाको कुल संभावनाको ७०% र त्यसपछिका आव वर्षहरूमा १५% ले बढ्दै जाने	२०३
५	घरजग्गा बहाल कर	१०४६	कुल संभावनाको ७०% र त्यसपछिका आव वर्षहरूमा २०% ले बढ्दै जाने	७३२
६	जडिबुटि, कवाडी र जिवजन्तु कर	७००	कुल संभावनाको ७०% र त्यसपछिका आव वर्षहरूमा १५% ले बढ्दै जाने	४९०
७	घर नक्शा पास एवं रजिष्ट्रेशन दस्तुर	९४०	कुल संभावनाको १००% र त्यसपछिका आव वर्षहरूमा १०% ले बढ्दै जाने	९४०

रामेछाप नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजना, २०७९
(अन्तिम प्रतिवेदन)

८	वहाल विटौरी शुल्क	२५०	कुल संभावनाको ७०% र त्यसपछिका आव बर्षहरूमा २०% ले बढदै जाने	१७५
९	सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुर	१५००	कुल संभावनाको १००% र त्यसपछिका आव बर्षहरूमा १०% ले बढदै जाने	१५००
१०	सरकारी सम्पतिको वहाल र विक्रि	७८२	कुल संभावनाको ७०% र त्यसपछिका आव बर्षहरूमा १०% ले बढदै जाने	५४७
११	जग्गा रेखाङ्कन दस्तुर	१००	कुल संभावनाको ७०% र त्यसपछिका आव बर्षहरूमा १५% ले बढदै जाने	७०
१२	ढुंगा, गिटी, वालुवा, दहत्तर बहत्तर शुल्क	१०००	कुल संभावनाको ६०% र त्यसपछिका आव बर्षहरूमा १५% ले बढदै जाने	६००
१३	पर्यटन शुल्क	१००	कुल संभावनाको ७०% र त्यसपछिका आव बर्षहरूमा १५% ले बढदै जाने	७०
१४	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	३७५	कुल संभावनाको १००% र त्यसपछिका आव बर्षहरूमा १०% ले बढदै जाने	३७५
१५	अन्य दस्तुर	१२३८	कुल संभावनाको १००% र त्यसपछिका आव बर्षहरूमा १०% ले बढदै जाने	१२३८
१६	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	३९४	कुल संभावनाको १००% र त्यसपछिका आव बर्षहरूमा १०% ले बढदै जाने	३९४
ख	राजश्व बाँडफाँड			
ख. १				
१	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने मु.अ.कर		आर्थिक बर्ष २०७८/७९ का लागि प्राप्त रकम र त्यसपछी क्रमश ५% का दरले वृद्धि हुदै जाने अनुमान	१२९४००
२	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने अन्त शुल्क			
३	बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने रोयल्टी		आर्थिक बर्ष २०७८/७९ मा संकलन भएको आधारमा आ.व. २०७९/८० का लागि राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले गरेको सिफारिशको आधारमा र त्यसपछी वार्षिक ५% को दरले वृद्धि हुँदै जाने अनुमान	
ख. २	प्रदेश सरकार			
१	घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर		आर्थिक बर्ष ७९/८० मा प्राप्त सिलिलिड र त्यसपछी वार्षिक १०% ले वृद्धि हुँदै जाने अनुमान	
२	बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने सवारी साधन कर		आर्थिक बर्ष २०७९/८० का लागि प्राप्त सिलिलिड र त्यसपछी क्रमश ५% का दरले वृद्धि हुदै जाने अनुमान	२३८००

रामेछाप नगरपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना, २०७९
(अन्तिम प्रतिवेदन)

३	बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने विज्ञापन कर		आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा नगरपालिकाको हिस्सा ६०% र त्यसपछी क्रमश १५% का दरले वृद्धि हुदै जाने	
ग.	अनुदान तथा वित्तिय हस्तान्तरण			
ग. १	संघीय सरकार			
१	समानिकरण अनुदान			१५४१००
२	शसर्त अनुदान		आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को यथार्थ रकम र त्यसपछी क्रमश ५% का दरले वृद्धि हुदै जाने अनुमान	२५६९३९
३	बिपेश अनुदान			
४	समपुरक अनुदान			७२००
५	अन्य अनुदान		चालु आर्थिक वर्षको विनियोजन यथावत रहि बाषिक ५% का दरले थपिदै जाने अनुमान	१७२०१२
ग. २	प्रदेश सरकार			
१	समानिकरण अनुदान		आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को यथार्थ रकम र त्यसपछी क्रमश ५% का दरले वृद्धि हुदै जाने अनुमान	१३४९९
२	शसर्त अनुदान			२०६२९
३	समपुरक अनुदान			३००००
४	अन्य अनुदान (स्थानीय पूर्वाधार साझेदारी)			
५	प्रदेश पूर्वाधार			
ग. ३	अन्य आन्तरिक अनुदान			
१	अन्य संस्थागत आन्तरिक अनुदान		आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा रु १० लाख प्राप्त हुने र त्यसपछी त्यसपछी क्रमश बाषिक ५% का दरले वृद्धि हुदै जाने अनुमान	१०००
२	अन्य व्यक्तिगत आन्तरिक अनुदान		जनताको लागत सहभागिताबाट आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा रु ५ लाख प्राप्त हुने र त्यसपछी त्यसपछी क्रमश बाषिक ५% का दरले वृद्धि हुदै जाने अनुमान	५००

६.२ आगामी तीन आर्थिक वर्षको राजस्व प्रक्षेपण

आय शीर्षकको संभाव्य आधार तथा राजस्व सुधार कार्ययोजनाको कार्यान्वयनलाई आधार मानी नगरपालिकाको आगामी तीन वर्षको प्रक्षेपित आयको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । प्रक्षेपणको लागि राजस्व संकेत वर्तमानमा सिफारिश गरिएको लेखा कोडको आधारमा गरिएको छ । माथिका

रामेछाप नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजना, २०७९
(अन्तिम प्रतिवेदन)

अध्यायहरूमा प्रस्ताव गरिए अनुसार ऐनले दिए बमोजिम करका दायरा विस्तार गर्न सकेको खण्डमा निम्न तालिकामा दिए अनुसार नगरपालिकाको आय वृद्धि हुने देखिन्छ ।

तालिका २१: आगामी ३ आर्थिक वर्षको आय प्रक्षेपण

(रु हजारमा)

राजस्व संकेत	राजस्व शिर्षक	२०७७/७८ (यथार्थ)	२०७७/७८ (यथार्थ)	२०७८/७९ (यथार्थ)	प्रक्षेपण		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८०/८१
१००००	राजस्व तथा अनुदान						
क	आन्तरिक आय	१०३२२	६९७१	५२५५*	१०५९५	११९६६	१३४९१
११३१३	सम्पत्ति कर		२२५	२५०	१५६८	१८०३	२०७४
११३१४	मालपोत वा भूमि कर	५६९	४८६	४१३	५८२	६६९	७७०
११३५१	व्यवसाय कर	३१५	५०१	४३२	९१०	१०४७	१२०३
११४७२	विज्ञापन कर				२०३	२३३	२६८
१४२५३	व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर		४१०	३३३			
११३२१	घरजग्गा वहाल कर	३४३	२६०	१७३	७३२	८७८	१०५४
११६३२	जडिबुटि, कवाडी र जिवजन्तु कर				४९०	५६४	६४८
१४२४२	घर नक्शा पास एवं रजिष्ट्रेशन दस्तुर	१९४	७०६	३२४	९४०	१०३४	११३७
११३२२	वहाल विटौरी शुल्क	२०५	५७	१९२	१७५	२१०	२५२
१४२४३	सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुर	४४०	५८८	६३४	१५००	१६५०	१८१५
१४१५१	सरकारी सम्पत्तिको वहाल र विक्री	६	३०९	४१५	५४७	६०२	६६२
	जग्गा रेखाङ्कन दस्तुर				७०	७७	८५
१४२१९	हुंगा गिट्टी वालुवा विक्री	३६२	१२४	५८	६००	६९०	७५९
	पर्यटन शुल्क				७०	८१	९३
१४३१२	व्यक्तिगत घटना दस्तुर	१५९	१५८	३७५	४१३	४५४	४९९
१४२१९	अन्य राजश्व (घर जग्गा रजिष्ट्रेशन)	२०६३	२३९६				
१४२४९	अन्य दस्तुर	५३३४	५७२	१२३८	१३६२	१४९८	१६४८
१४२४५	नाता प्रमाणित	८७	५८	२४			
१४२२९	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क (मूल्याङ्कन समेत)	२४५	१२१	३९४	४३३	४७७	५२४
ख	राजस्व बाँडफाँड						
	संघीय सरकार	९१०००	११७६००	१२९४००	१३५८७०	१४२६६४	१४९७९७
१४४११	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने मु.अ.कर	९१०००	११७६००	१२९४००	१३५८७०	१४२६६४	१४९७९७
१४४२१	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने अन्तःशुल्क						
१४१५३	बाँडफाँड भई प्राप्त वन रोयल्टी						
	प्रदेश सरकार	२२५००	२३१००	२३८००	२४९९०	२६२४०	२७५५१
११४५६	सवारी साधन कर	२२५००	२३१००	२३८००	२४९९०	२६२४०	२७५५१
११३१५	घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर (प्रदेशसंग राजस्व बाँडफाँड)						
११४७१	मनोरन्जन कर						
११४७२	विज्ञापन कर						
ग	अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरण						
	संघीय सरकार	५२४४२१	४३३६८३	५९०२५१	६१९७६४	६५०७५२	६८३२८९
१३३११	समानिकरण अनुदान	१५३५००	१५१२००	१५४१००	१६१८०५	१६९८९५	१७८३९०
१३३१२	शसर्त अनुदान चालु	२२५६२८	२५९५३४	२५६९३९	२६९७८६	२८३२७५	२९७४३९
१३३१३	शसर्त अनुदान पूँजीगत						
१३३१४	विषेश अनुदान चालु						
१३३१५	स्थानीय पूर्वाधार साझेदारी विकास						

रामेछाप नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजना, २०७९
(अन्तिम प्रतिवेदन)

१३३१६	समपुरक अनुदान चालु	६९००	८७००	७२००	७५६०	७९३८	८३३५
१३३१७	समपुरक अनुदान पूँजीगत						
१३३१८	अन्य अनुदान	१३८३९३	१४२४९	१७२०१२	१८०६१३	१८९६४३	१९९१२५
	प्रदेश सरकार	४२५४०	४६८७८	६४१२८	६७३३४	७०७०१	७४२३६
१३३११	समानिकरण अनुदान	१०१७३	१०१५८	१३४९९	१४१७४	१४८८३	१५६२७
१३३१२	शसर्त अनुदान चालु	१५१३७	१७५८४	२०६२९	२१६६०	२२७४३	२३८८१
१३३१३	शसर्त अनुदान पूँजीगत						
१३३१४	विषेश अनुदान चालु		४००				
१३३१५	प्रदेश पूर्वाधार विकास						
१३३१६	समपुरक अनुदान चालु						
१३३१७	समपुरक अनुदान पूँजीगत	१७२३०	१८७३६	३००००	३१५००	३३०७५	३४७२९
१३११७	अन्य अनुदान चालु						
	अन्य आन्तरिक अनुदान				१५००	१५७५	१६५४
१३४११	अन्य संस्थागत आन्तरिक अनुदान				१०००	१०५०	११०३
१३४१२	अन्य व्यक्तिगत आन्तरिक अनुदान (जनसहभागिता)				५००	५२५	५५१
३००००	वित्तीय सम्पत्ति तथा दायित्व						
३२१२१	नगद						
३२१२२	बैंक मौज्जात						
३३१४३	अन्य संस्थाहरुबाट ऋण प्राप्ति						
३३१८२	तिर्नुपर्ने विभिन्न अन्य खाताहरु						
	जम्मा राजश्व, अनुदान, सम्पत्ति तथा दायित्व	६९०७८३	६२८२३२	८१२८३४	८६००५३	९०३८९७	९५००१९

* २०७९ वैशाख मसान्त सम्मको यथार्थ आम्दानी

परिच्छेद - सात: अपेक्षित नतिजा

यस नगरपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमाका क्रममा विभिन्न स्रोतहरूबाट तथ्याङ्क तथा सूचनाहरू संकलन गरिएको थियो । विभिन्न फारमहरूको प्रयोग गरी नगर कार्यपालिकाको कार्यालय तथा सम्बन्धित अधिकारीहरूबाट समेत सूचना संकलन गरिएको थियो । हालको राजश्व संकलन तथा प्रशासनको अवस्थालाई सुधार गर्नका लागि सहभागितामूलक पद्धति मार्फत् राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा गरिएको छ । संकलित तथ्याङ्क, विद्यमान प्रवृत्ति, उपलब्ध सूचनाको विश्लेषण तथा राजस्व सुधार कार्ययोजनामा निर्दिष्ट गरिएका क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयन हुने मान्यता र त्यसको नतिजा समेतलाई मध्यनजर गरी आगामी तीन आर्थिक वर्षका लागि राजश्व प्रक्षेपण गरिएको छ ।

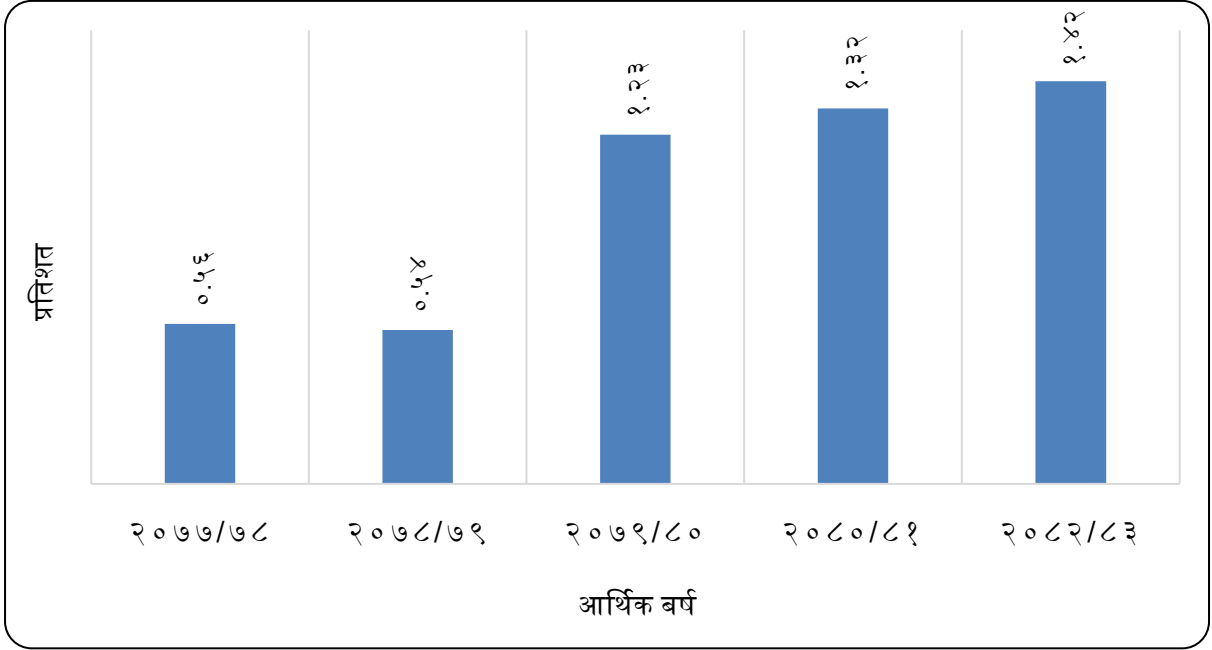
७.१ अपेक्षित नतिजा

यस अध्ययन अनुसार रामेछाप नगरपालिकाको आगामी आ.व. २०७९/८० को कुल आय ८६ करोड ५३ हजार हुने देखिएको छ । तालिका २२ मा प्रस्तुत विवरणले नगरपालिकाको आन्तरिक आय सो आर्थिक वर्षमा १ करोड ५९ हजार ५ सय हुने अनुमान गरिएको छ, जुन कुल आयको करिब १.२३% हुन आँउछ । आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा नगरपालिकाको आन्तरिक आय २०७९ साल को वैशाख मसान्त सम्म मात्रको गणना गरिएकोले आर्थिक वर्ष २०७७/७८ भन्दा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा आन्तरिक आय केहि कम देखिएको भएतापनि असार मसान्त सम्म आईपुग्दा आन्तरिक आयमा उल्लेख्य वृद्धि हुने अनुमान गरिएको छ । सारांशमा राजस्व सुधार कार्ययोजनाको कार्यान्वयन पश्चात आगामी तीन आर्थिक वर्षहरूमा हुने आय संरचना देहाय अनुसार हुने प्रक्षेपण गरिएको छ:

तालिका २२: अपेक्षित आय संरचना

(रु हजारमा)

राजस्व संकेत	राजस्व शिर्षक	यथार्थ	यथार्थ	प्रक्षेपण		
		२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१	२०८२/८३
१	आन्तरिक आय	६९७१	५२५५	१०५९५	११९६६	१३४९१
२	राजश्व बाँडफाँड	१४०७००	१५३२००	१६०८६०	१६८९०३	१७७३४८
	संघीय सरकार	११७६००	१२९४००	१३५८७०	१४२६६४	१४९७९७
	प्रदेश सरकार	२३१००	२३८००	२४९९०	२६२४०	२७५५१
३	अनुदान तथा वित्तीय हस्तान्तरण	४८०५६१	६५४३७९	६८८५९८	७२३०२८	७५९१७९
	संघीय सरकार	४३३६८३	५९०२५१	६१९७६४	६५०७५२	६८३२८९
	प्रदेश सरकार	४६८७८	६४१२८	६७३३४	७०७०१	७४२३६
	अन्य आन्तरिक अनुदान			१५००	१५७५	१६५४
	जम्मा	६२८२३२	८१२८३४	८६००५३	९०३८९७	९५००१९
कुल आयमा आन्तरिक आयको योगदान (%)		०.५६	०.५४	१.२३	१.३२	१.४२

चित्र २: कुल आयमा आन्तरिक आयको योगदान

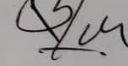
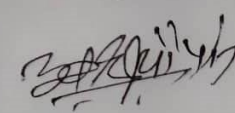
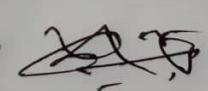
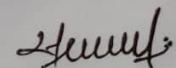
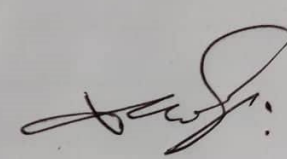
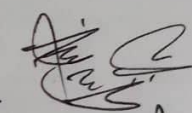
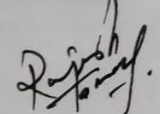
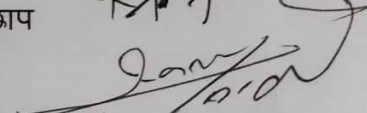
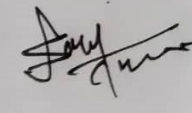
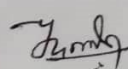
तालिका २२ मा उल्लेख गरिए अनुसार प्रक्षेपित आय हासिल गर्नका लागि नगरपालिकाले वर्तमान संरचना तथा व्यवस्थापन प्रणालीमा परिवर्तन गर्न आवश्यक देखिन्छ । यस सन्दर्भमा सुधारका लागि सुझाइएका कदमहरु निम्नानुसार छन:

- राजश्व असुलीको अनुगमन कार्यमा राजस्व परामर्श समितिलाई थप क्रियाशील बनाउने ।
- आर्थिक ऐन संशोधन गरी संघीय कानून अनुकूलन र थप वस्तुपरक बनाउने ।
- आय अनुमान र आय प्रतिवेदनका लागि तोकिएको ढाँचा व्यवहारमा ल्याउने ।

अनुसूची १ - मस्यौदा प्रतिवेदन प्रस्तुतीकरणको माईन्यूट

आज मिति २०७९ साल आषाढ १३ गतेका दिन रामेछाप नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्य योजना तर्जुमाको मस्यौदा प्रतिवेदन माथीको छलफल तथा अन्तरक्रिया बैठक रामेछाप नगरपालिकाका उपप्रमुख एवं राजश्व परामर्श समितिका संयोजक श्री बाल कुमारी कार्की थापाज्यूको संयोजकत्वमा तपसिल बमोजिमका पदाधिकारीज्यूहरूको उपस्थितिमा बैठक वसी तपसिल बमोजिम निर्णय गरियो ।

तपसिल

१. उप-प्रमुख श्री बाल कुमारी कार्की थापा -संयोजक
- रामेछाप नगरपालिका रामेछाप
२. प्रमुख अतिथि एवं प्रमुख श्री लबश्री न्यौपाने
- रामेछाप नगरपालिका रामेछाप
३. नि.प्र.प्र.अधिकृत श्री होम बहादुर थापा -
- नगर कार्यपालिकाको कार्यालय रामेछाप
४. का.बा.वडा अध्यक्ष श्री सन्जित कार्की
- रामेछाप नगरपालिका -१ रामेछाप
५. वडा अध्यक्ष श्री निर वहादुर श्रेष्ठ
- रामेछाप नगरपालिका-२ रामेछाप
६. वडा अध्यक्ष श्री दल वहादुर प्रधान
- रामेछाप नगरपालिका-३ रामेछाप
७. वडा अध्यक्ष श्री कृपा थापा मगर
- रामेछाप नगरपालिका -४ रामेछाप
८. वडा अध्यक्ष श्री हरिश्चन्द्र श्रेष्ठ
- रामेछाप नगरपालिका-५ रामेछाप
९. वडा अध्यक्ष श्री राजेश तामाङ
- रामेछाप नगरपालिका -६ रामेछाप
१०. वडा अध्यक्ष श्री समिर कार्की
- रामेछाप नगरपालिका-७ रामेछाप
११. वडा अध्यक्ष श्री सन्तोष कुमार तामाङ
- रामेछाप नगरपालिका-८ रामेछाप
१२. वडा अध्यक्ष श्री चन्द्र बहादुर श्रेष्ठ
- रामेछाप नगरपालिका -९ रामेछाप

- १४.कार्यपालिका सदस्य श्री रुकुम हायू
रामेछाप नगरपालिका रामेछाप
- १५.लेखा अधिकृत(सातौं)श्री मदन सुवेदी
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय रामेछाप
- १६.लेखा अधिकृत श्री हरिभगत श्रेष्ठ
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय रामेछाप
- १७.शिक्षा अधिकृत श्री नमराज प्रसाद वडू
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय रामेछाप
- १८.पशु विकास अधिकृत श्री काजी शेर्पा
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय रामेछाप
- १९.जनस्वास्थ्य अधिकृत श्री विष्णु बहादुर कार्की
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय रामेछाप
- २०.ईन्जिनियर श्री प्रविण गिरी
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय रामेछाप
- २०.अधिकृत छैठौं श्री नारायण कुमार कार्की
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय रामेछाप
- २१.वाली संरक्षक अधिकृत श्री कृष्ण बहादुर कार्की
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय रामेछाप
- २२.सूचना प्रविधि अधिकृत श्री दिपक कुमार श्रेष्ठ
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय रामेछाप
- २३.लेखापाल श्री गणेश घिमिरे
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय रामेछाप
- २४.सहायक पाचौं श्री घनामाया श्रेष्ठ
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय रामेछाप
- २५.क.अ.श्री सन्दिप के.सी.
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय रामेछाप
- २६.स.म.वि.नि.श्री विमला कुमारी शर्मा
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय रामेछाप
- २७.सहलेखापाल श्री जगतराज शाही
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय रामेछाप
- २८.अमिन श्री तोरण श्रेष्ठ
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय रामेछाप
- २९.नेपाल विकास कन्सल्टेन्सी श्री कृष्णचन्द्र अधिकारी
- ३०.शेखार खत्री श्री देवश्री त्रिपाठी
- ३१.हनुमान् श्रेष्ठ उमरु दिपक घिमिरे
- ३२.तेज बहादुर (पापा) कार्की

अनसूची २ - मस्यौदा प्रतिवेदन प्रस्तुतीकरणका फोटोहरु

अनुसूची ३ – सूचना संकलन फाराम

१. नगरपालिकाको संक्षिप्त परिचय तथा हालको अवस्था

संक्षिप्त परिचय

- नामाकरण
- घरधुरी तथा जनसंख्या
- क्षेत्रफल तथा वडा विभाजन
- प्रसिद्ध स्थलहरू

मुख्य पूर्वाधारको अवस्था

- सडक, बाटो, पुल
- बिजुली
- खानेपानी तथा सिंचाई
- सार्वजनिक भवन तथा पूर्वाधारहरू
- फोहरमैला व्यवस्थापन (फोहरको परिमाण र व्यवस्थापनको अवस्था)

आर्थिक अवस्था

- उद्योग, व्यवसाय तथा कलकारखाना
- मुख्य व्यापारिक केन्द्रहरू
- प्राकृतिक तथा पर्यटकीय सम्पदा

२. नगरपालिकाको संगठन तथा राजस्व प्रशासन

हालको संगठन संरचना

कर्मचारीहरूको विवरण

क्र.सं.	पद	स्वीकृत दरबन्दी	पदपूर्ति	
			स्थायी	करार

रामेछाप नगरपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना, २०७९
(अन्तिम प्रतिवेदन)

१				
२				
३				
४				
५				
६				
७				
८				
९				
१०				
११				
१२				
१३				
१४				
१५				
१६				
१७				

भौतिक सुविधाहरु

- कार्यालयका भवनहरु
- सवारी साधन
- फर्निचर, कम्प्युटर, प्रिन्टर

राजस्व शाखा तथा राजस्व प्रशासन

राजस्व शाखामा कार्यरत कर्मचारीहरुको विवरण

क्र.सं.	नाम	पद	जिम्मेवारी
१			
२			

३			
४			
५			
६			
७			

- कार्यक्ष तथा कार्य स्थलको पर्याप्तता
- फर्निचर, कम्प्युटर, प्रिन्टर तथा अन्य भौतिक सुविधाहरू
- राजस्व सम्बन्धी डाटा बेस, राजस्व प्रशासनमा सफ्टवेयर र त्यसको प्रयोग
- कम्प्युटर विलिङ्ग प्रणालीको प्रयोग

३. नगरपालिकाको आय (आन्तरिक तथा वाह्य) सम्बन्धी विवरण

- विगत तीन आर्थिक वर्षहरू (२०७५/७६, २०७६/७७ र २०७७/७८) को यथार्थ आय विवरण
- चालु आर्थिक वर्षको (२०७८/७९) को अनुमानित/बजेट विवरण र गत चौमासिकको यथार्थ विवरण
- चालु आर्थिक वर्षका लागि नगरसभाले पारित गरेको कर, शुल्क तथा दस्तुरका दरहरू

अन्य दस्तावेज तथा सूचनाहरू

- निर्वाचित पदाधिकारीहरूको विवरण
- नगर सभाले पारित गरेको आर्थिक ऐन
- राजस्वसँग सम्बन्धित अन्य नीति तथा कार्यक्रमहरू
- नगरपालिकाको बस्तुस्थिति विवरण (Profile)
- राजस्व परिचालनका लागि भएका प्रभावकारी प्रयासहरू

अनुसूची ४ – सूचना संकलन फाराम

क) राजस्व तर्फ

१) सम्पत्ति कर

- सम्पत्ति कर कार्यान्वयन प्रारम्भ भएको आर्थिक वर्ष:
- जम्मा करदाता सङ्ख्या:
- गत आर्थिक वर्षमा उठेको जम्मा रकम रु:
- चालु आर्थिक वर्षको वार्षिक लक्ष्य रु:
- चालु आर्थिक वर्षको गत महिनासम्म उठेको रकम रु:
- अधिकतम र न्यूनतम कर तिर्ने व्यक्तिले कति तिरेका छन्? अधिकतम रु: न्यूनतम रु:
- गत आर्थिक वर्षसम्मको बक्यौता रकम रु:

२) भूमिकर (मालपोत)

- नगरपालिका भित्रको जम्मा खेतीयोग्य जग्गाको कूल क्षेत्रफल: (पालिकामा तथ्याङ्क उपलब्ध नभए मालपोत वा नापी कार्यालयबाट प्राप्त गर्न सकिने)
- गत आ.ब. मा उठेको रकम रु:
- गत आ.ब.सम्मको जम्मा बक्यौता रकम रु:

३) व्यवसाय कर

- दर्ता भएका व्यवसायिक फर्मको सङ्ख्या:
- गत आ.ब. मा उठेको जम्मा रकम रु:
- चालु आ.ब.को वार्षिक लक्ष्य रु:
- चालु आ.ब. को गत महिनासम्म उठेको रकम रु:
- अधिकतम र न्यूनतम कर तिर्ने व्यक्तिले कति तिरेका छन् ? अधिकतम रु: न्यूनतम रु:
- गत आ.ब.सम्मको बक्यौता रकम रु:
- दर्ता हुन बाँकी रहेका फर्मको सङ्ख्या रु:

क्र.सं.	व्यापार व्यवसायको विवरण	साना लगानी	मझौला लगानी	ठूला लगानी	कैफियत
१	उद्योग				
२	वित्तीय संस्था (बैंक, विकास बैंक, सहकारी विमा, आदि)				
३	व्यापारिक भवन, मल, निजी अस्पताल, संस्थागत कलेज विद्यालय				
४	डिलर तथा थोक विक्रेता				
५	अन्य व्यवसाय				

४) व्यवसाय बहाल कर

- संस्थागत रुपमा (बैंक, सरकारी, निजी विद्यालय, सरकारी कार्यालय आदिलाई) भाडामा दिएका घरहरुको सङ्ख्या: औषत मासिक घर भाडा रकम रु:
- व्यवसायिक फर्म (पसल, होटेल, रेष्टुरेन्ट आदि) लाई भाडामा दिएका घरहरुको सङ्ख्या: औषत मासिक घर भाडा रकम रु:
- आवासिय प्रयोजनका लागि भाडामा दिएका घरको सङ्ख्या: औषत मासिक घर भाडा रकम रु:
- चालु आ.ब.को वार्षिक लक्ष्य रु:
- चालु आ.ब. को फाल्गुण महिनासम्म उठेको रकम रु:

५) जडिबुटी, कवाडी र जीवजन्तु कर

- जडिबुटी सङ्कलन गर्ने व्यवसायीको सङ्ख्या: सङ्कलन हुने जडिबुटीको औषत परिमाण: के.जी.
- प्रति के.जी. जडिबुटी करको दर: चालु आ.ब.को लक्ष्य:

क्र.सं.	वस्तुहरु	ईकाई	कुल सङ्कलन परिणाम	अनुमानित मुल्य
क	जडिबुटी जन्य वस्तुहरु			
ख	कवाडी जन्य वस्तुहरु			

ग	जीवजन्तु			

ख) गैर कर राजस्व तर्फ

१) सिफारिश/प्रमाणित दस्तुर (वडा र पालिकाबाट गरिने सबै किसिमका)

- गत आ.ब. मा सबै गरिएको सिफारिश प्रमाणितको सङ्ख्या:
- सिफारिश/प्रमाणित दस्तुरको न्यूनतम दर: सिफारिस/प्रमाणित दस्तुरको अधिकतम दर:
- गत आ.ब. मा प्राप्त यथार्थ आय रु:
- चालु आ.ब.को वार्षिक लक्ष्य रु:
- चालु आ.ब. को फाल्गुण महिनासम्म उठेको रकम रु:
- वार्षिक रुपमा दर्ता र नविकरण सम्बन्धी सेवाको विवरण:

क्र.स.	सेवाको किसिम	सङ्ख्या	दस्तुरको दर	सङ्कलन हुनसक्ने कुल राजस्व	गत आ.ब मा प्राप्त रकम
१	एफ एम रेडियो				
२	घ वर्गको निर्माण व्यवसायी ईजाजत				
३	विद्यालय स्थापना				
४	पत्रपत्रिका				
५	व्यापारिक फर्म				
६	सहकारी				
७	अन्य				
	जम्मा				

२) भवन निर्माण अनुमति दर

- वार्षिक रुपमा निर्माण हुने नयाँ घरको सङ्ख्या:
- नक्शापास प्रकृत्यामा आउने गरेका घरहरूको प्रतिशत:
- नक्शापास दस्तुरको दर प्रतिवर्ग फीट:
- गत आ.ब. मा पास भएका नक्सा सङ्ख्या: दस्तुर बापतको यथार्थ आय:
- चालु आ.ब.को वार्षिक लक्ष्य रु:
- चालु आ.ब. को फाल्गुण महिनासम्म उठेको रकम रु:

३) सेवा शुल्क

क्र.स.	सेवाको किसिम	दर	सेवाग्राहीको सङ्ख्या	सङ्कलन हुनसक्ने कुल राजस्व	गत आ.व मा प्राप्त रकम
१	हाटबजार				
२	पार्किङ				
३	बहाल बिरौटी शुल्क				
४	फोहोरमैला व्यवस्थापन (सरसफाई)				
५	सडक बत्ति				
६	शौचालय				
७	पार्क				
८	पर्यटकिय स्थल				
९	सडक, बसपार्क				
१०	अचल सम्पति मूल्याङ्कन				
जम्मा					

४) बिक्री

क्र.स.	सम्पतिको किसिम	EIA/IEE प्रतिवेदन अनुसारको परिणाम	दर	सङ्कलन हुनसक्ने कुल राजस्व	गत आ.व. मा प्राप्त रकम	चालु आ.व. को ठेक्का रकम
१	ढुंगा गिट्टी वालुवा माटो स्लेट अन्य					
२	टेण्डर फर्म (बार्षिक सङ्ख्या)					
३	पुस्तक वा नक्शा (सङ्ख्या)					
४	अन्य सम्पति					
जम्मा						

५) सम्पति भाडा

क्र.स.	सम्पतिको किसिम	परिणाम	दर	सङ्कलन हुनसक्ने कुल राजस्व	गत आ.व. मा प्राप्त रकम	चालु आ.व. को अनुमान
--------	----------------	--------	----	----------------------------	------------------------	---------------------

रामेछाप नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजना, २०७९
(अन्तिम प्रतिवेदन)

१	मेसिन औजार					
२	घर वा जग्गा वा पोखरी					
३	अन्य सम्पति					
जम्मा						

६) दण्ड जरिवाना

क्र.स.	दण्ड जरिवानाको किसिम	परिणाम	दर	सङ्कलन हुनसक्ने कुल राजस्व	गत आ.व. मा प्राप्त रकम	चालु आ.व. को अनुमान
१	नक्शा पास					
२	छाडा गाईवस्त/पशु					
३	सडक वा सडक पेटी					
४	फोहोरमैला					
	अन्य					

७) सवारी साधन कर (टेम्पो, जिप, ट्रक, टिपर, भ्यान, माईक्रोबस, मिनिबस/बस)

क्र.स.	सवारी साधनको किसिम	सङ्ख्या	दर	सङ्कलन हुनसक्ने कुल राजस्व	गत आ.व. मा प्राप्त रकम	चालु आ.व. को अनुमान
१	टेम्पो					
२	जिप					
३	मिनिट्रक					
४	ट्रक					
५	टिपर					
६	भ्यान					
७	माईक्रोबस					
८	मिनिबस					
९	बस					
	अन्य					

८) प्रदेशसँग बाँडफाँड हुने राजस्व

रामेछाप नगरपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना, २०७९
(अन्तिम प्रतिवेदन)

क्र.स.	राजस्वको किसिम	परिणाम	दर	सङ्कलन हुनसक्ने कुल राजस्व	गत आ.व. मा प्राप्त रकम	चालु आ.व. को अनुमान
१	सवारी साधन कर					
२	घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क					
३	मनोरञ्जन कर (करदाता)					
४	विज्ञापन कर (करदाता)					
	अन्य					

९) नगरपालिकाको स्वामित्तमा रहेको जग्गा र यसको हालको उपयोग सम्बन्धी विवरण:

१०) नगरपालिकामा सार्वजनिक, पर्ति ऐलानी जग्गा र यसको हालको उपयोगको अवस्था:

११) नगरपालिका क्षेत्रभित्रका महत्वपूर्ण पर्यटकिय र धार्मिक स्थलहरु सम्बन्धी विवरण:

१२) आन्तरिक आयका अन्य कुनै थप संभाव्य स्रोत भएमा सोको विवरण:

नगरपालिका आय स्रोतहरु तथा हालको अवस्था

क्र. सं.	आयका प्रकार	सम्भावनाको विवरण	सङ्कलन भएको/नभएको	दर निर्धारणको अवस्था
क	कर तर्फ			
१	भूमि कर (मालपोत)			
२	सम्पत्ति कर			
३	सवारी कर			
४	घर जग्गा बहाल कर			
५	व्यवसाय कर			
६	जडीवुटी, कवाडी र जीवजन्तु कर			
ख	अन्य राजस्व			
१	ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, माटो, काठ, दाउरा, स्लेट, आदि जस्ता वस्तुको विक्री तथा निकासी शुल्क			
२	नक्सापास दस्तुर			

रामेछाप नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजना, २०७९
(अन्तिम प्रतिवेदन)

३	व्यक्तिगत घटना दर्ता शुल्क			
४	बहाल विटौरी शुल्क			
५	पार्किङ्ग शुल्क			
६	अस्पताल सञ्चालन शुल्क			
७	फोहरमैला व्यवस्थापन शुल्क			
८	स्थानीय खानेपानी शुल्क			
९	स्थानीय विद्युत महशुल			
१०	केवलकार, ट्रेकिंग, कायाकिङ्ग, बन्जीजम्प, जीपफ्लायर, पाराग्लाइडिङ्ग, आदि मनोरञ्जन तथा साहसी खेलकुद सम्बन्धी सेवा तथा व्यवसायमा सेवाशुल्क			
११	निर्माण, सञ्चालन र व्यवस्थापन गरेका स्थानीय पूर्वाधार तथा सेवामा सेवाशुल्क (खानेपानी, विजुली, धारा, अतिथि गृह, धर्मशाला, पुस्तकालय, सभागृह, ढल निकास, सडक बत्ति, शौचालय, पार्क, पौडी पोखरी, व्यायामशाला, पर्यटकिय स्थल, हाटबजार, पशु वधशाला, शवदाह गृह, धोविघाट, सडक, बसपार्क, पुल, आदि			
१२	मूल्याङ्कन सेवा शुल्क			
१३	दर्ता, अनुमति तथा नवीकरण दस्तुर (एफएम रेडियो सञ्चालन, घ वर्गको निर्माण इजाजतपत्र, विद्यालय स्थापना, स्थानीय स्तरका व्यापारिक फर्म, आदि)			
१४	ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, नुन, माटो तथा स्लेट जस्ता वस्तुको सर्वेक्षण, उत्खनन तथा उपयोग शुल्क			
१५	वडा कार्यालय मार्फत गरिने सिफारिस तथा प्रमाणित दस्तुर			
१६	दण्ड जरिवाना			

नगरपालिकाको स्वामित्व वा भोगचलनमा रहेका जग्गा र भवन

क्र.सं.	जग्गा रहेको स्थान	कि.नं.	क्षेत्रफल	हालको उपयोग	भाडा वा बहाल रकम (यदि भएमा)
क	स्वामित्व रहेको जग्गा				
१					
२					
३					

रामेछाप नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजना, २०७९
(अन्तिम प्रतिवेदन)

४					
५					
ख	भोगचलनमा रहेको जग्गा				
१					
२					
३					
४					
५					

नगरपालिकाको स्वामित्वमा रहेका भवन

क्र.सं.	भवन रहेको स्थान	भवनको विवरण	हालको उपयोग	भाडा वा बहाल रकम (यदि भएमा)
१				
२				
३				
४				
५				
६				
७				

भवन सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	घरको वर्गीकरण	अनुमानित सङ्ख्या	बहालमा भएको सङ्ख्या	औसत बहाल दर
१	व्यापारिक प्रयोजनका लागि निर्मित भवन/घरहरू (नोट: व्यापारिक कम्प्लेक्स, पार्टी प्यालेस, अस्पताल, कोल्ड स्टोर, नीजि विद्यालय तथा क्याम्पस, आदि)			
२	औद्योगिक प्रयोजनका भवन/घरहरू			
३	आवासिय भवन/घरहरू			
३.१	कच्ची घरहरू (कच्ची जोडाई तथा छाना)			
३.२	अर्ध कच्ची घरहरू (माटोको जोडाई र कंक्रीट वा स्टीलको छाना भएको)			
३.३	पिलर सिस्टम नभएको पक्की घर (Without RCC Frame Structure)			
३.४	पिलर सिस्टम भएको पक्की घर (With RCC Frame Structure)			

रामेछाप नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजना, २०७९
(अन्तिम प्रतिवेदन)

जम्मा			
-------	--	--	--

जग्गा सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	जग्गाको किसिम	अनुमानित क्षेत्रफल	औसत मुल्याङ्कन दर (मालपोत कार्यालयको आधारमा)	कैफियत
१	शहरी क्षेत्र			
२	आवासीय क्षेत्र			
३	कृषि क्षेत्र			
४	वन तथा अन्य क्षेत्र			
जम्मा				

बहाल विटौरी

क्र.सं.	सम्पतिहरु	ईकाई	परिमाण	दर
क	भवन तथा कोठाहरु			
ख	मेसिनहरु			
ग	सार्वजनिक सम्पत्ति			

नगरपालिकाले निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गरेका सेवा

क्र.सं.	सेवाहरु	उपलब्ध गराईएको स्थान वा क्षेत्र	ईकाई र परिमाण	सेवा शुल्कको संभावना के छ ?	हालको अवस्था (आय)
१	फोहरमैला व्यवस्थापन				
२	स्थानीय खानेपानी				
३	विजुली				
४	धारा				
५	अतिथि गृह				
६	धर्मशाला				
७	पुस्तकालय				

रामेछाप नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजना, २०७९
(अन्तिम प्रतिवेदन)

८	सभागृह				
९	ढल निकास				
१०	सडक वत्ति				
११	सार्वजनिक शौचालय				
१२	पार्क				
१३	पौडी पोखरी				
१४	व्यायमशाला				
१५	पर्यटकीय स्थल				
१६	हाट बजार				
१७	पशु बध्रशाला				
१८	शवदाह गृह				
१९	बसपार्क				
२०	अन्य पार्किङ्ग क्षेत्र				
२१	सिफारिश तथा प्रमाणित				
२२	दर्ता, अनुमति, नविकरण दस्तुर				
२३	मूल्याङ्कन सेवा शुल्क				
२४	नक्सापास				
जम्मा					

अनुसूची ५ - सुझाव तथा पृष्ठपोषण तालिका

क्र. सं.	मस्यौदा प्रतिवेदन उपर प्राप्त सुझावहरू	समावेश गरिएको सुझावहरू
१	पेज नं १९ को ३.२ को ८ मा विज्ञापन कर संकलन नभएको लेखिएको	संकलन भएको लेखिएको
२	सहकारी दर्ता ८० भएकोमा ६० मात्र राख्नु पर्ने	नगर प्रोफाइलबाट तथ्याङ्क लिइएकोले सोही तथ्याङ्क राखिएको
३	सम्पति करको विगतको अवस्था र संभावनाहरूको विश्लेषण गर्ने	सम्पति करको विगतको असुली र सम्भावनाको अवस्थालाई पृष्ठ २१ मा समेटिएको छ ।
४	स्थानीय तहले आफूले प्रदान गर्ने सेवालार्ई छरितो ढङ्गबाट विद्युतीय माध्यम प्रयोग गरी प्रदान गर्ने र सो सेवासँग आबद्ध गरी सेवा दस्तुर संकलन गर्न सक्ने सम्भावनालाई उजागर गर्दा सुधार योजना बढी कार्यान्वयन हुने देखिन्छ।	नगरपालिकाको राजश्व सम्बन्धी नीति तथा संयन्त्रको बारेमा परिच्छेद ४ (पृष्ठ ३५) मा विश्लेषण गरिएको छ ।
५	स्थानीय तहमा पूर्वाधार उपयोग शुल्क परिचालन गर्ने सम्भावना अहिले नै व्यावहारिक छैन । राजश्व सुधार योजना बनाउँदा कर परिचालन गर्न सकिने सम्भावनाको विश्लेषण कम भएको देखियो। कानून बमोजिम करारोपण गर्न सकिने भए पनि व्यवहारतः लागू गर्न नसकिने विषयलाई कार्ययोजनामा राख्नु आवश्यक देखिदैन।	रामेछाप नगरपालिकाले हालसम्म पूर्वाधार उपयोग शुल्कबाट रकम संकलन गर्न सकेको छैन र यस्को संभावना पनि नरहेकोले पूर्वाधार विकास शुल्कको प्रस्ताव गरिएको छैन
६	व्यवसाय कर र व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर का नाममा ब्रोकर वा शुल्क लगाउने गरी सुधार योजना बनाउनु हुँदैन । व्यवसाय दर्ता र नवीकरण बापत् मात्र व्यवसाय दर्ता करवा शुल्क लगाउने विषयमा यी स्पष्ट हुनुपर्ने देखिन्छ।	व्यवसाय कर र व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुरका नाममा ब्रोकर वा शुल्क प्रस्ताव गरिएको छैन
७	कुनै पालिकाहरूको स्थानीय सम्भावनाका आधारमा राजश्व सुधार योजना बन्नु पर्नेमा एउटै ढाँचा र क्रियाकलापमा सुधार योजना बनाएको देखियो । उदाहरणको लागि कतिपय गाउँपालिकामा हुंगा गिटी र बालुवा जस्ता नदीजन्य पदार्थ बाट ठुलो राजस्वको सम्भावना छ भने ठूला शहरी क्षेत्रमा विज्ञापन करबापत उल्लेखनीय राजस्व प्राप्त गर्न सकिन्छ । यसरी पालिकाको सम्भावनालाई उजागर गर्ने गरी सुधार योजना बन्नु पर्ने देखिन्छ।	रामेछाप नगरपालिकाको आन्तरिक आयको मुख्य स्रोतमा सम्पति कर, मालपोत/भूमिकर, व्यवसाय कर, घरजग्गा बहाल कर, घर नक्शापास एवं रजिष्ट्रेशन दस्तुर, सिफारीस तथा प्रमाणित दस्तुरको संभावना रहेको र सोही बमोजिम राजश्व सुधारका संभावनाहरूको विश्लेषण गरिएको छ (परिच्छेद ३.३ – आन्तरिक आय संकलनको प्रमुख क्षेत्र र संभावना विश्लेषण)

रामेछाप नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजना, २०७९
(अन्तिम प्रतिवेदन)

८	घर बहाल कर र सम्पत्ति करमा स्वयं घोषणा गर्ने विधिका विषयमा अध्ययन भएको पाइएन। घरबहाल करको दर व्यवसायिक र संस्थागत को हकमा बढी दर र आवासियको हकमा कम गर्नु उपयुक्त हुदैन। यो घरबहाल दिने ब्यक्तिको आएमा लाग्ने भएकाले अलग अलग गर्नु त्रुटिपूर्ण हुन्छ। कतिपय पालिकामा अलग अलग गर्ने गरी सुधार योजनाले दिएको सुझाव व्यक्त छैन।	आर्थिक ऐनमा सम्पत्ति कर मूल्याङ्कनको आधारमा लिने गरिएको र घरजग्गा बहाल कर प्रयोजनका आधारमा लिने गरिएकोले सोही वमोजिम संभावनाहरुको विश्लेषण गरिएको छ।
९	करका दर र आधार तोक्दा छिमेकी स्थानीय तहसंग समन्वय गर्ने विषयलाई समेत सबै स्थानीय तहको राजश्व सुधार योजनामा समावेश गर्नुपर्दछ।	रामेछाप नगरपालिकाले छिमेकी स्थानीय तहहरूसंग समन्वय गरी कर राजस्वका बारेमा दर निर्धारण गरेको देखिन्छ र उक्त सुझाव तालिका १६ (पेज नं ४३-४५) मा राजश्व संकलनका रणनीति र कार्यनीति लगायत राजश्व सुधार कार्ययोजना (पेज नं ४५) मा समेत समेटिएको छ।
१०	सुधार योजनामा समावेश भएका क्रियाकलापहरु व्यवहारिक भन्दा बढी सैद्धान्तिक भएकाले स्थानीय तहबाट कार्यान्वयन हुने विषयमा आशंका छ।	स्थानीय तहहरुले आफ्नो एक कार्यकाल मात्र पुरा गरेका छन्। यसै कारणले पनि स्थानीय तहहरु आन्तरिक राजश्व संकलनका हिसाबले दिगो बन्न सकिरहेका छैनन। त्यसैले राजश्व सुधारका लागि सैद्धान्तिक र कानुनी पक्षहरुलाई समेटदै स्थानीय तहको सेवा प्रवाहमा नागरिकहरुको पहुँच बढाउदै र कर शिक्षा मार्फत राजश्व संकलनलाई क्रमश बृद्धि गर्दै लैजानु पर्ने हुन्छ।
११	प्रदेश सरकार र संघीय सरकारले दर तोक्ने र संकलन गर्ने तर स्थानीय तहलाई समेत बाँडफाँड हुने करहरुमा स्थानीय तहले गर्नुपर्ने भूमिकामा राजश्व सुधार योजना मौन छ।	कतिपय स्थानीय करदाताहरूसँग बसेर छलफल गर्दा बारम्बार उनीहरुको गुनासो करलाई एक द्वार प्रणाली माध्यमबाट मात्र उठाउँदा राम्रो हुने तथा करको वारेमा कुनै भ्रम नरहने कुराको जानकारी पाईएको छ। त्यसैले कर उठाउने राजश्व कार्यालय एउटै हुने र त्यहिबाट स्थानीय, प्रदेश र संघीय गरेर कर बाँडफाँड गर्ने हो भने उचित हुन्थ्यो होला भन्ने गुनासो पाइन्छ। प्रदेश सरकार र संघीय सरकारले तोक्ने करको दर सरकारको नीतिगत व्यवस्था भएको र करको बाँडफाँड अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन अनुसार हुने गरेकोले स्थानीय तहको भूमिका समेत सोही ऐन अनुसार रहेको छ। तरपनी राजश्व सुधार सम्बन्धी रणनीति र कार्यनीतिहरु यस प्रतिवेदनको तालिका १६ (पेज नं ४३-४८) मा प्रस्तुत गरिएको छ।